

**МАКРОН МУСУЛМАНДАРДЫН ЖООБУН
 АЗЫР УКПАЙТ, ТЕЗ КҮНДӨ ӨЗ КӨЗҮ
 МЕНЕН КӨРӨТ, ИН ШАА АЛЛАХ**

**АЛ ПАЙГАМБАРЛЫК МИНХАЖЫНДАГЫ
 ХАЛИФАЛЫК МЕНЕН БОЛОТ**

Эмираттар, Сауд
 Арабиясы жана
 Египет тарабынан
 каржыланган жаңы
 дин (2)

Консенсустуу
 демократия: жаңы
 кризистер жана
 проблемалар
 (2)

Ойгонуу жана
 хазарий кайра
 жаралуу
 (2)

410

Отуз бешинчи
жыл чыгышы,
робиулаввал 1442х,
ноябрь 2020м

Ушул санда

- Макрон мусулмандардын жообун азыр укпайт, тез күндө өз көзү менен көрөт, ин шаа Аллах! Ал Пайгамбарлык минхажындагы Халифалык менен болот! 3
- Эмираттар, Сауд Арабиясы жана Египет тарабынан каржыланган жаңы дин (2) Саудиянын динди бурмалоодогу ролу 7
- Консенсустуу демократия: жаңы кризистер жана проблемалар (2) 17
- Ойгонуу жана хазарий кайра жаралуу (2). 27
- Мухаммад ﷺдын Пайгамбарлыгы жана анын толук жыйынтыктоочу шарияты туурасында Тоорот жана Инжилде келген башараттар 35
- Кайрымусулман калыс ойчулдар жана изилдөөчүлөр Расулунна ﷺ жөнүндө эмне дешкен 49
- **Аалам мусулмандарынын кабарлары** ... 55
- **Куръани Карим сабагында** 63
- **Бейиш бактары:** Куръандагы Расулунна ﷺ жөнүндөгү аяттар 70
- Пайгамбар ﷺди моюнга алып Исламга кирген яхудийлер 75
- Расулунна ﷺдын Пайгамбарлыгын моюнга алып, бирок Исламга кирбеген яхудийлер 79
- **Соңку сөз:** «Шарли Эбдо» Пайгамбар ﷺди кайра дагы акарат кылды, дагы эле Ислам айыптуу 83
- Иран режиминин Азербайжан-Армян жаңжалына карата позициясы Иран бүтүндүгүнө коркунуч салышы мүмкүн 84

ПУСКА БААСЫ

Ливан 1000 лира
Яман 30 риял
Түркия 1 доллар
Пакистан 1 доллар
Австралия 2,5 доллар
Америка 2,5 доллар
Канада 2,5 доллар
Германия 2,5 евро
Швеция 15 крон
Бельгия 1 евро
Британия 1 евро
Швейцария 2 франк
Австрия 1 евро
Дания 15 крон

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**МАКРОН МУСУЛМАНДАРДЫН ЖООБУН АЗЫР УКПАЙТ,
ТЕЗ КҮНДӨ ӨЗ КӨЗҮ МЕНЕН КӨРӨТ, ИН ШАА АЛЛАХ
АЛ ПАЙГАМБАРЛЫК МИНХАЖЫНДАГЫ ХАЛИФАЛЫК МЕНЕН
БОЛОТ**

Франция президенти Эммануэль Макрон 2020-жылдын 2-октябрында Франция мусулмандарына эле эмес, бүткүл дүйнө мусулмандарына карата провокациялык билдирирүүсүн жасады. Ал өз сөзүндө: «Учурда Ислам дини биздин эле өлкөдө эмес, дүйнөнүн бардык жерлеринде кризиске кабылып турат», - деп билдирди. Ал дагы: «Биздин орчундуу көйгөйүбүз болуп турган радикал Ислам мамлекетибиздин мыйзамдарына тескери келген системдүү багыт катары, өлкө мыйзамдарына параллель жана такыр башка баалуулуктарга ээ мыйзамдарды коомго жайылтып жатат», - деп кошумчалады. Ошону менен бирге, бул сыяктуу «сепаратисттик тенденцияларга» өзгөчө «экстремисттик Ислам тенденциясына» каршы күрөшүү зарылдыгын баса белгиледи. Андыктан Макрон, Елисей сарайы билдиргендей, «Динди жамынуу аркылуу мамлекеттик баалуулуктарга шек келтирүүчүлөргө каршы күрөш» деген стратегияны кабыл алды. Макрон өз билдирүүсүн улай: «Бул коркунуч бизден эки тараптуу коргонууну талап кылат. Биринчиси, мыйзам долбоору аркылуу коргонуу. Экинчиси, мыйзам аркылуу республиканы өнүктүрүү жана анын баалуулуктары болгон эркиндик менен теңдикти бекемдөө», - деди. Ошондой эле, Макрон алдыда «мүмкүнчүлүктөр теңдигин» бекемдөө жана жайылтуу үчүн алгылыктуу кадамдарга барарын айтты. Ал үчүн сөзсүз түрдө Франциянын илманийлигинин негизи болгон чиркөөнү мамлекеттен ажыратуу тууралуу 1905-жылы кабыл алынган мыйзамды бекемдөө жана ага өзгөртүүлөрдү киргизүү зарыл.

Бул нерселерди окуган адам, чыныгы кризиске Ислам эмес, илманийлик (светтик), бузулган демократия жана жырткыч капитализм кабылып турганын түшүнө алат. Кризистин сап башында өзүн илманийлик, демократия жана капитализмдин анабашы деп эсептеген Франция турат. Макрондун Ислам кризиси тууралуу айткандары эки жүздүүлүктөн башка нерсе эмес.

Акыйкатта болсо, Франция жарандыгына ээ болгон мусулмандар алардын илманийлигинен бактылуулукка жеткирүүчү пикирди дагы, жашоонун эрежесин дагы көрө алышпады. Ошондуктан, алар илманий коом менен жуурулушуп кетишкен жок. Тескерисинче, алар ийлманийликти өздөрү жана балдары үчүн кооптуу деп билишип, алардын жашап жаткан коомун бузуку коом деп санашты. Мындан улам, Франция жарандыгын алган мусулмандар өздөрүн жана балдарын бул бузуку коомго аралашып кетүүдөн сактоо үчүн өздөрүнүн диний баалуулуктарын бекем карманышты. Жада калса, алар түпкүлүгүндө мусулман болбогон француздарды да Исламга кирүүгө жана анын баалуулуктары менен жашоого канааттандырып жатышат. Ошондуктан, Макрон өзүнүн чириген хазоратынын жана бузулган идеологиясынын алсыздыгы менен ийгиликсиздигин жашырып, аларды Исламга оодарууга аракет кылып жатат.

Ички бөлүнүп-жарылуу менен күн кечирип келген Франция жетекчилери «сепаратисттик тенденциялардын» пайда болушу менен дароо өз ара биригип кетишти. Президенттен баштап, Өкмөт жана Сенат кошулуп, абалды оңдоо жана илманийликти бекем жайылтуу үчүн жаңы мыйзам долбоорлорун иштеп чыгып жатышат. Ушунун өзү алардын кыйроо алдында турганынан кабар берет. Франция Сенатынын билдирүүсүнө ылайык, учурда «Исламий экстремизм» дүйнөнүн ар кайсы бурчунда сезилерлик даражада күчөп баратат. Анын өкүлдөрү Франциядагы Исламга да таасир этүүгө аракет кылышууда... Бир канча шаарларда сепаратизмге жетүүгө умтулушууда... Ошондой эле, «экстремисттик Ислам» республика баалуулуктарын четке кагып, башка жаңы баалуулуктарды орнотууну көздөй баратат. Франция Ички Иштер министри Жеральд Дарманен өз сөзүндө: «Саясий Ислам биздин мамлекеттин коркунучтуу душманы», - деп билдирди.

Франциядагы болуп жаткан бул окуялар, жетекчилердин кескин түрдө кабыл алган саясий чечимдери жана арты-артынан чыгып жаткан билдирүүлөрү Франциянын чын эле кризиске батып калганын айгинелеп турат. Ал эле эмес, илманийлик менен демократиянын жетекчилери болгон Европа жана Америка дагы идеологиялык кризиске кептелип турат. Жада калса, өздөрүнүн бир канча муфаккирлери демократиянын фикирлеринен шектенип, анын бузулганын жана ийгиликсиздикке учураганын, ошондой эле,

анын тез арада кулашын билип калышты. Алардын арасынан кээбирлери демократияга Ислам гана альтернатива боло алаарын да айтып жатышат. Бул нерселерди мамлекет жетекчилери, саясатчылар абдан жакшы түшүнүп турушат. Бул акыйкаттар аларды акылдан аздырып, чындыктан жүз үйүрүүгө мажбурлап жатат.

Макрондун бул билдирүүсүнөн улам миңдеген мусулмандар Исламды коргоп, Макронго жооп бере башташты. Мусулмандардын бирдиктүү түрдөгү жооптору жана нааразылыктары алардын Исламга болгон сүйүүсү – Макрон ойлогондон алда канча күчтүү – экенин көрсөттү. Мына ушул биринен бири өткөн жооптор менен массалык нааразылыктар Макронго жана бүтүндөй Батышка – ортосундагы орнотулган жасалма чек араларга карабастан – мусулмандардын бир бүтүн үмөт экендигин көрсөттү. Бирок мындай жооптор Макрон жана башкалардын мусулмандарга карата жүргүзүп жаткан душмандык саясатын токтотуп коё албайт. Мусулмандар түшүнүп жетүүсү зарыл болгон нерсе, Батыштын мындай саясатына бөгөт коюучу жооп жеке адамдар же жамааттар тарабынан болбойт. Ал мамлекет тарабынан гана болот. Анткени, Макрон өз билдирүүлөрүн жана саясий позицияларын бүтүндөй бир мамлекеттин жетекчиси катары ишке ашырып жатат. Исламга каршы күрөшүү жана аны өз акыйкатынан бурмалоо аракеттерин да мамлекеттик деңгээлде аткарып жатат. Ошондой эле, Исламга каршы күрөшүү стратегиясына ылайык, тышкы саясатын дагы мамлекет катары ишке ашырууда. Мына ушул саясий иштерди, стратегияларды жана айла-амалдарды макалалар жазуу аркылуу фикрий жооп кайтаруу менен токтотуп коюу мүмкүнбү? Жок, мүмкүн эмес. Андабул макалалар жана фикрий аракеттер эмнеге керек? Алар мусулмандарга каршы түзүлүп жаткан кылмыштуу пландарды ишке ашыруу үчүн малайлык кылып жаткан акимдердин жүзүн ачууда зарыл нерсе. Бирок, мунун өзү жетиштүү эмес. Мусулмандардын жообу Батыштын мындай аракеттерине тең келе турган болуусу кажет. Б.а. мамлекетке каршы мамлекет болуусу зарыл.

Тарыхта Абдулхамид II Исламды шылдыңдоо үчүн Францияда уюштурулуп жаткан театр сахнасын бир эле каты менен токтоткон. Дал ушундай мамлекетибиз болуусу зарыл. Ал окуя тарыхта калды. Мусулмандардын бүгүнкү күндө мына ушундай кылмыштарды токтото ала турган мамлекети болуусу важиб. «Важибке алып

баруучу иш дагы важиб» (маа лаа йатимму ул-важибу илла бихи фа хуа важиб) деген усул эрежесинин негизинде мамлекетти куруу важиб болот. Ооба, мусулмандар турмушта Исламды толугу менен орнотуучу Ислам мамлекетин тикелешпей турган болсо, баары күнөөкөр болушат. Мына ошол Исламий мамлекет гана мусулмандардын азиздиги менен ар-намысын, алардын динин, Куранын жана пайгамбарын кафирлердин шылдыңынан коргоп калат. Аллах Таала айтты:

﴿الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ۗ وَاللَّهُ عَقِيبٌ الْأُمُورِ﴾

«Эгер аларды (момундарды) жер жүзүнө (бекем) жайгаштырсак, алар намаздарды аткарып, зекет беришип, жакшылыкка чакырып, жамандыктан тыйышат. Акыйкатта, иштердин акыбети Аллахка таандык»

«Аларды (мусулмандарды) эгер Биз жер жүзүнө үстөм кылсак – алар намазды толук аткарышат, зекетти беришет, жакшылыктарга буйрушат, жамандыктардан кайтарышат. (Бардык) иштердин акыбети Аллахтын (ыхтыярында)» [22:41]

Ибн Касир бул аяттын тафсири тууралуу буларды айткан: Ас-Собах ибн Савада ал-Канадий айтты: «Умар ибн Абдулазиз хутба кылып жатып, ушундай дегенин уктум:

﴿الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ﴾

(Эгер аларды жер жүзүнө (бекем) жайгаштырсак), андан соң айтты: Бул жерде кеп башчы тууралуу гана эмес, башкарылып жаткан эл тууралуу да айтылган. Башчынын эл алдындагы милдеттери жана элдин башчы алдындагы милдеттери тууралуу айтып берейинби? Чындыгында башчынын эл алдындагы милдети – элди Аллахтын мыйзамдары менен башкаруу, эл арасындагы көйгөйлөрдү чечүү жана колунан келишинче элине жакшылык кылуу. Ал эми, элдин башчы алдындагы милдеттерине келсек – ага жек көрүүсүз итаат кылуу жана ичинен да, сыртынан ага каршы чыкпоо». □

**ЭМИРАТТАР, САУД АРАБИЯСЫ ЖАНА ЕГИПЕТ ТАРАБЫНАН
КАРЖЫЛАНГАН ЖАҢЫ ДИН (2)
САУДИЯНЫН ДИНДИ БУРМАЛООДОГУ РОЛУ**

Хаамид Абдулазиз

Сауд режими ондогон жылдар бою мусулмандарга өзүн шариатка негизделген исламдык система катары көрсөтүп келет. Анын артында ваххабизм идеологиясы жашырылган. Негизи, Үммөттүн көпчүлүгү Сауд режиминин чыныгы вакыйынан кабардар. Бирок, ал бул чындыкты (вакыйды) – Ислам талабдарына каршы келишине карабастан – Саудия элиндеги динчилдиктин айрым көрүнүштөрү аркылуу жашыра алган. Ал эми акыркы жылдары болсо, Саудия режими Саудия элин тезирээк батышташтырууга карай укмуштай бурулуш жасап жатканы көптөгөн байкоочуларды таң калтырды.

Трамп 2017-жылдын 20-майында Сауд Аравиясына сапар жасады. Мына ошондон кийин, Сауд Аравиясын батышташтырууга жана режимди толугу менен секуляризациялоого каратылган Америка көрсөтмөлөрүн толугу менен аткаруу тенденциясы жолго коюлду. Жана анын алкагындагы өзгөрүүлөр, билдирүүлөр жана позициялар улантылды. Саудия бийлиги мураскор ханзаада Мухаммед бин Наифтин бийликтен четтетилгенин, Ички иштер министри кызматынан бошотулгандыгын жана жаш ханзаада Мухаммад бин Салманды (32 жаш) мураскор ханзаада кылып дайындагандыгын жарыялады. Мухаммад бин Салманага чейин эле өз бийлигин бекемдеп, өзүн реформатор жана жаштардын үмүт-тилектеринин өкүлү катары көрсөтө баштаган. Сауд Аравиянын Ислам иштери, үгүт жана жетекчилик министри Шейх Абдул Латиф бин Абдул Азиз Аль Шейх Каирде 2020-жылы 27-январда, «Ислам пикирлерин жаңыртуу боюнча Ал-Азхар конференциясындагы» сүйлөгөн сөзүндө төмөнкүлөргө басым жасады. Анда Сауд Аравия Падышачылыгы диний дискурсту (хитабды) жаңылоону биринчи кезектеги милдет катары койгону белгиленди. О.э. модерация, чектен чыкпоо жана толеранттуулук түшүнүктөрүн бириктирүү; экстремизм жана девианттык партиялардын кайрылууларына каршы туруу; бардык деңгээлдеги диалог маданиятын көтөрүү; таланттууларды квалификациялоо, окутуу жана аларга кам көрүү жагынан жаштар тайпасына басым жасоо тууралуу айтты.

Ыхтымал, Мухаммед бин Салман БАЭнин модернизация моделин өзүнө жакын деп эсептеши мүмкүн. Бул модель идеологиялык

түйшүктөн кутулта турганавторитардык модель. Саудиядагы вахабизм бардык жакта анын падышачылыгына оорчулук жаратып калды. Эми болсо болочок падыша аны светтик же либералдык деп эсептелген авторитаризмге айлантип, вахабизм идеясын артка ыргыткысы келип жатат.

Мухаммед бин Салман «Жакшылыкка чакыруу жана жамандыктан кайтаруу» комитетинин ордуна «Көңүл ачуу комитетин» түздү. Бул жаңы комитет Сауд Арабиянын каада-салттарын бузуучу концерттик программалар жана театрлаштырылган оюн-зооктор менен популярдуулукка жетти. Бүгүн, Эр-Рияд, Жидда жана Даммам бир катар араб жана чет элдик ырчы артисттер байырлаган жайга айланды. Ошондой эле, ал бир катар Голливуд жылдыздарынын жана белгилүү эркин күрөшчүлөрдүн бекети да болуп калды.

Ушул тизгинсиз жаштарды шашылыш жана ачык-айкын модернизациялоо өнөктүктөрү бир катар дааватчыларды камакка алуу өнөктүгүнө туш келди. Камалгандардын эң көрүнүктүүлөрү Салман аль-Авда, Авад Аль-Карни жана Абдулла Малики. Бул репрессиялык мамлекет ал адамдарды кандай критерийлер негизинде камакка алганы азырынча белгисиз. Болгону, мамлекет өлкөнү секуляризациялоодо бул «консервативдүү» шейхтердин эч кимиси анын алдында тоскоол болушункаалабайт.

Ибн Салман өзүнүн үлкөн долбоору «NEOM»ду жарыялаган интервьюсунда, экстремизмге байланыштуу суроого берген жообунда «Сахва»ны жок кылуу үчүн агрессивдүү жол менен бара жаткандыгын билдирди. «Сахва» кыймылы 1970-жылдардын аягында пайда болгон исламий ойгонуу кыймылы. Бул кыймылдын каржы жана интеллектуалдык борбору – Падышалыкта жайгашкан негизги ири көлөмдөгү салафи агымы. Ибн Салмандын бул билдирүүсү анын зулумдук тенденциясын карманганын билдирет. Ал ошол кезде башкаруу системасынын ичиндеги экономикалык, саясий жана аскердик күч борборлорун жок кыла турган «Коррупцияга каршы комиссия» аркылуу репрессияга даярданып жаткан эле.

Жаш ханзаада ушул жараян алкагында – ондогон жылдар бою негизсиз жабылып турган – саудиялык аялдарга унаа айдоо укугун берди. Ошол учурда Сауд Арабия басма сөзү жана анын союздаштары Ибн Салман мурункулар кыла албаган ишти кылып жибергенсип, аны мактап-жактап жатып калышты! Ошентип, Ибн

Салман өзүнүн Египеттеги кесиптеши Сисиникиндей тактикалык стратегияны колдонуп жатат. Сиси Египетте аялдардын сезимдерин сылап, чечимдери жана буйруктары аркылуу алардын популярдуулугун жогорулатуу үстүндө иш алып барып жатат.

Меккени модернизациялоо жана андагы айрым исламий көрүнүштөрдү жок кылуу:

Сауд үй-бүлөсү Каъба айланасында пландаштырып жаткан нерселеринде канчалык деңгээлде азгырыкка кеткендигин элестетүү мүмкүн эмес. Бардык эстеликтер бузулду. Алардын ордуна эч кандай архитектуралык баалуулукка ээ болбогон бийик имараттар курулду. Бул цемент блоктордун арасында умра зыяратчыларын ташый турган транспорт таптакыр жок. Шаар болсо Каъбадан алыс жайгашкан жана инфраструктурада артта калган. Эгер андагы суу ташуучу ижарадагы унаалар токтоп калса, анын жашоочулары ичимдик сууну бөтөлкөлөп жөө ташышат. Канализация тармактары, жолдор жана коомдук транспорттор мусулмандар үчүн эң ыйык эсептелген шаардын талабына татыктуу эмес.

Каъбаны курчап турган мейманканалардын жайгашуусу жана алардын начардыгы таң калтырат. Архитектуралык симметрия деген нерсенин өзү жок, ошондой эле, Харамдын купуялыгына жана исламий өзгөчөлүгүнө көңүл бурулган эмес. Ыйык жайга баргандар үчүн бейпил жана руханий тынчтыкты камсыз кылуу зарылдыгына урмат көрсөтүү жок!

Саудиялыктар чын эле үйрөнүп жатабы?

Ибн Салман Сауд Арабиясын модернизациялоо жана секуляризациялоодо бул моделди маркетинг аркылуу жалтырата көрсөтүп, ошол эле учурда, эмираттардагыдай таңуулоого да аракет кылып жатат. Айрыкча, алардын саясий исламга каршы туруу негизиндеги мамлекет алдында калыптанган «расмий дин» моделине токтолсок, анын келечеги караңгы. Анткени, саясий эркиндиктерди чагылдырган модернизация, секуляризация негиздериндеги партияларды түзүүгө уруксат жок болгон учурда, анын ийгилиги тууралуу да эч качан алдын ала айтуу мүмкүн эмес. Бул өнүгүп келе жаткан Перс булуңундагы секулярдуулук моделин модернизациялоо жана сакофаттандыруу алкагындагы бурмаланган моделге айлантат.

Белгилей кетүүчү акыркы өзгөчөлүк бар. Ал Перс булуңундагы акчага көз арткан Трамптын Ак үйгө көтөрүлүшү. Мухаммед бин

Найиф кызматтан алынгандан кийин, Трамп Мухаммед бин Салмандын мансабка көтөрүлүшүн жеңилдетүүгө жардам берди. Ибн Салман да саясий акыл-эстин жоктугу жана адепсиздиги жагынан Трампка шайкеш келген анын табигый кесиптеши. Албетте, бул ишке ооздуксуз жигиттер арасынан Мухаммед бин Салмандан өткөн ылайыктуусу жок болчу. Судейстин «Сауд Арабиясы менен Америка Кошмо Штаттары тынчтык, коопсуздук жана туруктуулукта дүйнөнүн уюлдары болуп саналат. Бул иш аракеттин аркасында король Салман менен президент Трамптын аркети турат!» деп айткан сөздөрү бул кырдаалды айгинелеп турат.

«Жакшылыкка чакыруу жана жамандыктан кайтаруу» комитетинин ыйгарым укуктарын чектөө:

Трампын Сауд Арабияга жасаган сапарынан кийин, «Жакшылыкка чакыруу жана жамандыктан кайтаруу» комитетинин ыйгарым укуктарын чектөө жарыяланды. Аялдардын унаа башкаруусуна уруксат берилиши жана Трампын бул иш сапары Сауд Арабиясындагы өзгөрүүлөргө түрткү берди дегенди билдирет. Буга саудиялык саясий серепчи Абдул Мажид Аль-Джалалдын «DW Arabia» менен болгон маегинде да ишаара кылынды: «Албетте, Трамп этабы Сауд Арабиясы жана Перс булуңундагы мамлекеттерди экстремизм маселесинен жана аларды экстремизмдин артында турат деп айыптоодон алыстатууга мүмкүнчүлүк берет». Мухаммед бин Салман өз ишин – модернизациялоо жана реформалоо жаатында дымактуу пландары камтылган «Сауд Арабиясы 2030-жыл» – реформа долбоорун жарыялоо менен баштады. Ал ушул жагдайда жарыялаган акыркы долбоор – Египет жана Иордания менен биргелешип түзгөн «NEOM» ири долбоору болду.

Ошондой эле, Мухаммед бин Салман диний мекеменин таасирин чектегинин актоо үчүн, Эр-Рияддагы «Келечектеги инвестиция демилгеси» форумунда: «Биз дүйнөгө жана бардык диндерге ачык болгон орточо исламга гана кайтып жатабыз», - деди. Ал дагы кошумчалап: «Биз 30 жылдык өмүрүбүздү деструктивдүү ойлор менен күрөшүп, текке кетирбейбиз. Биз аларды бүгүн токтоосуз жок кылабыз». Ал сөзүн улантып: «Экстремизмди жакын арада жок кылабыз», - деди. Ал муну менен коомдук өзгөрүүлөрдөгү ролун актамакчы болууда. Өлкөдө кинотеатрларды ачуу; христиан кыбтыйларга ачык болуу; Египеттеги православдардын папалык

кеңсесине баруу; ошондой эле биринчи жолу католик чиркөөсүнүн жөрөлгөлөрүн өткөрүүгө жол берүү (мындай нерсе баш калаа Эр-Риядда биринчи жолу орун алды) – булардын баарын байкоочулар Ибн Салмандын Батышка жакындоону каалаганын билдирип жатканы катары баалашты.

«Көңүл ачуу комитети» «Жакшылыкка чакыруу жана жамандыктан кайтаруу» комитетинин ордун ээлейт:

«Жалпы Көңүл ачуу» комитети 2016-жылы 7-майда падышанын буйругу менен түзүлгөн. Сауд Аравиясындагы акыркы көңүл ачуу саясаты падышалыкты батышташтырууга карай багыт алды. Бул Падышалыктын ондогон жылдар бою кабыл алып келген расмий мыйзамдардан жана үрп-адаттардан баш тартуусу жаатындагы бир катар чечимдери менен коштолду. Эркек-аял аралаш ырдаган үй-бүлөлүк кечелерге уруксат берүү сыяктуу бир кезде эркектерге гана тиешелүү болгон вазыйпалар аялдарга да берилди. Мамлекеттик телекөрсөтүүлөр аркылуу концерттер тартууланды. 2019-жылдын октябрь айынын башында Сауд Аравия биринчи жолу борбор шаар Эр-Риядда аялдардын эркин күрөшү боюнча көргөзмө беттешин өткөрдү. Сүрөттөрдө падышалыктын чет элдик аялдардын кийимдерине карата жүргүзгөн саясатына ылайык, балбан аялдарга узун жеңдүү жана багелектүү шым кийгизилгени көрсөтүлгөн.

Ал эми 2019-жылдын июнь айында, социалдык тармактарда – 2018 жылы март айында Эмираттарда ачылган «White Dubai» түнкү клуб сыяктуу – Жидда шаарында биринчи «адал дискотека»нын (түнкү клубдун) ачылышы жөнүндө видеолор таркап кетти. Падышалык кинотеатрларды лицензиялоонун биринчи жобосун бекиткенин жарыялады. Отуз жылдан ашык убакытка созулган тыйуудан кийин, 2018-жылдын февраль айында, Сауд Аравиясында «Антар жана Абла» аталышындагы биринчи опералык спектакль коюлду. Спектакль падышалык «опера театр курула баштайт» деп жарыялаган күндүн эртеси болуп өттү. Сауд Аравиясынын тарых барагында, ошол эле айда, Эр-Риядда биринчи джаз фестивалы башталды.

Сауд Арабиядагы экстремисттик идеологияга каршы күрөшүү борбору:

Эр-Риядда «Экстремизмге каршы Глобалдык муътадил Борбордун» түзүлгөндүгү жарыяланды. Сауд Аравиясынын королу Салман бин Абдулазиз аны АКШ президенти Дональд Трамп, Сиси

жана башка ал сыяктуу араб жана мусулман лидерлеринин катышуусунда ачты. Борбордун түзүлгөндүгү жөнүндө билдирүү 2017-жылдын 21-майында Эр-Рияд шаарында өткөн «Араб-Ислам-Америка Саммити»нин алкагында жарыяланган. Борбор отуз күндүн ичинде толугу менен курулуп, жабдылган. Ал техникалык жана адамдык мүмкүнчүлүктөр менен толук камсыздалган.

Сауд Аравиясынын расмий өкүлдөрүнүн билдирүүлөрүнө ылайык, борбор ар кандай экстремисттик контентти көзөмөлдөө, талдоо жана классификациялоого жөндөмдүү инновациялык жана дүйнөлүк деңгээлдеги программаларды буга чейин болуп көрбөгөндөй тактык менен иштеп чыккан. Бул жогорку деңгээлдеги технологиялар экстремисттик пикирлерди аныктоодо бардык тилдерде жана диалектилерде иштейт. Экстремисттик идеологиянын очоктору жайгашкан географиялык орундарды табуу үчүн жасалма интеллекттин өркүндөтүлгөн системаларын иштеп чыгуу иштери жүрүп жатат. Борбор экстремисттик идеологияга каршы турууда толеранттуулукту жана байистүүлүктү үгүттөгөн кесипкөй медиа жана контентти түзүүгө таянат. Жогорудагы Комитеттин көзөмөлүндө, анын курамына экстремисттик пикирге каршы тура алган дүйнөнүн төрт бурчунан келген белгилүү мусулман ойчулдары жана окумуштуулары кирет.

Америка президенти Араб-Ислам-Америка Саммитинде сүйлөгөн сөзүнө ылайык, Борбор экстремисттик идеологияга каршы күрөшүүнү максат кылат. Бул дегени, көпчүлүк мусулман өлкөлөрүнүн экстремизмге каршы күрөшүндө Саудия лидерликти колго алышы керек деген так көрсөтмөнү берет. Трамп: «Биз экстремисттик идеологияга каршы күрөшүү үчүн жаңы глобалдык борбор ачуу менен кайрадан тарыхка киребиз. Ал эми борбор Ислам дүйнөсүнүн бурулуш чекити болгон ушул жерде болот. Бул жаңы лидер борбор көпчүлүк мусулман өлкөлөрү экстремизмге каршы күрөштө Саудия лидерликти колго алышы керек деген ачык билдирүүнү билдирет. Падыша Салманга бул күчтүү лидерлигин көргөзгөндүгү үчүн тан алуу ыраазычылыгыбызды билдиргим келет».

Экстремизмге каршы күрөшүү боюнча глобалдык борбордун негиздөөчүлөрү экстремисттик идеологияга ар кандай каражаттар жана ыкмалар менен күрөшүү үчүн жогорку деңгээлдеги глобалдык коалиция түзүүнү максат кылышууда. Ал аткара турган эң көрүнүктүү милдеттердин катарына төмөнкүлөр кирет:

1 – Интеллектуалдык, медиалык жана санариптик деңгээлде экстремизмге каршы туруу. Элдердин ортосунда жанаша жашоо жана толеранттуулукту өркүндөтүү;

2 – Дүйнөдө «мээлүүн» (муътадил) ислам принциптерин бекемдөө;

3 – Экстремисттик идеологиянын ишмердүүлүгүнө байкоо жүргүзүү жана анализдөө. Алдын алуу, маалымат алмашуу, өнөктөштүк жана экстремисттик идеологияга каршы туруу;

Сериалдар согушу:

«The Guardian» гезити 2020-жылы 27-апрелде бир отчет жарыялады. Аны Жакынкы Чыгыштагы кабарчылары Мартин Чулов Бейруттан жана Майкл Сафи Аммандан «Рамазан драмасы: Араб-Израиль мамилелериндеги өзгөрүүлөр жөнүндө кабар берет» деген аталышта даярдаган. Отчетто келген нерселер Жакынкы Чыгыш башына түн түшкөндүгүн билдирет. Анткени, ага сериалдар чабуулу кирип келди. Сериалдар кечки аш-тойлор, согуштук аракеттер, тарыхтагы баатырлар, терс каармандар жана жоготулган сүйүүлөрдү чагылдырат. Бул программа (израиль) менен алакаларды нормалдаштыруу алкагында жаңы аймакка кирди. Рамазан айынын алгачкы күндөрүндө көрсөтүлгөн эки сериал карама-каршылыктуу талаш-тартыштарга алып келди.

Алардын бири Перс булуңундагы жөөттөрдүн тарыхын баяндайт. Экинчисине келсек, ал (израиль) душман болбошу мүмкүн деп божомолдойт. О.э. палестиналыктар Сауд Арабиянын жардамына ыраазы болушкан жок деген маанини туюндурат. Гезит «Сауд Арабиясынын «МВС» тармагында эки сериалдын көрсөтүлүшүнүнө эле, алардын өлкө лидерлери тарабынан жактырылганын түшүндүрөрү шексиз» деп билдирди.

Демек, Сауд Арабиясынын учурдагы Исламдан үзүлүү жана аны модернизациялоо аркылуу жалпы батышташууга багыттануу тенденциясын төмөндөгүдөй жыйынтыктай алабыз:

1 – Отуз жылга жакын убакыт ичинде Мадхали агымы Сахва агымына каршы колдонулуп келген, анын интеллектуалдык борбору эски ваххабизм же жаңы ихванияга байланыштуу болгон. Мадхалилер Сахвага каршы чыгып, өздөрүнүн фатвасына каршы чыккандарды «хаарижиддер» деп атады. Сахва кыймылынын эски муфаккирлерин, Саид Кутб жана башкаларды каапырдыкка чыгарды.

2 – Ибн Салман мансапка келгенден кийин, анын алдында диний арена бош болушу үчүн, анын көркөм өнөр жана маданий агартуучулук ниетине тоскоол болгондорду жок кылуу максатында, Сахва кыймылына каршы туруп эле калбастан, аны биротоло жок кылууга киришти.

3 – Сауд коомун нафис-каалоолорго жана оюн-зоокторго батырып, бардык диний чектөөлөрдөн арылтуу жолунда Дубайдагы Ибн Зайеддин үлгүсүн туурады. Ибн Зейд бул жолдо жаш улан-кыздарды бутага алган.

4 – Ваххабизм идеологиясы Сауддардын үй-бүлө бийлиги башынан баштап таянган таяныч болуп келди. Бирок, убакыттын өтүшү менен, Саудия мамлекети диний бийликти башка агымга т.а. мадхалияга негиздеди. Эми да, убакыттын өтүшү менен Мадхалия агымы да ваххабизм кеткен жерге кетиши мүмкүн. Ал тургай, Сауд Аравиясы бүткүл илманийликтин мекени болуп калышы да ыктымал. Мисалы, бул жаатта Сауд жазуучусу Турки Аль-Хамаддын – орто кылымдарда христианчылык менен болгон окуя сыяктуу – Исламды да кайра чечмелөөгө чакырган твит цитатасын окудук.

5 – Экстремизм жана терроризмге каршы согуш урааны астында Исламга каршы күрөшүү үчүн АКШ баштаган эл аралык коалицияга кирүү.

«NEOM» долбоору:

2017-жылдын октябрь айында Мухаммед бин Салман Кызыл деңиздин түндүк-батыш жээгинде «NEOM» аталышындагы инвестиция жана туризм зонасын түзгөнүн жарыялаган. Аны башкаруу үчүн 18 чет элдик инсандардан турган консультативдик кеңешти дайындады. Долбоордун жетекчилигин немис Клаус Клейнфелдге жүктөдү, андан кийин ал мураскер ханзаадага кеңешчи болуп дайындалды.

Бөлүнгөн жердин аянты 26 500 км² жана ага Синайдагы Шарм-аш-Шейх жана Акаба булуңунун батыш жээгиндеги тар тилкеден миң км² кошулган. Булар Абдель Фаттах Ас-Сисиден Сауд Аравиясынын акчасына сатылып алынган Тиран жана Санафир аралдарынан тышкары. Ошондой эле, бул келишим алкагында Саудия Египеттин 5 жылдык мунайзатка болгон муктаждыгын 23 миллиард доллар насыя менен камсыздайт. Египет аны 15 жыл ичинде 2% үстөк менен төлөп берүүсү керек.

Бул долбоор – бул жаңы мураскор ханзаада өзүнүн саясий келечегине көпүрө кылып жаткан долбоорлордун бири. Анын айтымында, ал тар жана согушчан диний көз караштан мээлүүн жана байистүү исламга өтүүнү талап кылат. Бул ваххабизмди четке кагууну жана жөөт вужудуна ылайыкташтырылган инфраструктура түзүүнү билдирет.

(Израилдин) «i24» веб-сайттынын маалыматы боюнча, долбоорду жүзөгө ашыруу үчүн маанилүү болгон этаптардын бири (израиль) тарабынан жактырылышына мухтаж. Тактап айтканда, бул этап Азия менен Африканы байланыштырчу 10 чакырымга созулган «Падыша Салман» көпүрөсүнүн курулушу. Ал долбоорду пландаштыруу Египет жактыргандан кийин гана мүмкүн болду. (Эки өлкөнүн кысыгында жайгашкан Тиран жана Санафир аралдарына Сауд Арабиянын кожоюндугун тастыктагандан кийин).

Англис тилиндеги «The Jerusalem Post» газетасы (израиль) өз жеке секторлору аркылуу «NEOM»го катышууга аракеттер көрүп жаткандыгы тууралуу маанилүү маалыматтарды жазды. Отчетто (израиль) компаниялары Сауд Аравиясынын Инвестициялык Фонду менен байланышып жаткандыгы айтылган. Аны менен жогорку технологиялар, жаңылануучу энергия жана азык-түлүк технологиялары жаатында долбоорлор талкууланып жатат. Бул ондогон жылдардан бери келе жаткан араб бойкотуна урулган сокку болуп эсептелет.

Акыры келип бул идеялар резонанс жаратты. Сауд Арабиясынын чалгындоо кызматынын мурунку башчысы Турки аль-Файсал (израилдин) мурунку расмийлери менен өткөргөн иш-чараларда идеяларды көтөрүп келген. Мисалы, мурунку (израиль) чалгындоо кызматкери Эфрем Хилвей менен болгон жолугушуусунда кеминде эки жолу көтөргөн. Анын бир тамашасында мындай деп айтылган: «Еврейлердин акчасы жана арабдардын акылы менен баарына жетишүүгө болот». Нетаньяху буга чейин «муътадил сунний араб мамлекеттери» менен мамиле мурдагыдан да жакшыраак деп бир нече жолу билдирген. Ошо сыяктуу эле, (израиль) байланыш министри Аюб Карра буга чейин (израиль) менен ал «Сауд Аравия альянсы» ортосундагы мамилелер бар экендигин кыйытып,

ушул этапта бул маселелер жөнүндө ачык сүйлөбөөнү туура көргөн.

Демек, Мухаммед бин Салман жарыялаган «NEOM» долбоору Сауд Арабиясы менен жөөт вужуду ортосундагы мамилелерди нормалдаштыруу алкагындагы, мурунку таянычтарынан салмактуу болушу мүмкүн болгон жаңы таянычтан башка эч нерсе эмес экени белгилүү болду. 2015-жылы Ибн Салман Эр-Рияддагы падыша сарайына келгенден бери бул нерсеге карата көптөгөн даярдыктар көрүлүп жаткандыгы бир нече отчеттордо буга чейин да ачыкка чыккан. □

КОНСЕНСУСТУУ ДЕМОКРАТИЯ: ЖАҢЫ КРИЗИСТЕР ЖАНА ПРОБЛЕМАЛАР (2)

Мухандис Насир Вахан Лахабий – Яман

Өткөн чыгарылышта консестуктук демократиянын төрт элементин карап чыкканбыз. Тактап айтканда, анын булагы, темасы, тараптары жана максатын көрүп чыкканбыз. Эми анын акыркы элементин карап чыгуубуз гана калды, ал консестуктук демократиянын натыйжалары. Биз буга туура баа бериш үчүн вакыйдан карап чыгышыбыз керек.

«Демократиялык консенсус» жыйынтыктарына келсек, алар, адатта, диалогдо кабыл алынган булакка негизделет. Ислам демократия эмес, демократияда мыйзамды адам ойлоп чыгарып, динди турмуштан бөлүп карайт. Бул болсо мусулмандарга келе турган кырсык болуп саналат жана ал ааламдардын роббиси Аллахты каардантат. Натыйжада, уммат душмандарынын, анын ичинде каапырлардын, эки жүздүүлөрдүн жана малай акимдердин пайдасына чечилет. Ислам өлкөлөрүндө болуп жаткан улуттук диалогдордун натыйжалары бул чындыктын эң чоң далили болуп саналат.

Ливия, Ирак, Афганистан, Фалестина, Кашмир, Судан жана Йеменде болуп өткөн диалогдордун натыйжалары катары ар дайым жарандык согуштар келип чыккан. Бул согуштар умматтын этникалык, мазхабтык жана фракциялык топторго бөлүнүп-жарылышына алып келген. Муну менен каапыр колонизаторлор өз малайларын ошол өлкөлөрдөгү бийлик иерархиясынын чокусуна отургузууга мүмкүнчүлүк табышкан. Мунун үстүнө артта калуучулук, жакырчылык жана ачарчылык кошулду. Буга дагы кошумча, душмандарга толук моюн сунуп, каапырларга карата берилгендиктер да ар кандай улуттук диалогдордун натыйжасы экендиги ачык-айкын болуп калды. Ал эми, Аллах субханаху таала каапырларга итаат кылуу акыбети кыйроо болорун эскертип мындай деген. Аллах айтат:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ﴾

«Эй момундар, эгер кафирлерге итаат кылсаңар силерди артыңарга (куфрга) кайтарышат, анан, зыян көрүүчүлөргө айланып каласыңар» [3:149]

Ушулардын негизинде, бул «Улуттук келишим», «Улуттук диалог», «Улуттук макулдашуу» жана «Демократиялык консенсус» ураандары – булардын баары колонизаторлор умматтыбыздын

биримдигин бузуп, аны кыйратыш үчүн даярдаган идеялар. Албетте, бул идеялар Исламга жат экендиги айдан ачык. Бул көз карандылыкты, артта калуучулукту жана бытырандылыкты улантууга о.э. өз ара согуштурууга багытталган карамүртөз колониялдык идеядан башка эч нерсе эмес. Буга вакый эң жакшы күбө.

Консенсустук демократия ээлери саясий жашоону тайпачылык негизинде түзүүнү каалап жатышат. Т.а. мыйзамчылыкты тайпачылык түзүмүнө беришет. Бул мыйзамчылык кайсы бир күчтөр, тайпалар, жеке жактар жана улуттук лидерлер катышуусуна о.э. алардын ыраазылыгына негизделген. Мында бардык тарап өз кызыкчылыгын жана көз карандысыздыгын коргоп мыйзам чыгарууга, же мыйзам чыгарууда салым кошууга акылуу. Бул мыйзамчылык адамдардын жашоосуна «инсандын жашоосу» деп караган сыпатка негизделген эмес. Тайпачылык – бул туйгу негизинде байланган адамдардын тобу. Эч кандай фикрий канаатануулары жок, гарыйза негизинде гана болгон байланыштан башка нерсе эмес. Бул болсо адамдарды байланыштыруудагы эң төмөн робиталардын бири. Ал эми, саясий тайпачылыкка келсек, ал конституцияны, мыйзамдарды жана саясий ченемдерди кабыл алууда саясий уюмдардан куралган. Бул уюмдар же топтор бийликке келгенде, мыйзам чыгаруу же конституция жана мыйзамдарды жокко чыгаруу укугуна ээ болот. Б.а. консестуктук демократия этибарды адамдарга эмес, күчтөргө жана тайпаларга берет. Мында болсо үлкөн балээ катылган. Түштүккө дал келгени түндүккө дал келбейт, илманийликке туура келсе, Исламга туура келбейт, бир улутка ыңгайлуу болсо, башка жарандарга ыңгайсыз. О.э. шийага дал келсе, суннийге дал келбейт. Мисалы, шийалар ахли аль-байт фикирин карманышат, алар «Биз артыкчылыкка ээбиз жана аны коргоого тийишпиз, демек, бийлик Аали аль-байт болушу керек. Суннийлер болсо Аали аль-байтка душман» деп билишет. Ал эми, суннийлер болсо «шиалар Китеп жана Суннатка тескери» деп билишет. Дагы мисал келтирсек, түштүк «биз бөлүнүүгө укуктуубуз, себеби, бизди башкарган түндүк түзүмү адилетсиздик кылды» деп карайт. Демек, бул консестуктук демократия жеке кызыкчылыктары жана максаттары ар кыл болгон жамааттар жана күчтөр ортосундагы көйгөйдү эч качан чече албайт. Анткени, бул малай ттайпалардын ар биринин өз-өзүнчө ээлери бар. Жаңжал чыккан учурда, ар бир тарап согушта утуп

чыгууга, өз тайпасынын кызыкчылыгын коргоп калууга жана саясий максаттарына жетүүгө аракет кылышат. Акыбетте, мындай тайпалар бекемделиш жана максатына жетиш үчүн сырткы күчтөргө кайрылышат. Ушундан улам, мамлекеттер жана коомдор кыйроого учурайт. Ким сырткы күчтөн колдоо тапса, ал жеңишке жетишет. Анткени, консестуктук демократия шартында адамдар чыныгы бийликти табигый жол менен пайда кылышы мүмкүн эмес. Демек, бул тышкы колдоого жана ички тайпачылык басымга таянган, кайсы бир тараптын пайдасына негизделген бийлик болот. Ушул учурда башка тараптар кандайдыр бир өзгөрүүлөрдү күтүп, күчтүүлөр алсырашын, алсыздар болсо күч топтошун аңдып турат ж.б.у.с. Жашоодо бийликти партиялык же тайпачылык негизде куруу аябагандай жаман кесепеттерди алып келген. Мисалы, Тоиф келишими, Доха келишими, Ирактагы элдешүү конференциясы, Иемендеги диалог конференциясы о.э. Ливиядагы Схират келишими сыяктуу. Булардагы тайпачылык тарапкерлери бир мамлекет элдеринин ичинде өз ара тайпачылык согуштарын тутандырышты. Акыбетте, жүз миңдеген күнөөсүз адамдардын өмүрү кыйылды. Элдөр көчө-көчө болуп бөлүнүп, кошуна коңшусун, иниси агасын өлтүрдү. Булардын бардыгы өз башчылары үчүн болду, тагыраагы, бул башчылардын башчылары үчүн өлүштү. Адамдар өлүп атышты, башчылар болсо аларды мактап коюп, өз ара бири-бирин өөп жатышты. Алар өлгөндөрдүн каны менен жуунушуп, алардынэти менен тамактангандан кийин, мансап жана үлүштөрдү бөлүшүп, сүрөттөргө түшүшүп, бир казандан тамак жеп, бир дасторкондон чай ичип жатышты. Тайпаларга бөлүү (б.а. консестуктук демократия) мусулмандарга коомдук жана мамлекеттик деңгээлде үлкөн зыяндарды алып келгени эч кимге сыр эмес. Бийлик болсо партия жана тайпалардын лидерлери ортосунда алмашып турган. Бийликти алган лидер өз партиясына, тайпасына, районуна, үй-бүлөсүнө, ишенимдүү адамдарына, кызматчыларына гана көңүл бөлгөн. Ал бийликке келгенде мамлекетти жана өз тобунан болбогон кеңешчилерди, уламаларды таштап кетет. Себеби, алар ага мактоолор айтпаган же шукрлөр келтирбеген. Уламаларды жана кеңешчилерди кабыл алышы же албашы анын тайпасынын текшерүүлөрүнөн кийин гана белгилүү болот. Байлыктарга жана кызматтарга анын жакын чөйрөсү, тууган-уруктары жана айланасындагы саясий сойкулары ээлик кылат. Жада калса, билим

берүү, медицина, коопсуздук жана мамлекеттик кызматтар партиялык жана тайпачылык негизде дайындалат. Мына ошондуктан, байлыкка мүмкүнчүлүктүү жана кудуретүү болгон тайпа гана ээлик кылат. Ал эми, карапайым калк жакырчылык, сабатсыздык, артта калуу, эпидемия жана жумушсуздук чеңгелинде калат. Мындай окуялар акыбетинде, азыр мамлекеттерде психологиялык оорулар пайда болду, кылмыштар жайылды, аасийлик жана күнөө иштер көбөйдү. Жаштар болсо уюшкан кылмыштуу топторго жана элдик кошуундарга о.э. чет элдик уюмдарга карай бет алышты. Кылмышкерлер ошол тайпалар жана бейбаштар аркасына жашырынып алышты. Ааламдардын Султаны болгон Аллах түшүргөн Китеп негизине эмес, бузуку демократиядагы «пикир эркиндиги» негизине курулган көп партиялуулук жана тайпачылык акыбети мына ушуга алып келди. Кимде-ким тайпага же тайпа лидерине таянбаса, анда ал башкалардын жемине айланат. А эгер кимде-ким тайпага же урууга, партия өкүмдарына, залым лидерге таандык болсо, ал кол тийбестик укугуна ээ болот. Жана ал колонизаторлор тарабында туруп өз калкына каршы кылган кылмыштары, адам өлтүрүү сыяктуу иштери жаатында акталып чыгат.

«Консенсустук демократия» тарабынан таанылган тайпачылык түзүмү саясий кризистердин келип чыгышынын себеби болуп саналат.

Анткени, бир тайпанын бийликтен кетиши менен бийликтин иши токтойт. Себеби, бийликке келүүчү саясий курам квота бөлүштүрүү системасы аркылуу куралат, муну менен кызмат бөлүштүрүү бийликтен ажыраган болот. Эгер кайсы бир тайпа бийликке катышпай калса, ал чыр-чатак чыгарууга киришет. Мисалы, Доха келишими алдындагы Ливандагы болгон окуя, же Абдуль Хади өкмөтү алдындагы Ирактагы окуя, азырга чейин болуп жаткан Йемендеги диалог конференциясы, Судандагы өткөөл аскердик кеңеш менен «эркиндик жана өзгөрүү» күчтөрү ортосундагы шайкештик документи алдындагы окуя жана Ливиядагы Схират келишими алдындагы келишим сыяктуу окуялар буга жаркын мисал болот. Мына ушул сыяктуу регионалдык жана тайпачылык келишимдери кайра жаңыдан жаңжал чыгарууга урук болуп берет. Себеби, алардын пайдубалы эч кандай принциптерге курулган эмес, болгону, кызыкчыктарга гана курулган. Аллах бизге

кабар бергендей, Аллах Таала Өзү түшүргөн нерсени жол баштоочу кылбагандардын амалдарын кыйратат.

Аллах таала айтат:

﴿كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَأَكْثَرَ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلْقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلْقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلْقِهِمْ وَخُضْتُمْ كَالَّذِي خَاضُوا أُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾

«(Эй мунафыктар), силер да дал силерден мурда өткөн (мунафыктар)га окшойсуңар. Алар силерге караганда кубаттуураак жана мал-мүлк, бала-чакаралары да көбүрөөк эле. Анан, (бул дүйнөдөгү) өз насибаларын алышты. Силер да, мурдагы өткөндөр насибаларын алышкандай, өз насибаңарды алдыңар жана алар шуңгуган нерсеге (туура эмес жолго) шуңгудуңар. Алардын (бардык мунафыктардын) кылган амалдары дүйнө жана ахиретте текке кетти. Дал ошолор чыныгы зыян көрүүчүлөр» [9:69]

Дагы айтат:

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَسْحَطَ اللَّهُ وَكَرَهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾

«Буга (т.а. өлүм саатындагы мындай азапка) себеп, алар Аллахтын казабын келтирген нерсеге (т.а. мунафыктык жолуна) ээрчип, Ал Заттын ыраазылыгын (момундар менен бирге кафирлерге каршы согуш кылууну) жаман көргөндөрү. Ошондуктан, (Аллах) алардын (кылган жакшы) иштерин да текке кетирди» [47:28]

Бийликтин тайпаларга бөлүштүрүлүшү ачык-айкын иш. Мындай иш саясий партияларга эле эмес, балким, мамлекет ичиндеги бардык тайпаларга тиешелүү. Ошондуктан, качан куралдуу күчтөр адамдарга чындап керек болгон учурда, алар эч нерсе кыла алышпайт. Адамдарды жана алардын үйлөрүн коргоп беришпейт. «Биздин курам партиялык же тайпачылык негизде курулган, эгер калкты коргоого киришсек, анда калктын бир бөлүгүн гана коргогон болуп калабыз да, бөлүнүүгө дуушар болобуз» деген шылтоону келтиришет. Чындыгында эле, аскерлер жарандык согуштарда бөлүп жиберилген. Мына ушундайча, эч кыймылга келе албаган бийлик коркоктуктан, же малайларга жана кылмышкерлер партияларга таянгандыгы себебинен ушундай кылышат. Мамлекет жана анын калкы канчалаган күрөш, конфликт, согуштарда мал-мүлктөрүн, байлыктарын сарпташты. Эгер алар тайпалар же

жамааттардын кызыкчылыгы үчүн болбогондо, анда алар чоң мамлекетти курушмак эле. Б.а. азыр башкарууга акылуулар бийликте жок, бийликтегилер болсо башкарууга татыктуу эмес! Демек, консестуктук демократиянын каалоосу – бул тайпачылык негизиндеги мамлекетти пайда кылуу. Ошондо ар бир тайпа башка тайпалардан ажыраган жамааттан куралат. Ошондуктан, бир эле мамлекеттин жарандары ар башка тайпаларга ээрчүү натыйжасында бири-биринен шектенип, чоочулап калышты. Булардын башчылары ортосунан да карама-каршылыктарды, келишпөөчүлүктөрдү көрүүгө болот. О.э.алар биримдикке жана боордоштукка эч кандай тиешеси жок ураандарды көтөрүп чыгышат. Бул ураандарда башка тайпалар жана партияларга карата сый-урмат көрүнбөйт. Өздөрүнүн тайпасы тууралуу гана ойлошот. Бирөөлөрү жетекчисинин өлүмү үчүн өздөрүн күнөөлөшөт, бирөөлөрү болсо лидеринин бийликтен түшкөнүнө өздөрүн айыптуу сезишет, башкалары өздөрү көзөмөлдөп жаткан жерлерин тарттырып жибергенине ыйлап жатса, айрымдары саптарынан чыгып кеткен лидерлери үчүн көз жаш төгүшөт. Кээ бирлери болсо лидеринин коопсуздугу үчүн армияга көзөмөл орнотууну каалашат.

Консенсустук демократия жана тайпачылык ири державалардын өлкөнүн ички ишине жана элинин тагдырына кийлигишүүсүн күчөттү. Өлкө регионалдык жана алыскы чет мамлекеттердин ачыктан-ачык кордоосуна келип жетти. Мусулман өлкөлөрү чоң саясий соодалардагы жана келишимдердеги валютага айланды. Өлкө эли араб жана чет өлкөлүк элчилер тарабынан көптөн-көп өткөрүлгөн жолугушууларда алардын оозун карап олтурууга милдеттүү болуп калышты. Эл аралык жана регионалдык жаңжалдар себептүү көчөлөр жана үйлөр кыйрады, адамдар кара түтүндөн улам уктай албай жатышат.

Жакынкы Чыгыштагы колониялык олжого байланыштуу эл аралык талаш-тартыштар жана кагылышуулар алкагында мусулман өлкөлөрү, айрыкча, Жакынкы Чыгыш өлкөлөрү ар дайым жаңжалдарды чыгаруу жана аларды чечүү майданына айланды. Батыш өлкөлөрү араптардын уруучулук аспектинен пайдаланып, өздөрүнө караштуу болгон бири-бирине каршылаш жергиликтүү күчтөрүн жана партияларын колдоп жатышат. Ошондуктан, фракция жана партия лидерлеринин Британия, Франция жана Америка чалгынчылары менен жашыруун жана ачык

жолугушуулары жөнүндө маалымат каражаттарынан берилип маалыматтар акылга сыйбаган же таң калыштуу деле нерсе эмес. Сирия, Ливия, Йемен, Ливанга батыштык жана эл аралык уюмдардын жоомарттык кылып атабыз дегендери чындыкка дал келбейт. Ошондой эле, Сочи, Женева жана Венада өткөн дипломат, консул жана элчилердин иш сапарларын жана жолугушууларын о.э. конференцияларды санап бүтө албайбыз. Булар күн тартибиндеги графиктен тышкарыдагылары гана. Таң калычтуусу, атаандаш партиялар бийликке жетүү күрөшүнө чөгүп, өздөрүнүн бардык мүмкүнчүлүк жана кубатын ушуга жумшап жатышса да, бирок, өздөрүн Ливан же Йемендин көз карандысыздыгы үчүн согушуп жатабыз деп ойлоп жатышат. Бардык тараптар ушуга жетebиз деп жатышат. Бирок, эл аралык же регионалдык борборлордун биринен кандайдыр бир ишара келсе, анда дароо багыттарын өзгөртүп жиберешет.

Ислам коомчулугунда көптөгөн исламий райлар, саясий жана социалдык чөйрөлөр, шарый ижтихаддар бар. Бирок, бул мусулмандардын чогуу жашап кетиши мүмкүн эмес дегенди түшүндүрбөйт. О.э.алардын арасында, өз ара түшүнүшүү, диалог, гармония жана Исламга берилгендик жок дегенди билдирбейт. Бул ижтихадтар таза булактан – Ислам акыйдасынан табаний кылынган. Ошондуктан, биз кайсы бир райды кабыл алууда анын райы исламийби, Акыйдадан келип чыкканбы – мына ушуну айырмалап алышыбыз керек. Алар коомдун баалуулуктарын, биримдигин, туруктуу жашоосун үзгүлтүксүз сактап турат, анткени, алардын максаты бир болуп, Исламды Акыйда жана шарият катары кабыл алат. Мамлекет аларды ишке ашыруу жана колдонуу менен аларды бириктирет. Коомдогу ар кыл райлар мусулмандарды бөлүп жарууга шылтоо болбошу керек. Умнат биримдиги долбоору бардыгынан бийик турат. Куран жана Суннат коомдун ар түрдүүлүгүнөн жогору туруп, ал конституция жана мыйзамдардын булагы болот.

Биз ушундайча бузук саясий жана тайпачылык бөлүнүүлөрүн жеңип чыгабыз. Бул адамдардын коопсуз жашоосун камсыздайт. Муну менен биз бири-бирин көрө албастык, куугунтуктоо, айыптоо, кан төгүү, кадыр баркты тебелөө ж.б.ус. нерселерден арылабыз. Амру маръуф ва нахий мункар менен насыхат кылуу коомчулуктагы мамилелердин негизине айланат. Эки мусулман кылычы менен эмес, акылы менен жолугат. Жамааттар жана партиялар – качан

Аллахтын айтканына ичинен, сыртынан, жашыруун жана ашкере түрдө амал кылышмайынча – бул нерсе ишке ашпайт.

﴿هَآأَنْتُمْ أَوْلَآءُ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا لِقَاكُمْ قَالُوا ءَأَمْنَا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُؤْتُوا بَعْضِكُمْ إِنَّا لِلَّهِ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾

«Эй (момундар) силер аларды жакшы көрөсүңөр, алар силерди жактырышпайт. Силер бардык китептерге ыйман келтиресиңер го (алар силердин Китебиңерге ыйман келтиришпейт). Силерге жолуккандарында: «Ыйман келтирдик», -дешет. Өздөрүнчө бош калышканда болсо силерди катуу жаман көргөндүктөрү себептүү бармактарын тиштешет. (эй Мухаммад аларга):«Ушул душмандыгыңар менен өлүп кеткиле!»-деп айткын! Албетте, Алла дилдерди ээлеген сырларды билип турат. Албетте, Алла көкүрөктөгү(жашыруун) сырларды билүүчү!» [3:119]

Эгерде мамилелер үстүртөн, символикалык мүнөздө болсо, ал сыртта көрүнбөсө, жүрөк жана акылменен болбосо о.э. руху жок болсо, бул чоң балээ жана чоң алаамат болот. Себеби, арасында чыр-чатак жана бөлүнүп-жарылууну козгогон коом өз кубатынын шарттарын жана өнүгүү жолун талкалап алат.

﴿وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾

«Дагы Аллахка жана Анын Пайгамбарына итаат кылгыла жана (өз ара) талашып-тартышпагыла, антпесе араңар суздашып, күч-кубатыңар кетет. Сабыр кылгыла! Албетте, Аллах сабыр кылуучулар менен бирге» [8:46]

Тарыхта Ислам дүйнөсүндөгү мусулмандар Халиф жана улуу Ислам мамлекетинин саясында жашап келген. Мамлекет анын ичиндеги калктарды – улуттары, рассалары ар кыл болушуна карабастан – Ислам байрагы жана Халифалык мамлекети астында бириктирип турган. Ал улуттар куфр мамлекттер таңуулаган ар кандай ураандарды көтөргөн эмес. Аларда мамлекетке жана Мабдага ишенич бекем болгон. Коомду, мамлекетти коргоп, Аллах жолунда жихадга бекем турушкан. Алар жеке кызыкчылыктарга эт-бетинен кетпестен, Исламды ичкериде ишке ашырып, сыртка даават жана жихад аркылуу жайышкан. Эгер мамлекет өз милдетин аткарбай, кадыр-баркын жоготсо, анда мусулман коомчулугундагы байланыш солгундап, үммөт уруучулук, үй-бүлөлүк же тайпачылык топторго бөлүнүп, жада калса, тайпалар чет өлкөлөр менен байланышып, душманга кызмат кылууга өтөт. Булар Исламий башкаруунун жоктугунан, Ислам жана

анын мамлекети орноткон коомдук тартипке адамдардын баш ийбегенинен, улуу максатты жоготконунан болот. Тайпалар жана партиялар үмөттүн кызыкчылыгы эмес, жеке кызыкчыгы менен гана алек болуп калышат.

Президент сырттан келген жашыруун көрсөтмөлөргө макул болот. Эгер алардан келген буйруктарга баш ийбесе, өлкө кан төгүлүүлөргө дуушар болот. Демек, ал сырткы күчтөрдөн тынчтык жана коопсуздукту камсыздап беришин сурап, алардын буйруктарын кабыл алууга өтөт. Акыркы жүз жыл аралыгында башкаруучулар жана режимдердин алмашуусу гана болбосо, расмий бийликтемындан башка эч кандай жаңылык болбоду. Азыр болсо, жаңы башкаруучулар окутулууда. Алар эми абдан популярдуулукка жетиштирилишет жана укмуштуудай көрсөтүлүшөт. Алар калк акимдеринен тажап, үмүттөрү үзүлгөн кезде келишет. Ал кезде «жөөттөр болсо деле башкара берсинчи» дегидей чекке жетишкен болушат. Негизгиси, бизди фитналар, кризистер, мусибалардан куткаргылачы деп калышат. Ошентип, колонизаторлор «куткаруучуну» бөтөлкөдөн алып чыгып, башкасынын ордуна коюшат. Ошентип, үмөттү алдоо, бузукулук менен башкарып, артта калуу сапарын андан арыулашат. Алар өз кожоюндары болгон Америка, Англия, Франция сыяктууларга малайчылыгын улантышат. Бардык мусулман өлкөлөрү шахмат фигуралары экендиги белгилүү. Алар мезгил-мезгили менен жаңжалдаштырылган үчүрдө, капыр аларды курал катары пайдаланары айдан ачык. Капырлар мындай согуштарда өз кызыкчылыктарына жетүү үчүн, ортомчулары аркылуу регионалдык башчыларды курал кылып келишет. Мисалы Йемен, Ливан, Ирак, Сирия, Ливия ж.б.лар ар дайым өз ара келишпестиктер жалындаган аймактарга айланып, «эл аралык чыр-чатактар жөнгө салынуучу» аянтча болуп калды. Колонизаторлор бир саясий планы бүтөр замат экинчисин башташат, бир сценарийи бүтөр замат жаңысын жазышат. Алар бир экономикалык планы бүтөрү менен дагы бирин алып келишет. (Мисалы, «2030-жылга чейин туруктуу өнүгүүнүн эл аралык планы»).

Буга чейин көптөгөн консесустук формалар сыналып көрүлдү, бирок алар ишке ашпай, туруктуу коомго жана туруктуу өнүгүүгө алып келген жок. Мисалы, Йеменде Улуттук документти түзүштү. Ал элди бириктирип, бөлүнүп-жарылуу жана чыр-чатак факторлорун жок кылат деп айтышты. Бирок, анын акыбетинде

кайра жаңыдан жарандык согуш келип чыкты. Б.а. «Бирдиктүү Йемен коомчулугун» түзүп, андагы тайпалык, партиялык, регионалдык топтор бир казанда кайнап жатышат. Бул документ тайпачылык квоталар негизинде түзүлдү. Жана мансаптар алардын ортосунда тен бөлүштүрүлөт дешти, ал документти тарыхый жетишкендик деп эсептешти. Андагы бернелер бизге документтик далил болуп берет деп ойлошту. Бирок, абал мунун теркерисинче болду. Документтеги негизги принцип – коомдо мурда калыптанган канааттанууларды жана сакафатты эске алуу менен – алдыда колдонула турган конституция болушу керек эле. Конституция улуттарды түзбөйт. Балким, конституция алардын сакофатын, урф-адаттарын жана каалоолорун билдирип, мыйзамдарында адамга адам деп карашы керек. Ал эми алар кабыл алган документке келсек, ал бир бүүн Йемен коомун түзө алдыбы? Аерде тайпалар, регионалдык же жергиликтүү кыймылдар эмне кылып жүрүшөт?

Андан кийин башка келишимдер пайда болду. Мисалы, «биримдик жана тынчтык келишими», «тынчтык жана өнөктөштүк», «уруулардын ар-намысы», «диалог документи» о.э.бир нече жолу өзгөрүлгөн жана жаңыланган конституциялар, конституциялык декларациялар, улуттук көз караш, улуттук демилгелер ж.б.у.с. Булардын бардыгы проблемаларды чечтиби же чечилбей турган көптөгөн жаңы көйгөйлөрдү жана кризистерди пайда кылдыбы?

Йеменди бүгүнкү күнгө чейин (2011-2020-ж.) кайгылуу окуялар коштоп келе жатат. Йемен акыркы отуз жыл ичинде фитнес, согуштар, көйгөйлөр айынан стабилдүүлүк көрө элек. Болгону, сырткы күчтөрдүн буйругу менен аскерий бийлигинде убактылуу гана стабилдүүлүк болгон. Андан бери бул жатта эч кандай белгилер жок. Ал эми келишимдер, конференциялар болсо, (мунун ичинен акыркысы «диалог конференциясы») капырдын эски же жаңы идеяларынан башка эч нерсе эмес. Эң чоң көйгөй, маселенин шия-сунний тайпачылык мүнөзүнө өткөнүндө. Бул Ирак туш болгон кандуу кыргындын, же Ливан туш болгон саясий кризистердин уландысы. Бул окуялар тайпачылык жана федерация идеясын алга сүрүп, акыры башаламандыкка алып келген. О.э. булар колонизаторлорго ыңгайлуу саясий чөйрөнү түзүүгө болгон аракет да болуп саналат. Ал мусулмандарды узак мөөнөткө чейин негизги максаттарынан алыстатып, тар долбоорлор менен алаксытат.

(Соңу) □

ОЙГОНУУ ЖАНА ХАЗАРИЙ КАЙРА ЖАРЛУУ (2)

Ойгонуунун артындагы жашырылган формуланы аныктоо Батыш муфаккирлерин жана философторун себепти өнүккөн мамлекеттердеги эркиндик түшүнүгүнө байлоого үндөдү. Алардын айтымында, эркиндик – адамдын жашыруун чыгармачылык жөндөмдөрүн жүзөгө чыгарат, аны ойготуп, өнүгүүсүнө жол ачат. Алар кулдук, зулумдук о.э. бардык түрдөгү чектөөлөр чыгармачылык жана жетишкендиктер алдында тоскоолдук болуп, алар адамды төмөндүккө түшүрөт деп эсептешти. Бул болсо, аларда көрүнбөс нерселер, руханийликке жана сезилбеген рухий объекттерилерге байлануу адамдардын артта калгандыгын күчөтөт деген ишенимди пайда кылды. Алардын фикирине ылайык, рухий умтулуу аракетке толо бул дүйнө турмушунун акыйкатынан алысташууга алып барат. Алар өз фикирлерин далилдөө үчүн орто кылымдарда христианчылык өкүмдарлык кылган доордо Европада жүз берген абалды мисал кылып келтиришет. Европалык диндар адам диндарлык менен ойгонуу ортосунда, башкача айтканда, рух менен материя ортосунда карама-каршылык бар деп билди.

Уилл Дюрант европалык диндарлардагы ушул тенденцияга токтолуп мындай дейт: «Көптөгөн христиандар бүткүл этибарын коркунучтуу кыямат күнүн ыпластыктан тазаланып, таза абалда күтүп алууга каратышат. Алар ар кандай дене ырахаттарын шайтандын азгыруусу деп билишет. Ошондуктан, алар дүйнө ырахаттарын каралашат жана орозо кармоо о.э. денени кыйноонун көптөгөн түрлөрү менен каалоолорду жеңүүгө аракет кылышат. Алар музыка, ак нанга, мас кылуучу ичимдикке, мончолорго жана сакал алууга күмөндүү карашат о.э. бул иштерди Кудайдын ачык-айкын көрүнүп турган эрк-каалоосун теңсинбөө деп билишет». (Уилл Дюрант, «Хазараттар тарыхы»). Диндин ролун кайра тикелөө о.э. коомду жана коомдун фикирлерин диний негизде оңдоо максатында түзүлгөн протестанттык багыттын атасы эсептелген диний реформа демилгечиси Мартин Лютер өз заманында акыл иштетүүгө чакырган фикирлер таратканына өтө өкүнүшүн билдирген. Ошондуктан, ал акылга катуу чабуул кылып, аны тебелеп-тепсөөгө чакырып мындай дейт: «Силер Инжил жана акылды бир бүтүн абалда кабыл ала албайсыңар. Ошондуктан, алардын бири экинчисине жолду ачып бериши керек... Кудай өз сөзүндө бизге ачып берген христиандык ишенимибиздин бардык белгилерин акыл менен түшүнүп болбойт, алар маанисиз жана

жалган... Акыл мүмкүнчүлүктүн эң чоң душманы... Ал шайтандын эң бузгунчу иштеринен... Ал котур жана пес оорусуна чалдыккан сойкуга окшойт. Сойку буттар менен тебелеп өлтүрүлгөндөй, ал тебелеп жок кылынышы керек... Ошондой болгон соң, анын жүзүнө кык ыргыткыла... жана аны чөктүргүлө...». («Хазараттар тарыхы»).

Европа тарыхчылары чыгарган тыянакка ылайык, орто кылымдарда турмуш иштерине диндин өкүмдарлык кылышы артта калууга себеп болгон. Зулум жана ырайымсыздыкка терең кирип барган феодалдык түзүм артта калуунун эң көзгө көрүнгөн далилдеринин бири болуп саналат. Европалыктар падышага берилген илахий укук фикиринен таасирленип ушул түзүмгө моюн сунушкан. Дюрант мындай дейт: «Адамдар падыша Кудайга моюн сунат жана ага берилген илахий укук менен башкарат деп ишенишкен. Т.а. Аллах анын башкаруусуна урухсат берген. Башкача айтканда, ага башкаруу укугун берген». («Хазараттар тарыхы»). Алар Европа тарыхын өздөрүнүн түшүнүктөрүнө ылайык дүйнө тарыхы деген этибарда мисал катары келтирүүнү улантышат. О.э. коомго өкүмдарлык кылган католик чиркөө менен анын өкүмдарлыгына каршы турган реформатор козголоңчулар ортосунда башталган күрөштүн күч алышына себепчи болгон окуялардан келип чыгып ойгонууну талдашат. Чиркөө менен реформаторлор ортосундагы ушул күрөштө негизги талап чиркөөнүн аралашуусун кыскартуу болгон. Протестант реформатор лидерлердин бири Ульрих Цвингли мындай дейт: «Ыйык китептерде жана Христиан таалимдеринде «чиркөө» деп аталган рухий бийликти тастыктай турган эч кандай негиз жок. Бирок, дунявий бийликти Масих жана анын мыйзамы колдоп-кубаттайт». («Хазараттар тарыхы»).

Руханийлик фикирине каршы чыккан жана ал Европа үчүн балээ деп эсептеген философтор алга сүргөн талаптар абалды дагы да кескиндеттирди. Себеби, алардын чакырыгы динди турмуштан, коом жана мамлекеттен бөлүүгө жана аны чиркөө ичине чектөөгө багытталган эле. Миладий 1527-жылы дүйнөдөн кайткан белгилүү италиялык муфаккир Макиавелли «христианчылык – ары барса – жасалма фазилаттарды үйрөтөт» деп билген. Анын фикирине ылайык, ал моюн сунууну, денени кордоп, андан баш тартууну жана экинчи тарапка бетинди тосуп берүүнү үйрөтөт, кийин, адамдын үмүтүн өлүмдөн кийинки жашоодогу кубаныч жана бакытка чектейт. Макиавеллинин фазилат жөнүндөгү фикери

христианчылык фазилаттарынан кескин айырмаланган. Ал инсандын асылзаттыгынан жана жердеги турмуштун улуулугунан илхамданган. Анын оюнда, бул асылзаттык нафсти кордоо менен эмес, эрдик менен көрсөтүлөт». (Эрнесто Ланди, «Батыштын саясий философтору китеби», Морис Крэнстон изилдөөлөрү). Миладий 1778-жылы каза болгон Вольтер да өзүнүн тарыхий кол жазмаларында Инжил жана христианчылыктын коомдун өнүгүшүнө тиешелүү көз караштарын сындап, адамзат тарыхынын жалпы белгилерин келтирген. Анын айтымында, тарых философиясы Кудайдын эркине байланыштуу болбогон абалда коомду өнүктүрүү фикирине негизделет. Ал руханийликке каршы күрөшөт жана аны кыялий экинчи даражалуу диний идеялар деп атайт. Вольтердин мыскоолдусунун негизги бутасы масихийлик жана католик чиркөө болгон. Ал чиркөөнү өнүгүүнүн негизги душманы деп эсептеген. («Батыштын саясий философтору китеби», Вольтер жөнүндөгү бөлүм).

Жан-Жак Руссо Кудайга ыйман келтирип, вахийди чет кагууга, арийне, динди турмуштан бөлүүгө чакырган. («Батыштын саясий философтору китеби», Руссо жөнүндөгү бөлүм). Руссонун «Коомдук келишим» деген китеби Улуу Франция революциясынын таянычы эсептелген жана ыңкылаптан кийин Франция калкынын Инжилине айланган. Ага ылайык, мыйзам чыгаруучулар о.э. аким жана падышалар калкты мажбурлоо, алардын жүрөгүнө коркуу салуу үчүн гана мыйзамдарды Кудайга байлашкан. Ал айтат: «Мыйзам чыгаруучу күч иштетүүгө, далил келтирүүгө кудуреттүү болбогондуктан, зомбулуксуз башкаруу жана далилсиз ишендирүү мүмкүнчүлүгүн берген башка түрдөгү күчкө таянышы керек болуп калды. Бул болсо, улут аталарын адамдарды итаат кылдыруу үчүн бардык доорлордо асмандын аралашуусунан жардам суроого жана өз акылмандуулугун кудайларга байлоого мажбур кылды...». (Жан-Жак Руссо, «Коомдук келишим»). 1789-жылы Улуу Франция революциясы жүз берди жана чиркөө коомдон, мамлекеттен жана саясаттан бүтүндөй четтетилди. Уильям Дюрант айтат: «Мурдагы революциялардын көпчүлүгү же мамлекетке каршы, же чиркөөгө каршы болгон. Ошол эле учурда экөөсүнө тең каршы болгон революциялар аз учурайт. Француз революциясына келсек, ал коомдук түзүмдүн диний да, дунявий да негиздерин кулатуу вазыйфасын өз мойнуна алды». (Уильям Дюрант, «Хазараттар тарыхы»).

Ошентип, Батыштын учурдагы муфаккирлери жана тарыхчылары ушул абалдарды өз назарияларынын тирүү тастыгы деп эсептешет. Анткени, Европада өнүгүү аста өсүп барган сайын коомдо чиркөөнүн ролу кыскарып барды жана ушул таризде коомдук жашоодон дин алысташты. Алар өздөрүнүн заманбап тарыхтарын ачкан Франция революциясында өз назариялары үчүн күчтүү далилди табышты. Себеби, бул революция чиркөөнү коомдон алыстатты, илахий укук назариясын жок кылды жана коомдо жалпы эркиндиктерге кеңири жол ачты. Европадагы ойгонуу кыймылы жолун улантып, өз мөмөсүн бере баштады. Батыштыктар бүгүнкү күнгө чейин аны менен сыймыктанып келишет. Учурдагы тарых башында Батыш кабыл алган, фикирлери үчүн негизге жана коому үчүн фикирий жетекчиликке айланган аклий акыйданын пайда болушунда Батыш философторунун ушул тарыхий хазарий назариясы маанилүү роль ойногон. Бул аклий акыйда – «динди турмуштан бөлүү» акыйдасы.

Ошентип, алар ар кандай ойгонуу кыймылын ошол назария аркылуу түшүндүрүүгө киришишти. Эгер коммунисттик ойгонууну, кийин анын кыйроого учураганын түшүндүрмөкчү болушса, ушул ойгонууну коммунисттик коомдук турмушта диний таасирдин жоктугу, өзгөчө, бул идеологиянын атеизмге негизделгени, динди «апийим» деп эсептеши о.э. коммунист адамдардын материяга, вакиъликке жана турмушка байланганы менен байлашат. Алардын фикирине ылайык, ушул хазараттын тез кыйроого учурашы атеизм жана диндин жоктугуна эмес, эркиндиктин жоктугуна байланыштуу. Демек, алардын фикирине ылайык, коммунисттик түзүм инсанды дин башчыларына моюн сунуудан, гайбга кулдук кылуудан азат кылып эркиндиктен куру калтырды. Себеби, ал инсанды дин башчыларына моюн сунуу жана гайбга кулдук кылуудан мамлекетке жана өкүмдар партияга моюн сунуп кулдук кылууга көчүрдү. Алар бүгүнкү күндө коммунисттик идеологияга каршы көтөрүлгөн калктарга эркиндикке жетүү о.э. либерал Батыш хазаратынын кербенине кошулуу үчүн мамлекетке кулдук кылуудан азат болууну каалашууда деп карашат. Френсис Фукуяма мындай дейт: «Адамзат экинчи миң жылдыктын аягына жакындашканда авторитаризм жана социализмдин кризиске учурашы күрөш майданында универсал характерге ээ болгон жалгыз потенциалдык идеологияны калтырганы байкалууда. Бул идеология – либерал демократия о.э. адам эркиндиги жана элдин өкүмдарлыгы

идеологиясы». (Френсис Фукуяма, «Тарыхтын аягы жана акыркы адам»).

Тарыхтагы кыйроого учуроо жана ойгонуу жараяны жөнүндөгү учурдагы Батыш түшүнүгүнүн тыянагы мына ушундай. Эгер алардан орто кылымдардагы исламий хазараттын ойгонушунун сыры жөнүндө сурасаң, алар ал окуяны жогоруда айтылган назарияларына ылайык түшүндүрүп бере алышпайт. Алар өздөрүнүн назарияларын далилдөө үчүн түрдүү мисалдарды келтиришет. Тарыхтагы эң улуу ойгонууга күбө болгон исламий хазараттын кылымдары диндарлык жана ибадат кылымдары болгон. Исламий хазарат, анын коому, мамлекети жана жашоо таризи адамды дүйнө турмушунан мурдагы вужудга о.э. дүйнө турмушунан кийинки турмушка байлаган рухий акыйдага негизделген. Ушул мисал Батыш назариясынын ойгонууга жана кыйроого учуроо жараянын түшүндүрө албаганынын түрүү далили о.э. Батыш назариясынын жараксыздыгына катый далил. Себеби, фикирдин тууралыгы вакиъликке ылайык келиши, жараксыздыгы ушул назарияга окшоп вакиъликке ылайык келбеши менен далилденет. Ойгонуу философиясы олуттуу маселе. Ал жогорудагы назария сыяктуу шектүү назария болушу мүмкүн эмес. Тескерисинче, ал сезилген вакиъликке ылайык келген даражада катый о.э. ар кандай ойгонууга жана кыйроого учуроо абалын туура түшүндүрө алгане фикир болушу лазым.

Хазарий кайра жаралуу

Көпчүлүк мусулмандар өз абалдарын өнүккөн калктардын абалына салыштырып, өз абалдарына кейишет. Кээ бир мусулмандар, биз үчүн бир да чара калбады, Батыш кадамын тездетти жана кандай абал болбосун ага жетүү мүмкүн эмес, деп өз абалдарын ашыра сыфаттоодо. Адамдар умтулуп жаткан өнүгүү материалдык көрүнүштөр болуп, алар турмушта бирер көз карашты мабда катары кабыл алуудан келип чыгат. Ушул мабда мыйзамдар аркылуу мамлекет жана коом ортосунда тең салмактуулукту келтирип чыгара турган чечимдерди белгилөөнүн башталгыч чекити болот. Мусулмандар башынан өткөрүп жаткан артта калуу шарттары аларды арты-артынан салыштырууга мажбур кылат, акыбетте ички жеңилүүгө жетип барышат. Мунун себеби – элдин талаптары менен саясий эркти айырмалай албоо. Ошондуктан, ушул эки аталыштын ортосундагы айырма бир аз түшүндүрүлүп өтүшү керек. Бир калк өзү туура деп билген фикирлер негизинде

биригиши мүмкүн. Ушул фикирлер бардык адамдар ага негизделип жашашы мүмкүн болгон вакиъликке айланышы мүмкүн, алар мамлекет тарабынан кабыл алынышы керек. Же ушул талаптар аларды жүзөгө чыгарууга каратылган бүткүл энергияны бириктире турган амалий чөйрөдө активдештирилиши үчүн саясий эрк болушу لازым. Бул түшүндүрмө бардык калктарга – алар эми өнүгүп келе жаткан калк болобу же байыркы калкпы, айырмасыз – туура келет.

Кайрымусулмандар Исамдын турмушта колдонулганын көрүшпөсө Исламга таандык адилет, рахмат жана бейпилдик акыйкатын идирек кыла алышпайт. Ислам аткаруучу вужуд аркылуу колдонулат. Ушул вужуд Умматтын өз жаратуучусуна моюн сунушундагы умтулууларын айгинелейт о.э. рисалатты жана ага байланыштуу түшүнүктөрдү коргоого аракет кылат. Ойгонууну же өнүгүү деп аталган абалды жүзөгө чыгаруу өз ара келишилген фикирий негиздерден келип чыккан жана жамаат алдында жалпы укукка айланган максат жана стратегиялар алдында аким менен жарандын толук биригишин (бир бүтүн болушун) талап кылат. Себеби, мамлекет васиталарды камсыздайт, калк ишеним билдирип, кайратуулук кылат жана таандыктыкты сезип кеңеш берет. Муну менен өнүгүүнү жүзөгө чыгарууну ийгиликсиздикке учуратышы мүмкүн болгон боштуктар азаят. Биз бүгүнкү күндө маанилүү элемент жок экенине т.а. жалгыз фикирий базанын болушу этибарсыз калтырылганы үчүн бир фикирдүүлүк жоктугуна жана калк арасындагы чоң класстын белгиленген максаттардан баш тартышына күбө болуп жатабыз. Себеби, бир башталгыч чекити жок, арийне, тиешелүүлүгүн сезүү (өзүнө тиешелүү деп билүү) табылбайт жана боштуктар өтө көп. Ошондуктан, бузукулуктардын кирип алышы анык.

Эгер, калк аны туюндурган, аны башкарган жетекчини тандап албаса о.э. эрк жана аткаруу вазыйфасын өтөй турган вужудду тикелебесе өнүгүүнү жүзөгө чыгаруу мүмкүнчүлүгүнө ээ болбойт. Ошондуктан, Ислам мамлекети Ислам жана мусулмандар турмушундагы эң маанилүү элемент деп эсептелет. Умматтын ийгиликтери-жетишкендиктери мамлекетке байланыштуу. Себеби, мамлекет Умматтын фикирин жана акыйдасын айгинелейт. Ийгиликтер-жетишкендиктер Усманий мамлекет кулатылганына чейин уланды. Кийин Уммат артта калып, алсырады жана башка калктарды ээрчип болуп калды. Ушуга ылайык, бүткүл калк топтолгондо да технологияны өнүктүрүп, хазаратты келтирип

чыгарбайт. Балким, ал кабыл алган о.э. анын саясий эркине негиз болгон идеология гана элдин фикирлерин аракетке айлантат. Ошондуктан, ойгонууну каалаган кишилер пайда кылынышы көздөлгөн долбоор жөнүндөгү анык элеске ээ болушу керек. Ислам азиздикти кайра тикелөө үчүн өзүнүн тарыхий жана мыйзамдуу укугу менен абалды өзгөртүүгө жана иштерди Исламий Умматтын пайдасына чечүүгө кудуреттүү. Бул маселе фикирлерди майнаптуу иштерге айлантууга кудуреттүү элитанын олуттуу аракетин талап кылат.

Албетте, хазараттар кагылышат, алардын бири экинчисин жеңет, хазарий жеңилүүнүн өлчөөсү моюн сунуу же Ибн Халдун айткандай «Жеңилген ар бир киши жеңгенге баш ийүүгө мажбур болот». Батыш жана чыгыштагы капиталисттик хазарат турмуш үчүн белгилүү түшүнүктү кабыл алган, ал бүткүл дүйнөнү ушул түшүнүк негизинде калыптандырууну каалайт. Хантингтон айтат: «Батыштык болбогон кишилер бардык баалуулуктардан баш тартышы, башкаруу, экономика жана таалимге о.э. мекемелерге байланыштуу бардык иштерде Батыш түшүнүктөрүн кабыл алышы керек. Себеби, жалгыз ушул түшүнүктөр маданияттуу болууга алып барат». Капитализм дүйнөнү жараткан Зат пенделердин иштерин башкарууга эч кандай алакасы жок деп айтат. Ошондуктан, ушул негизги идеологиядан адамды этибарсыз калтырып, аны статистикалык маалыматтарда келтириле турган жөнөкөй эле сан деп эсептеген, акчаны, кирешелерди көбөйтүүгө этибар берген, түрдүү аталыштар астында уурулукту мыйзамдаштырган о.э. байлар менен жакырлар ортосундагы ажырымды кеңейткен мыйзам келип чыгат. Бүткүл дүйнө башынан өткөрүп кризис капитализмдин о.э. ал көтөрүп чыгып жаткан фикирлердин жана капиталисттик мекемелердин табигый натыйжасы. Ошондуктан, ушул туура эмес багытты оңдоого жана аны өз жолуна кайтарууга кудуреттүү жалгыз дин Ислам деген этибарда, бүткүл көңүл Исламга каратылды. Айрыкча, Исламдын фикхий жана тарыхий мурасы аны дүйнөнүн табигый жетекчисине айлантат. Ислам жана андагы өзгөчө мыйзамчылык адамды жана коомду өнүктүрүүгө ылайык экени тарыхта өз тастыгын тапкан. Айрыкча, Ислам мыйзамчылыгынын жалпы туура идеологиядан алынгандыктан инсан аалам, адам жана тирүүлүккө Аллахтын нуру менен назар салат. Ошондуктан, дүйнө ушул мыйзамдар менен туура жолго түшөт жана чыныгы кулчулук жүзөгө чыгат.

Ошондуктан, коомду теңдешсиз жалгыз исламий ыңкылап катары түп тамырынан өзгөртүү максат кылынбаса, бул аракеттин тагдыры ийгиликсиздик менен аяктай берет. Демек, фикирий аракет анык абстрактуу философиядан алыс болгон долбоорду түшүндүрөт. Бул долбоор тарыхий укукка ээ болуп, бул туурасында чегинүүлөргө жана келишүүлөргө жол коюп болбойт. Биз тагдырий маселе дегенде ушуну назарда тутубуз. Ислам Умматы кандайдыр бир (жоопкерчиликти сезбеген) Уммат эмес. Анын мойнунда өзү жана башка калктар алдында жоопкерчилик турат. Ал – Роббаний түшүнүктөгү рисалат ээси болгон улуу Уммат. Сахабалар жана алардан кийинки халифалар өз ролдорун жана Аллахтын талабын абдан жакшы түшүнүшкөн. Умар ибн Хаттаб رضي الله عنه айтат: «Ким Умматтын катарында болууну кааласа, анда Аллахтын талабын аткарсын». Аллах Таала айтат:

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾

«Силер адамдар үчүн чыгарылган умматтардын эң жакшысы болдуңар: маъруфка буюрасыңар, мункардан кайтарасыңар жана Аллахка ыйман келтиресиңер» [3:110] □

МУХАММАД ﷺ ДЫН ПАЙГАМБАРЛЫГЫ ЖАНА АНЫН ТОЛУК ЖЫЙЫНТЫКТООЧУ ШАРИЯТЫ ТУУРАСЫНДА ТООРОТ ЖАНА ИНЖИЛДЕ КЕЛГЕН БАШАРАТТАР

Ислам – акыйкатты түпкү абалында сактаган жыйынтыктоочу рисалат, ал бурмалоо айла-амалына учураган яхудийлик жана христиандык сыяктуу мурунку рисалаттардын өзгөртүлгөнүнө күбө болгон. Бирок, бул бурмалоочулар өз кылмыштарын толук аягына жеткире алышпады. Себеби, Тоорот (Эски Осуятта) жана Инжилде (Жаңы Осуятта) келген тексттерде саййидибиз Мухаммад ﷺ дын пайгамбарлыгы жөнүндө башараттардын келгени бурмалоочулардын туура эмес талдоосун ачыкка чыгарды. Ал тургай, алар алардын туура эмес талдоолорун ачыктаган мындай тексттерди бузуп көрсөтүү жана аларды туура эмес түшүндүрүү аркылуу алдын ала этият чараларын көрүшкөн болушса да, бирок, мусулман аалымдары Аллах Субханаху Куръанда Пайгамбар ﷺ дын пайгамбарлыгы Тоорот жана Инжилде айтылгандыгы жөнүндө кабар бергенине таянып, бул китептердеги бурмаланган жайларды ачыктап, алардын түшүндүрүштү. Биз бул макалада кээ бир башараттарды жана бул башаратардагы туура эмес талдалган жайларды айтып өтөбүз.

Тооротторгу башараттар

• Бакка өрөөнү

Эски Осуятта мындай делет: «Сенин үйүңдө жашагандар бактылуу, алар Сени тынбай мактап турушат. Күчтү Сенден алган, жүрөгү Сага бурулган адам бактылуу. Алар ый өрөөнүнөн өтүп бара жатып, ал жерден булак ачышат. Жамгыр ал өрөөнгө берекесин төгөт». (Забур, 83:5-7)

Биз бул текстте Аллахтын үйүндө үзгүлтүксүз ибадат жана тасбих айтылганы, адамдардын жүрөгү бул үйгө умтулганы жана аны зыярат кылууну чексиз каалагандыгы о.э. бул үй берекеге жана жакшылыкка толо болгону сүрөттөлгөнүн көрөбүз. Тексттин аягында бүткүл адамдар зыярат кылууга барган бул Аллахтын үйү жайгашкан жердин аталышы айтылып өткөн. Араб тилине которгондо бул жай «وادي البكاء» (Вадий аль-Бакка) же «ый өрөөнү» деп белгиленеген. «Ый өрөөнү» бул эмне? Ал каякта жайгашкан? Мунун жообун билүү үчүн ушул тексттин англис тилине которулган версиясына кайрылабыз. «Who passing through the valley of Baca make it a well, the rain also filleth the pools». Котормосу: «Алар

Кудай булактар өрөөнүнө айланткан Бакка өрөөнүнөн өтүшөт. Күзгү жамгыр жаап, ал жерде суу көлчүктөрүн калтырат». (KJV):

Тексттин оригиналында бул үй-ибадаткана «ый өрөөнүндө» эмес, Баккада жайгашкан деп келет. Бул сөздү араб тилине которгон котормочулар Мухаммад ﷺ жөнүдөгү ачык-айкын башаратты жашыруу үчүн «وادي بكة» (Бакка өрөөнү) сөзүн «وادي البكاء» (ый өрөөнү) деген сөзгөн өзгөртүшкөн. Бирок, алар башка котормолор алардын жалганын жана бурмалоосун ачыкка чыгарганын көз жаздымда калтырышкан. Бакка – бул Аллахтын үйү жана Каъба жайгашкан жердин аты. Бул тууралуу Куранда ачык-айкын келген:

﴿إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ﴾

«Албетте адамдар ибадат кылышы үчүн курулган биринчи үй Баккада (Меккеде) жайгашкан мубарек жана бүткүл ааламдар үчүн Туура жол болгон Каъба» [3:96]

Демек, Бакка – Мекке. Жогорудагы текстте айтылган Аллахтын үйү – бул Масжидул Харам жана бүгүнкү чейин Меккеде болгон Каъба. Ал эми, текстте Аллахтын үйүндө үзгүлтүксүз ибадат жана тасбих айтылганы, адамдардын жүрөгү бул үйгө умтулганы жана аны зыярат кылууну чексиз каалагандыгы о.э. бул үй береке жана жакшылыкка толо болгону тууралуу сөздөргө келсек, бул жыл бою уланган хаж жана умраны ачык-айкын айгинелейт. Шек-күмөнсүз, бул Мухаммад ﷺ жөнүдөгү анык башарат. Мүмкүн, Тоороттогу Мухаммад ﷺ туурасындагы мындай ачык-айкын башарат арамза кимселерди бурмалоого жана алдоого – Аллах бүткүл адамдарга, өзгөчө, ахли китептерге далил кылып көрсөтүүнү каалаган чындыкты жашыруу үчүн – Бакка сөзүн Бука (ый) деген сөзгө алмаштырууга үндөгөн болушу мүмкүн. Акыйкатты көрсөтүп, батылды ачыктаган Аллахка мактоолор болсун.

• **Фаран тоосунан жаркыроо**

Эски Осуятта мындай делет: «Жаратуучу Синайдан келди, аларга Саирден көрүндү, Фаран тоосунан жаркырап көрүндү, миңдеген салихтер менен келди. Анын анын оң тарабында мыйзам оту жалындап турат». (Мыйзамды кайталоо, 33:2).

Бул текстте яхудийлик, христиандык жана Ислам рисалаттарынын негизги жайларына ишарат кылынган. Тексттеги «Синай» саййидибиз Муса ﷺ-дин рисалатына ишарат. Ал эми «Саир» Фалестинде жайгашкан тоо, бул тоо Халил тоолору арасында жайгашкан. Белгилүү болгондой, Фалестин – Масих

рисалатынын бешиги. Ошондуктан, бул Ийса ибн Марямдын рисалатына ишарат. «Фаран» тоолоруна келсек, бул тоолор Меккеде жайгашкан. Ушуга ылайык, бул пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺ-дин рисалатына ишарат. Географиялык сөздүктө мындай делет: «Фаран – Хажар өз баласы Исмаил менен жайланышкан тоолуу жана чөлдүү жердин арабдашкан ибраний аталышы». Фаран деп Меккени аташкан, аныгыраак айтканда, ал жерде жайгашкан тоолорду аташкан. Бул тууралуу Тооротто мындай делет: «Жаратуучу Синайдан келди, аларга Саирден көрүндү, Фаран тоосунан жаркырап көрүндү, миңдеген салихтер менен келди. Анын анын оң тарабында мыйзам оту жалындап турат». Жаратуучунун Синайдан келиши Аллах Муса ﷺ менен сүйлөшкөнүн түшүндүрөт. Саирден т.а. Фалестин тоолорунан көрүнүшү Ийса ﷺ-ге Инжилдин түшкөнүн билдирет. Фаран тоолорунан жаркырап көрүнүшү Мухаммад ﷺ-ге Куръандын түшкөнүн билдирет. Ал эми «Миңдеген салихтер» дегени – бул Мухаммад ﷺ-дин сахабаларына ишарат. Ушул үч башарат Куръандагы Ат-Тин сүрөсүнүн башында айтылган. Аллах Таала айтат:

﴿وَالَّتَيْنِ وَالزَّيْتُونِ ﴿١٠﴾ وَطُورِ سَيْنِينَ ﴿١١﴾ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ﴿١٢﴾﴾

«Анжирге жана зайтунга ант. Сина (Синай) тоосуна ант. Ушул тынч-бейпил шаарга ант» [95:1-3]

Көрүнүп тургандай, Аллах Таала жогорудагы пайгамбарлар чыккан жайларды атоодо.

﴿وَالَّتَيْنِ وَالزَّيْتُونِ ﴿١٠﴾﴾

«Анжирге жана зайтунга ант». Бул аят ушул мөмөлөр өскөн жерди, Ийса ﷺ пайгамбар болуп чыккан ыйык жерди түшүндүрөт.

﴿وَطُورِ سَيْنِينَ ﴿١١﴾﴾

«Сина (Синай) тоосуна ант». Бул аят Аллах Таала Муса ﷺ менен сүйлөшкөн жана Муса ﷺ пайгамбар болуп чыккан жайды билдирет.

﴿وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ﴿١٢﴾﴾

«Ушул тынч-бейпил шаарга ант». Бул аят Масжидул Харам жайгашкан жана Мухаммад ﷺ ал жерден пайгамбар болуп чыккан Мекке шаарын түшүндүрөт. Куръанда айтылган ушул үч жер Тоороттогу үч жердин аналогу болот. Яхудийлер «Фаран Хижазда

эмес, Шамда жайгашкан» дешет. Бирок, алар жалган айтышат жана акыйкатты бурмалашат. Себеби, Тооротто Исмаил عليه السلام атасынан айрылгандан кийин Фаран чөлүнө келип жайгашканы айтылган. Тооротто мындай делет: «Ал Фаран чөлүндө жашады. Энеси аны мисирлик аялга үйлөнттү». (Барлык, 21:21). Ахли китеп уламалары Фаран Исмаил عليه السلامдын урпагынын өлкөсү экенине күмөн кылышпайт. Тооротто Фаран жеринде боло турган пайгамбарлык жөнүндө айтылып, бул пайгамбарлык ушул жерде жашаган калктарга тарап, Фарандын түздүк жана тоолоруна чейин жайылары айтылган. Мына ушулардан кийин, бул жерде Мухаммад عليه السلامдын пайгамбарлыгы, Фарандагы бул пайгамбарлык Исмаилдин урпагынын эң абройлуусуна түшкөнү, ал бүткүл жер жүзүнө нур чачышы о.э. бул Пайгамбарды ээрчигендер бардык түздүк жана тоолорду капташы жөнүндө сөз болуп жатканына эч кандай күмөн калбайт.

«Барлык» китебинин 21-бөлүмүндө Пайгамбар عليه السلامдын ата-абасы саййидибиз Исмаил عليه السلام Фаран чөлүндө жашаганы жөнүндө ачык-айкын айтылган: «Кудай баланын үнүн укту. Ошондо асмандан Кудайдын периштеси Хажарды чакырып мындай деди: «Хажар, сага эмне болду? Коркпо, Кудай баланын үнүн укту. Ордуңдан туруп, баланы тургузуп, колунан ал, анткени Мен андан улуу эл чыгарам». Кудай Хажардын көзүн ачты, ошондо ал суусу бар кудукту көрдү. Кийин ал барып, чаначка толтура суу алып келип, балага ичирди. Кудай бала менен болду. Ал чоңоюп, чөлдө жашап калды. Жаа тарткан мергенчи болду. Ал Фаран чөлүндө жашады. Энеси аны мисирлик аялга үйлөнттү». (Барлык, 21:17-21). Суусу бар кудук – бул «Зам-зам» булагы. Хажар жана Исмаил عليه السلام Меккеде жашаганы тарыхтан белгилүү. Бул башарат күтүлгөн рисалаттын бешиги Фаран тоолору болорун көрсөтөт. Меккеде жайгашканы далилденген Фаран тоолору – Пайгамбар عليه السلامдын төрөлгөн жери. Бул – Мухаммад عليه السلامдын рисалаты жөнүндө ачык-айкын башарат.

• **Окуй албаган кишиге китептин ишенип берилиши**

Ишайа китебинин 29-бөлүмүндө мындай делет: «Анан ал китепти окуганды билбеген кишиге берип: «Муну оку», дешет. Ал: «Мен окуганды билбейм», - деп жооп берет». (Ишайа, 29:12).

Бул – окуганды жана жазганды билбеген сабатсыз Мухаммад عليه السلامдын пайгамбарлыгы жөнүндө ачык-айкын башарат. Ушул башарат вахийдин башталышы жөнүндө келген риваяттарга толук

туура келет. Бул риваяттарда келишинче, периште Жабраил ﷺ Мухаммад ﷺ га: «Оку», - дейт, Пайгамбар ﷺ: «Мен окуй албаймын», - деп жооп берет. Момундар энеси Аиша ﷺ айтат: «Пайгамбар саллаллаху алайхи ва салламга вахий түшүүсү жакшы түштөр менен башталган. Көргөн түштөрү таң жаргандай келген. Кийин ага обочолонуу ойу туудурулду. Ал Хира үңкүрүнө чыгып, ал жерде бир нече күн жалгыз ибадат кылып, кийин үй-бүлөсүнө – Хадижанын алдына кайтып, ал жерде бир аз туруп, кийин жегилик алып кайра үңкүргө кетер эле. Мына ушундай күндөрдүн биринде – Хира үңкүрүндө турганда – Хак келди. Периште келип ага: «Оку», - деди. Ал: «Мен окуй албаймын», - деди». Расуллалах ﷺ айтат: «Кийин периште мени кармап кысты, өтө кыйналдым, кийин коё берип, кайра дагы: «Оку», - деди. Мен: «Окуй албаймын», - дедим. Кийин дагы мени кармап үчүнчү ирет кыскандан кийин айтты:

﴿أَفْرَأُ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ﴿١﴾ أَفَرَأُ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ﴿٢﴾ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ﴿٣﴾ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾

«Жараткан Роббиңдиен наамы менен окугун! Ал инсанды коюу кандан жараткан. Окугун! Сенин Роббиң калемди үйрөткөн өтө берешен. Ал инсанга ал билбеген нерселерди үйрөттү» [96:1-5]

Бул биринчи вахий болгон Куръани Каримдин аяты. Бул башарат Расуллалах ﷺ-дын ушул сөздөрүнө ылайык келет:

﴿إِنَّا أُمَّةٌ أَمِينَةٌ لَّا نَكْتُبُ وَلَا نَحْسِبُ﴾

«Биз – жазууну жана эсеп-кысапты билбеген сабатсыз умматпыз». (Бухарий риваяты). Башарат Аллах Тааланын ушул сөздөрүнө да ылайык келет:

﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾

«Алар – Тооротто жана Инжилде жазылгандыгын тапкан – сабатсыз пайгамбарды ээрчишет. Ал пайгамбар аларды жакшылыкка буюрат, жамандыктан кайтарат жана таза нерселерди алар үчүн адал кылып, таза эмес нерселерди аларга арам кылат о.э. алардын үстүлөрүндөгү жүктөрдү жеңилдетет жана кишендерин алып салат. Демек, ага ыйман келтиргендер, аны улуулап, ага жардам кылгандар, ошондой эле анын менен түшүрүлгөн нурду ээрчигендер – дал ошолор гана кутулуучулар. Айткын: «Эй адамдар, албетте, мен силердин баарыңарга жиберилген Аллахтын элчисимин. Ал асман жана жердин Ээси. Эч кандай кудай жок, Ал гана бар. Өмүр жана өлүм бере турган да Ал. Демек Аллахка жана Анын элчисине – Аллахка жана Анын сөздөрүнө ишенген сабатсыз пайгамбарга ыйман келтиргиле. Аны ээрчигиле, балким Туура Жолду табарсыңар» [7:157-158]

Айтып өтүү зарыл, ахли китептер тексттин арабча версиясында ушул башаратты жашырууга урунганы байкалат. Себеби, тексттин арабча версиясында «لا أعرف القراءة» (Мен окууну билбеймин) деген сөздүн ордуна «لا أعرف الكتابة» (Мен жазууну билбеймин) деп жазылган. Эгер сабатсыз кишиге: «Оку», - десең, албетте ал: «Окууну билбеймин», - деп жооп берет. Ал эми, эгер: «Жаз», - деп айтсаң: «Жазууну билбеймин», - деген мантикий жоопту берет. Ишайа китебинин 29-бөлүмүндө мындай делет: «Анан ал китепти окуганды билбеген кишиге берип: «Муну оку», - дешет. Ал: «Мен окуганды билбейм», - деп жооп берет». Китеп сабатсыз кишиге берилип, ага: «Оку», - деп айтылса т.а. андан окуу талап кылынса, «окуганды билбеймин» деген мантикий жооп болот. Бирок, андан жазуу эмес, окуу талап кылынганына карабастан, тексттин арабча версиясында «Мен жазууну билбеймин» деп айтылган. Тексттеги бул өзгөрүү ушул башарат Мухаммад ﷺ-дин пайгамбарлыгыга ылайык келишине таасир кылбайт, балким, көз жумууга мүмкүн болгон сөздөрдүн келишпестигин келтирип чыгарат.

- **Күңдүн уулунан тараган улуу уммат**

«Мен сенин Исмаил жөнүндө айтканыңды да уктум. Эми Мен ага береке берип, аны кайрып келем да, абдан көп кылым көбөйтөм. Андан он эки уруу башчысы төрөлөт жана мен андан улуу эл чыгарам». (Барлык, 17:20).

«Мен күңдүн уулунан да улуу эл чыгарам, себеби, ал сенин уулуң». (Барлык, 21:13).

«Ордуңдан туруп, баланы тургузуп, колунан ал. Себеби, мен андан улуу эл чыгарам». (Барлык, 21:18).

Бул башараттагы Барлык китебинде келген башараттар. Бул башараттарда келишинче, Аллах Исмаилдин урпагынан улуу умматты чыгарат. Бул башараттын канчалык даражада тууралыгын билүү үчүн ошол тарыхка кайрылуу зарыл. Аллах Таала Ибрахимге жана Хажарга алардын уулу Исмаил жана анын урпагы жөнүндө билдирген кушкабар менен Мухаммад ﷺ-дин пайгамбар болуп жиберилип, ага вахий түшүшү о.э. Аллах милдет кылган даъватты башташы ортосундагы доор – алардын эсеп-кысаптарына ылайык – болжол менен 4000 жылга созулат. Биз ушул башараттардын Мухаммад ﷺ да жүзөгө чыкканын көрөбүз. Себеби, андан мурун арабдардын аты чыкпаган, мамлекети болбогон жана ошол доор аралыгында башка калктардын арасында абройго ээ болушпаган. Бул туурасында америкалык окумуштуу Майкл Харт мындай дейт: «Бирок, Мухаммад тарыхта биринчи ирет арабдарды бириктирүүгө жетишти. Ал арабдардын жүрөгүн ыйманга толтурду жана жалгыз Кудайга чакыруу кылуу аркылуу алардын баарын хидаятка баштады. Ошондуктан, мусулмандардын Аллахка болгон ыймандан илхамданган кичине бир армиясы таң калаарлык даражада жеңишке жетишти. Мусулмандардын жери Араб жарым аралынан башталып, сасанийлер доорундагы Фарс империясынын түндүк-батыш бөлүктөрүн, Византия империясынын чыгыш тараптарын камтып алды. Арабдардын саны алар басып алып, жеңген ушул мамлекеттер калкынан өтө аз болгон. Бирок, ошондой болсо да, Аллахка, Анын китебине жана Пайгамбарына ыйман келтирген бедуин арабдар Индия аймагынан башталып, Атлантика океанына чейин созулган кеңири империяны тикелешти. Бул империя бүгүнкү күнгө чейин адамзат тарыхында тикеленген империялардын эң чоңу болуп эсептелет. Эгер биз тарыхты карап чыксак, көптөгөн маанилүү окуялар качып кутулгус болгонун жана белгилүү бир саясий лидерлерсиз да болуп өтмөгүн көрөбүз. Мисалы, Түштүк Америка колониялары – Симон Боливар эгемендүүлүк аракети жетекчилик кылбаганда да – Испаниядан эгемендүү болушмак. Бирок, мындай көрүнүштү арабдардын басып алуусуна жана Мухаммад ﷺ-ди эстебей туруп алардын улуу исламий империясына карата айтуу мүмкүн эмес. Бул улуу жеңиштер жана фатхтар Мухаммаддын жетекчилигисиз, анын

тарапкерлеринин ага болгон бекем ишенимисиз болмок эмес». («Тарыхтагы эң таасирдүү жүз киши», Майкл Харт).

- **Араб өлкөлөрү тарапка келген вахий**

Эски Осуятта мындай делет: «Арабиядан чыккан пайгамбарлык. Эй Дедан кербендери, силер Арабия токойунда түнөшүңөргө туура келет. Ал эми, силер, Фема (Тейма) жеринде жашагандар! Суусагандарга суу берип, ачкаларга нан берип тосуп чыккыла. Себеби, алар сунулган кылычтан, тартылган жаадан, согуштун ырайымсыздыгынан качып келе жатышат. Жаратуучу эмне болорун мага айтты: «Жумушчулар жалданган жылдар боюнча эсептегенде, бир жыл ичинде Кедардын бүткүл атак-даңкы жок болот». (Ишайа, 21:13-16). «Арабиядан чыккан пайгамбарлык» сөзү араб өлкөлөрүнө вахий түшүшү жана Мухаммад ﷺ-дин рисалаты жөнүндөгү башарат болуп эсептелет. Араб өлкөлөрү, арабдардын түпкү мекени Араб жарым аралы болуп, ал жерде Мухаммад ﷺ төрөлгөн жана ошол жайда жашап дүйнөдөн өткөн. Ыйык китептин сөздүгүнө ылайык, суусагандарды суу менен камсыздаган «Фема (Тейма) жеринде жашагандар» сөзү ажыларга суу берүүнү түшүндүрөт. Исмаилий уруусу Фема (Тейма) жеринде пайда болуп, Арабия жерлеринде жашашкан. Жогорудагы сөздүккө ылайык: «Феманын (Тейманын) жанында жайгашкан Дедан Арабия жарым аралындагы соода борбору болгон. Хижаздын түндүгүндө жайгашкан бул жер бүгүн Аль-Ула деп аталат. Кедар – эң белгилүү араб урууларынын атасы жана Исмаилдин экинчи уулунун ысымы. Ошондой эле алардын жери Мекке деп аталат.

- **Кедар жашаган айыл**

Эски Осуятта мындай делет: «Чөл жана анын шаарлары үнүн көтөрсүн, Кедар жашаган айылдар шаттуу болушсун. Села калкы кубанычтан улам ырдашсын, тоонун чокуларынан кыйкырышсын. Жаратуучуну улуулашсын, Анын улуулугун аралдарда жар салышсын. Жаратуучу алп сыяктуу чыгат, согуштун баатыры сыяктуу кызганууну козгойт, чакырык жолдоп, согуш ураанын көтөрөт жана Өз душмандарына каршы күчтүү болуп көрүнөт». (Ишайа, 42:11-13). Ушул сөздөрдө, өзгөчө «Кедар» сөзү убада кылынган пайгамбар Мухаммад ﷺ экендигине күчтүү ишарат болот. «Кедар» семитче ысым болуп, «күдүрөттүү» же «кара» деген маанини түшүндүрөт. Ал – эң белгилүү араб урууларынын атасы жана Исмаилдин экинчи уулу. Бул уруунун журту «Кедар» деп аталат жана Кедардын аймагына Мекке да кирет. Ага кошумча,

Села – Мадинаи Мунавваранын жанындагы тоо. Ырдоо, бийик кыйкыруу жана кубануу менен даңктоого келсек, бул – азан айтуу, «Аллаху Акбар» деп кыйкыруу жана хаж ибадатында Аллахка мактоо айтуу. Андан тышкары, Села тоолору Хандак согушунда мусулмандар душмандарын жеңишине себеп болгон. Ошол согушта Ислам душмандары биригип, мусулмандарды жок кылуу үчүн бардык күчтөрдү сапарбар кылышкан. Башаратта дал ушул жөнүндө айтылууда: «Жаратуучу алп сыяктуу чыгат, согуштун баатыры сыяктуу кызганууну козгойт, чакырык жолдоп, согуш ураанын көтөрөт жана Өз душмандарына каршы күчтүү болуп көрүнөт».

Инжилдердеги башараттар

• Кудайдын падышалыгы тартып алынышы

Жаңы Осуятта Матфейдин Инжилинде мындай делет: «Дагы бир насаат икаяны угуп алгыла. Бир киши өз жеринде жүзүмдүк олтургузат, аны дубал менен курчап, жүзүм сыгуу үчүн аң казды жана мунара курду. Кийин аны жүзүмчүлөргө тапшырып, саякатка кетти. Түшүм жыйноо убагы жакындашканда, ал түшүм алуу үчүн кызматкерлерин жүзүмчүлөргө жөнөттү. Бирок, жүзүмчүлөр анын кызматкерлерин кармап, бирин сабашты, бирин өлтүрүштү жана бирин ташбараң кылышты. Ошондо ал мурункудан да көбүрөөк кызматкерлерин жөнөттү. Жүзүмчүлөр ага ошондой эле мамиле кылышат. Акырында ал: «Уулумдан уялышар», - деп, уулун жөнөтөт. Бирок жүзүмчүлөр анын уулун көрүп, бири-бирине: «Ал мураскор, келгиле, аны өлтүрүп мурасын ээлеп алабыз», - дешти. Алар аны кармап алып, жүзүмдүктүн сыртына алып чыгып өлтүрүшөт. Ко-ош, жүзүмдүктүн ээси келгенде, жүзүмчүлөрдү эмне кылат? Алар (тыңдап тургандар) айтышты: «Ал бул кылмышкерлерди жаман өлүмгө өкүм кылат жана жүзүмдүктү түшүмдү өз убагында берген башка жүзүмчүлөргө берет». Ошондо Ийса аларга мындай деди: «Силер Ыйык Жазуудагы «Куруучулар четке каккан таш бурчтун негизи болуп калды. Бул Жаратуучудан, биздин көзүбүзгө укмуштуу көрүнөт» деген сөздөрдү такыр окубаган белеңер? Ошондуктан силерге айтып коёюн, Кудайдын падышалыгы силерден тартып алынып, жемишин бере турган элге берилет. Ал ташка жыгылган адам өлөт жана ал таш кимдин үстүнө куласа, аны басып өлтүрөт». (Матфейдин Инжили, 21:33-44).

Ушул текстке ылайык, Ийса ﷺ Аллахтын пайгамбарларына итаат кылбаган жана аларга каршы согушуп, аларды өлтүргөн

яхудийлер жөнүндө мисал келтирип жатат. Муну Куръани Каримде келген төмөндөгү аяттар тастыктайт:

﴿أَفَلَمْآ جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنفُسُكُمْ أَسْتَكْبِرْتُمْ فَفَرِقَآ كَذِبُكُمْ وَقَرِيقَآ تَقْتُلُونَ﴾

«Силерге көңүлүңөр каалабаган нерсе менен элчилер келген сайын текеберленип бой көтөрө бересиңерби? Алардын айрымдарын жалганчы дедиңер, башкаларын өлтүрдүңөр» [2:87]

Мисалда айтылган жүзүмчүлөр – яхудийлер, аларга жөнөтүлгөн кызматчылар – пайгамбарлар. Бул яхудийлерге ылайык жаза – аларды өлтүрүү жана алардан падышалыкты тартып алуу. Икаядагы падышалык пайгамбарлыкты билдирет, Аллах падышалыкты (пайгамбарлыкты) яхудийлерден тартып алып, аны башка умматка берет. Ал нерсе ушул сөздөрдө ачык-айкын көрсөтүлүүдө: «Ошондуктан силерге айтып коёюн, Кудайдын падышалыгы силерден тартып алынып, жемишин бере турган элге берилет». Падышалык бериле турган жана пайгамбарлыкты кабыл ала турган Умматка келсек, жогорудагы текстте көрсөтүлгөндөй, ал куруучулар четке каккан таштын ээси болгон уммат: «Ошондо Ийса аларга мындай деди: «Силер Ыйык Жазуудагы «Куруучулар четке каккан таш бурчтун негизи болуп калды. Бул Жаратуучудан, биздин көзүбүзгө укмуштуу көрүнөт» деген сөздөрдү такыр окубаган белеңер?». Куруучулар четке каккан ташка келсек, ал – саййидибиз Исмаил ﷺ жана анын урпагы. Яхудийлер саййидибиз Исмаилди жана анын уулун четке кагышты, себеби, алардын айтымында, ал күндүн уулу болгон.

Жаңы Осуятта Павлдын Галат калкына жолдогон катында мындай делет: «Мыйзам астында болууну каалагандар, мага айткылачы, мыйзамды укпайсыңарбы? Себеби, Ыйык Жазууда: «Ибрахимдин эки уулу бар эле, бири күң аялынан, бири эркин аялынан». Бирок, күндөн төрөлгөн бала кадимки балдардай, ал эми эркин аялынан төрөлгөн бала убада боюнча төрөлгөн. Мында каймана маани бар. Бул эки осуятты билдирет: бири Синай тоосунда кулдукта төрөгөн Хажар. Себеби, Хажар Арабиядагы Синай тоосун түшүндүрөт. Ал азыркы күндөгү Куддуска туура келет. Анткени, ал балдары менен кулчулукта. Ал эми, жогорку Куддус эркин, ал баарыбыздын энебиз. Себеби, мындай жазылган: «Эй төрөбөс, баласы жок, кубан! Эй толгоо тартып кыйналбаган аял, кубанып кыйкыр! Себеби, күйөөсү бар аялга караганда күйөөсү таштап кеткен аялдын балдары көп». Ал эми, биз, эй бир туугандар, Исхак тилеген жана убада кылынган балдарбыз. Бирок,

ошол убакта кадимки балдардай төрөлгөн бала рух боюнча төрөлгөн баланы кубалагандай, азыр да ошондой. Бирок Ыйык Жазууда эмне деп айтылат? «Күндү жана анын уулун кууп чык. Себеби, күндүн уулу эркин аялдын уулу менен бирге мураскор болбойт». Ошондуктан, бир туугандар, биз күндүн балдары эмеспиз, эркин аялдын балдарыбыз». (Галаттарга, 4:21-31). Саййидибиз Исмаил ﷺ жана анын урпагы – текстте келгендей, Хажар күң, күндүн уулу мураскор болбойт деген шылтоо менен – четке кагылган.

Четке кагылган таш – бул саййидибиз Исмаил ﷺ жана анын урпагы. Пайгамбарлык Бану Исраилден тартып алынып, Исмаил умматына берилет. Бул башарат боюнча Масихтен кийин пайгамбарлыкты Исмаил ﷺ-дын урпагынан бир адам кабыл алат. Тарыхий жактан далилденгендей, ошол убакыттан бери Исмаилдин урпагынан Мухаммад ﷺ-дан башка пайгамбар болбогон. Демек, жогорудагы башаратта айтылган «бурчтун негизи» – төмөнкү хадисте көрсөтүлгөндөй – Пайгамбар Мухаммад ﷺ-ды түшүндүрөт:

«إِنَّ مَثَلِي وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا، فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبَنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ، فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ، وَيَعْجَبُونَ لَهُ، وَيَقُولُونَ: هَلَّا وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبَنَةُ؟ فَأَنَا اللَّبَنَةُ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ»

«Мени башка пайгамбарларга салыштыруунун мисалы кооз үй салып, бурчунда бир кыш калтырган кишиге окшойт. Адамдар аны айланып карап, суктанышып айтышат: «Бул кышты эмнеге орнотподуң?». Мен ошол кышмын. Мен – пайгамбарлардын акыркысымын».

Башка тараптан алганда, текстте пайгамбарлык пайда болчу умматтын сыфаты ачыкталат: «... жүзүмдүктү түшүмдү өз убагында берген башка жүзүмчүлөргө берет». Т.а. алар ибадаттарды өз убагында аткарышат жана бул ушул умматка таандык белгилерден, бул ибадаттардын көпчүлүгү убакыттарга байланган. Мисалы, намаздын белгиленген убактары бар. Аллах Таала айтат:

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾

«Албетте, намаз момундарга белгиленген убактарга дайындалган» [4:103]

Орозонун да белгиленген күндөрү бар. Аллах Таала айтат:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿۱۸۳﴾ أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾

«Эй момундар, силерден мурунку өткөндөргө фарз кылынгандай, таква болушуңар үчүн силерге да саналуу күндөрдө орозо кармоо фарз кылынды. Эми силерден кимдир бирөө ооруп калса же сафарда болсо, анда санагын башка күндөрдө кармайт» [2:183]

Хаж белгиленген күндөрдө аткарылат. Аллах Таала айтат:

﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ﴾

«Хаж белгилүү айларда аткарылат» [2:197]

Бардык түрдөгү зекеттер да убактарга байланган. Мисалы, мал, чарба жана соода товарлары нисабга жетип бир жыл өткөндөн кийин берилет. Айыл чарба продукцияларынын зекети да жыйым-терим убагында берилет. Аллах Таала айтат:

﴿وَأَتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾

«Жыйым-терим күнүндө (бей-бечараларга) акысын белгиле»

[6:141]

Жогоруда айтылгандардан ачык-айкын болгондой, бул башарат Мухаммад ﷺ-дин пайгамбарлыгына толук ылайык келет жана аны кудайсыз текебер гана четке кагышы мүмкүн.

• Акыйкат руху келиши

Инжилде Юханнадан айтылат: «Эгер мени сүйсөңөр, осуяттарымды аткаргыла. Мен атамдан өтүнүп сураймын, ал силерге башка куткаруучуну берет. Ал силер менен түбөлүк калат». (Юханна Инжили, 14:15-16). Юханнанын Инжилиде айтылган ушул сөз – Ийса ибн Марям ﷺ өз шакирттерине андан кийин Мухаммад ﷺ пайгамбар болуп жиберилиши туурасында айткан башараттардын бири. Оригиналда келишинче, Ийса ﷺ Мухаммад ﷺ-дин пайгамбарлыгы туурасында «Ахмад» ысымы аркылуу башарат кылган. Бирок, котормочулар ушул жеке ысымды сыфатка өзгөртүп, аны «PERIQLYTOS» же «PARACLYTOS» деп аташкан. Бул «көп мактоо айтуучу» дегенди түшүндүрөт. Кийин бул сөздү араб тилине «المعزّي» (куткаруучу) т.а. «Сооротуучу» деп которушкан. Алар саййидибиз Мухаммад ﷺ-ди моюнга алуудан качып, «Сооротуучу» сөзүн тандашкан. Акыйкатта болсо, бул маани реалдуулукка таптакыр туура келбейт, «Ахмад» ысымынын сөзмө-сөз мааниси реалдуулукка туура келет. Себеби ал

саййидибиз Ийса ﷺ-дан кийин пайгамбар болуп жиберилген жана Ийса ﷺ айткан сыфаттардын баарын өзүндө камтыган.

Бул жөнүндө Юханнанын Инжилинде кеңири айтылган. Ийса ﷺ кетеринен мурун шакирттерине мындай дейт: «Бирок, силерге акыйкатты айтып коёюн. Менин кеткеним силер үчүн жакшы. Эгер кетпесем силерге Сооротуучу келбейт». (Юханнанын Инжили, 16:7). Кийин Иса ﷺ ошол сооротуучу жөнүндө сөзүн улантып мындай дейт: «Силерге айта турган сөзүм көп, бирок, силер азыр муну түшүнө албайсыңар. Акыйкат руху келгенде, ал силерди өзүнүн толук акыйкатына баштайт. Ал өз атынан сүйлөбөйт, укканын жеткирет жана эмне болорун айтат». (Юханнанын Инжили, 16:12-13). Масих ﷺ кетерден мурда өз шакирттерине бардык нерсени айтпагандыгын айтты. Аны мындан тоскон нерсе – ошол убакта шакирттери ал маселелерди кабыл ала албастыгы. Муну менен, Масих ﷺ илахий шарият толук болбогонун жана андан кийин келе турган Сооротуучу аны толукташын билдирип мындай деди: «Акыйкат руху келгенде, ал силерди өзүнүн толук акыйкатына баштайт. Ал өз атынан сүйлөбөйт, укканын жеткирет жана эмне болорун айтат». Ийса ﷺ ошол Сооротуучу андан кийин келерин жана андан жакшыраак болорун айтты.

Жогоруда айтылгандардын баары Ислам пайгамбары Мухаммад ﷺ га туура келет. Себеби, ал адамдарды жетик туура жолго баштады, аларга жалгыз Жаратуучуларын таанытты. Мухаммад ﷺ адамдардын аң-сезимин, аларды кулга айланткан, жүрөктөрүн Аллахтан башка жасалма кудайларга сажда кылууга үндөгөн жомоктордон тазалады. Адамга жашоосунун максатын жана милдетин үйрөттү. Жаратуучу менен адамдар ортосундагы туура алака кандай болорун, адамдардын алакалары кандай болорун баяндады. О.э. бүткүл адамзат үчүн ар кандай жайда жана ар кандай убакта жарактуу болгон, Аллах Өз пендесине фарз кылган мыйзамчылык негиздерин ачыктады. Аллах Таала айтат:

﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تَبْيِينًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ﴾

«Сага бардык нерсени баяндап берген, хидаят, рахмат жана мусулмандар үчүн сүйүнчү болгон Китепти түшүрдүк» [16:89]

Мындан тышкары, Ийса ﷺ айтат: «Ал өз атынан сүйлөбөйт, укканын жеткирет жана эмне болорун айтат». Бул сөздөр ал вахий кабыл алган пайгамбар экендигин түшүндүрөт жана бул Мухаммад ﷺ га ылайык келет. Аллах Таала айтат:

﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۗ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ﴾

«Ал өз ой-каалоосу менен сүйлөбөйт. Ал вахий кылынып бир вахий» [53:3-4]

Ийса ﷺ-дын «ал силерди өзүнүн толук акыйкатына баштайт» деген сөздөрү Мухаммад ﷺ акыркы, жыйынтыктоочу пайгамбар экендигине жана ал алып келген шарияттын жетиктигине ылайык келет. Ушул орунда табигый суроо пайда туулат: Ийсадан кийин Мухаммад ﷺ-дан башка, жогоруда айтылып өткөн фазилаттарды өзүндө камтыган о.э. жетик шариятты алып келүү менен эң соңку пайгамбар болгон пайгамбар болгонбу? Ийса ﷺ-дын ушул башараттарын Аллах Тааланын төмөндөгү сөздөрү да тастыктайт:

﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ﴾

«Эстегин, Ийса ибн Марям: «Эй Бану Исраил, албетте мен Аллахтын силерге (жиберген) пайгамбарымын. (Мен) силерге мурунку Тооротту ырастоочу жана менден кийин келе турган Ахмад ысымдуу бир пайгамбар тууралуу кушкабар берүүчү болуп (жиберилдим)», деген. Мына ушинтип (Иса) аларга ачык-айкын далилдерди келтиргенде, алар: «Бул анык сыйкыр», дешти» [61:6] □

КАЙРЫМУСУЛМАН КАЛЫС МУФАККИРЕЛЕР ЖАНА ИЗИЛДӨӨЧҮЛӨР РАСУЛУЛЛАХ ﷺ ЖӨНҮНДӨ ЭМНЕ ДЕШКЕН

Төмөндө кайрымусулман калыс муфаккирлердин жана изилдөөчүлөрдүн Аллахтын Расулу Мухаммад ﷺ жөнүндө айткандарын ачыктап өтөбүз. Дини, фикирлери, мамлекеттери ар түрдүү болгон жана түрдүү заманда билдирүү берген ушул адамдардын ушул сөздөрүн көңүл коюп окуп чыга турган болсок – ал тургай, ыйман келтирбестен айтышкан болушса да – сөздөрүндөгү маңызды т.а. моюнга алууну көрүүгө болот. Бул сөздөрдү айткан кишилердин даражасын өз калктары тарабынан тан алынган. Алар Расулуталлахка чабуул кылып жаткан карөзгөй кимселер сыяктуу эмес. Бүткүл дүйнөгө рахмат болгон Расулуталлах ﷺ га каршы болгон бул кимселердин саясатташкан, шектүү сөздөрүнүн жана кылмыштарынын артында Батыш мамлекеттеринин режимдери жана разведкалары турат. Бул нерселер Исламды хазарат, турмуштук жол жана башкаруу же алар айткандай «саясий ислам» деген этибарда алып барылып жаткан Исламга каршы ашынган кампаниянын алкагында болууда.

Немис жазуучусу Гёте мындай деген:

«Биз, Европа калкы, бардык түшүнүктөрүбүз менен Мухаммад жетип барган даражага жеткен эмеспиз. Келечекте да бир да киши андан озуна албайт. Мен тарыхтан жогорку идеалды издедим жана аны пайгамбар Мухаммаддан таптым. Таухид каламы менен бүткүл дүйнөнү багындырган пайгамбар Мухаммад ийгиликке жетишкендей акыйкат жеңип чыгышы жана улуу болушу шарт».

Махатма Ганди «Young India» гезитине мындай деген:

«Мен бул миллиондогон адамдардын жүрөгүн эч бир атаандашсыз ээлеп алууга жетишкен адамдын сыфаттарын билүүнү каалачумун. Чындыгында, ушуга толук ынандым: Ислам өз даражасын ээлөө үчүн колдонгон каражат кылыч болбогон. Тескерисинче, бул Расулдун жөнөкөй адамгерчилиги, убадаларга этибарлуу жана бек турганы, досторуна жана тарапкерлерине жан күйдүргөнү жана калыстыгы, Роббисине жана өз рисалатына толук ишенип, кайраттуулугу аркылуу болгон. Ушул сыфаттар анын жолун ачкан, кыйынчылыктарды жеңген. Мухаммад аларды кылыч менен жеңбеген. «Расулдун өмүр баянынын» экинчи бөлүгүн окуп бүткөнүмдөн кийин анын улуу өмүрү жөнүндө көбүрөөк билүү үчүн көбүрөөк нерсеге ээ эместигиме өтө өкүндүм».

Профессор Рамакришна Рао өзүнүн «Мухаммад Пайгамбар» деген китебинде мындай дейт:

«Мухаммаддын ар бир тарабын билүү мүмкүн эмес. Бирок, мен мүмкүнчүлүк жеткенче анын жашоосу жөнүндө кайталангыс чырайлуу элести биле аламын. Карагыла, Мухаммад Пайгамбар, Мухаммад согушкер, Мухаммад – соодагер, Мухаммад – саясий жетекчи, Мухаммад – имам-хатиб, Мухаммад – реформатор, Мухаммад – жетимдердин жана кулдардын колдоочусу, Мухаммад – аялдарды азат кылуучу, Мухаммад – казы... Адамдын өмүрүнүн бардык жаатындагы бул жана башка ажайып ролдор аны каарман болууга ылайык кылат».

Канадалык чыгыштаануучу доктор Цвемер өзүнүн «Чыгыш жана адаттар» китебинде мындай дейт:

«Мухаммад – шек-күмөнсүз мусулмандардын эң улуу жетекчиси болгон. Мухаммад кудуреттүү реформатор, фасахат жана балагат менен сүйлөгөнү, улуу муфаккир болгону мунун дагы бир тастыгы. Ага мына ушул фазилаттарга тескери нерселерди жабыштыруубуз туура эмес. Ушул сөздөрдүн тууралыгына ал алып келген Куръаны жана ал жашап өткөн тарыхы күбөлүк берип турат».

Немис чыгыштаануучусу Бертли Сан Хилер өзүнүн «Чыгыштыктар жана алардын ишенимдери» деген китебинде мындай дейт:

«Мухаммад мамлекет жетекчиси болуп, калктын жашоосуна жана азаттыгына катуу көңүл бурган. Кылмыш жасаган адамдарды ошол замандын абалын жана Мухаммад пайгамбар жашаган ошол катаал жамааттардын абалын эсепке алып жазалаган. Пайгамбар жалгыз илахий динге даъват кылып, бул даъватта кичи бейил жана ырайымдуу болгон, ал тургай, душмандарына карата да ошондой болгон. Анын шахсиятында эки фазилат болгон жана ушул фазилаттар адамдардын жүрөгүн багындырган, алар: адилеттик жана ырайымдуулук».

Англис муфаккири Бернард Шоу Британия бийлиги өрттөп жиберген өзүнүн «Мухаммад» деген китебинде мындай дейт:

«Дүйнө Мухаммад сыяктуу фикирлеген кишиге өтө муктаж. Бул пайгамбар өз динин сый-урмат жана улуулук макамында кармап турган. Бул – түбөлүк бардык маданияттарды багындыруучу дин. Мен өз элимдин арасында бул динге далил негизинде кирген адамдарды көрдүм. Бул дин ушул континетте (Европада) өзүнүн

чоң чөйрөсүн табат. Орто кылымдардагы диндарлар, илимсиздик жана фанатизм себептүү Мухаммаддын дини каралап көрсөтүлдү. Аны христиан динине душман деп билишкен. Бирок, мен бул адамдын иш-аракети менен жакшы таанышып чыктым жана аны ажайып керемет деп таптым. Бул дин христиан динине душман эмес, тескерисинче, аны адамзаттын куткаруучусу деп атоо керек деген корутундуга келдим. Менин фикиримде, эгер Мухаммаддын дини бүгүн бүткүл дүйнөнү башкарганда проблемаларыбызга бүткүл адамзат ынтызар болуп турган тынчтык жана бакыт алып келген чечим бермек».

Самий тилдер боюнча профессор Сенристен Асоги «Мухаммад Пайгамбардын өмүрү» деген китепте мындай дейт:

«Эгер биз Мухаммаддын улуу фазилаттарын, улуу сыфаттарын четке кага турган болсок, анда бул адамга карата калыстык кылбаган болобуз. Негизи, Мухаммад өз принцибинде бекеп туруп, жахилиятка жана жырткычтыкка каршы туура турмуштук согуш алып барды, тогуттарга каршы күрөштү токтотподу, жыйынтыгында ачык-айкын жеңишке жетти, анын шарияты эң жетик шариятка айланды, өзү болсо тарыхтагы улуу адамдардан жогору болду».

Майкл Харт өзүнүн «Тарыхтагы эң таасирдүү 100 киши» деген китебинде мындай дейт:

«Мен тарыхтагы эң таасирдүү жана эң маанилүү адам деп Мухаммадды тандадым. Мүмкүн, окурмандар таң калышаар. Бирок, тарыхта диний да, дунявий да даражада эң жогору ийгиликке жеткен жалгыз адам – бул Мухаммад. Улуу рисалаттарды баштаган расулдар, пайгамбарлар жана акимдер көп болгон. Бирок, өзүнүн диний рисалатын аягына жеткире аткарган, өкүмдөрүн белгилеп берген жана бүткүл калктар ыйман келтирген адам – бул Мухаммад. Мунун себеби – ал динге шайкеш улуу мамлекетти тикеледи. Себеби, Мухаммад ушул дунявий жаатта да урууларды бир элге, калктарды бир умматка айлантты жана бул умматка кандай жашоо үчүн негизди белгилеп, дунявий иштерди жүргүзүү жолун көрсөтүп берди жана бүткүл дүйнөгө кадам таштоочу умматка айлантты».

Чыгармалары адамзат мурасындагы чыгармалардын эң суктандыруучусу эсептелген дүйнөлүк жазуучу Лев Толстой мындай деген:

«Мухаммад – аны менен сыймыктана турган адам. Себеби, ал жаман адаттардын шайтандарынын чеңгелинде кор болуп, каны төгүлүп жашаган улутту куткарды, аларга өнүгүү дарбазаларын ачып берди. Мухаммаддын шарияты албетте бүткүл дүйнөгө өкүмдар болот. Себеби, ал акылга жана хикматка шайкеш мыйзам».

Австриялык доктор Шпарк мындай дейт:

«Адамзат Мухаммад сыяктуу адамга таандык болууну сыймык деп билет. Ал он төрт кылым мурда катардагы адам болушуна карабастан, шариятты алып келүүгө кудуреттүү болду. Биз, европалыктар, Мухаммад жеткен даражага жетсек, өзүбүздү эң бактылуу эсептеген болор элек».

Британиялык философ, Нобель сыйлыгынын лауреаты Томас Карлайль өзүнүн «Каармандар» китебинде мындай дейт:

«Ушул кылымда ар кандай адам «Ислам дини жалган, Мухаммад жалганчы» деген сөздөргө ишенүүсү уят болуп эсептелет. Биз мындай ыфлас сөздөрдүн жайылышына каршы турушубуз лазым. Себеби, бул пайгамбар алып келген рисалат он эки кылым бою эки жүз миллион адам үчүн нур чырак болуп келди. Ко-ош, ушул рисалат менен сансыз миллиондогон адамдар жашаган жана каза болгон болсо, кимибиз аны жалган жана алдоо деп ойлошубуз мүмкүн?!».

Филип Хитти мындай дейт:

«Ислам – жашоо жолу. Ушул көз караштан алганда ал үч негизги жактан түзүлөт: диний, саясий жана маданий жак. Бул үч жак өз ара байланган жана өз ара таасирленген, ыктымал биз сезбеген абалда бири-бирине жуурулушуп кетиши мүмкүн». Ал дагы мындай дейт: «Ислам шарияты диний жана дунявий болуп бөлүнбөйт. Ал адамзаттын Аллах менен болгон алакасын, Аллах алдындагы вазыйфаларды белгилеп, кудум биз бирер адамдын өз ага-иниси менен болгон алакасын билгенибиздей, тартипке салып берген. Аллахтын диний жана дунявий нерселерге байланыштуу бардык буйрук жана кайтаруулары Куръанда жазылган. Куръанда алты миң же андан көбүрөөк аят бар жана алардан миңге жакыны шарият жөнүндө келген».

М. Ж. Дроний мындай дейт:

«Исламда иш-чаралардын жана ырасымдардын тазалыгына эмес, биринчи кезекте жеке гигиенага жана ден соолукка чоң

маани берилет. Исламдагы жуунуу башкалардын адаттагы жуунушунан чоң айырмаланат. Мусулмандар белгилүү бир тамактарга – алар адамдын ахлагына зыяндуу болгондуктан – жешпейт. Ислам мас кылуучу ичимдиктерди арам кылган. Себеби, ал адамды айбанга айлантат. Күндө беш маал намаз окуу кишини ыфластыктан жана кыйычылыктардан алыс кылат. Кийин орозо айы, бул айда мусулман жеп-ичүүдөн, ал тургай, тамеки чегүүдөн күн бою тыйылышат. Акыры, бул мусулман тарбиялана турган о.э. кыйынчылыктарга чыдоого өзүн даярдай турган, кумарлануу жана каалоолорун тизгиндей тартип үчүн ажайып учур го». Ал дагы мындай дейт: «Мыйзам даражасында адилеттик жана адамгерчилик жаатында да, даанышмандык жана ырайым жаатында да Ислам мыйзамы дүйнө диндери арасында теңдешсиз. Себеби, ал кишинин өз жакындары, үй-бүлөсү, кошуна-колоңдору, коому жана өзү таандык болгон уммат алдындагы вазыйфаларын белгилеп берген. Ислам мыйзамы абдан кең болуп, аны бир нече саптар менен түшүндүрүү кыйын. Мен бул мыйзамдын көздөлгөн максатты тез ишке ашырып бере турган эки сыфатын айтуу менен чектелемин. Биринчиси, ушул мыйзам теңдикке жана жүрөктүн тирүүлүгүнө негизделген, акыл ага жат эмес. Мунун мааниси, Ислам мыйзамы заманга шакеш жана ар заманга жарактуу дегени. Мыйзамда камтылган ушул сыфат жаңы да, заманбап да болуп, убакыттын өтүшү менен таптакыр эскирбейт, тарыхка айланбайт. Экинчи сыфат: Ислам мыйзамы адамдарга жана жеке касиетке таандык эмес. Ал артыкчылыктарды же таптык бөлүнүүлөрдү моюнга албайт. Туулган жерине, же байлыгына, же болбосо мекенине карап ажыратпайт. Себеби, падыша да, дыйкан да, кайырчы да, миллиардер да, бардыгы Ислам мыйзамы алдында бирдей. Бул туурасында Ислам тарыхында жүздөгөн далилдер-күбөлөр казынасы бар. Алар мусулман падышалар кантип казылардын буйругуна моюн сунушканын жана түрдүү маселелерде өздөрүн коргоо максатында казынын алдында талашып жаткан киши менен ырге турушканын баян кылат. Ал тургай, улуу пайгамбар өзү да: **«Эгерде Мухаммаддын кызы Фатима уурулук кылса, албетте анын колун кескиле»** деп айткан».

Насрий Салхаб мындай деген:

«Ислам – бардык заманга жарактуу жана бардык калктар үчүн даяр дин. Ал бир гана мусулмандарга, пайгамбар кылымындагыларга, Жарым аралда жашаган арабдарга гана

тиешелүү эмес. Мухаммад пайгамбар арабдардын да, мусулмандардын да жеке пайгамбары эмес. Ал – Аллахка жана Кыямат күнүнө, пайгамбарларга, түшүрүлгөн китептерге ишенген ар бир кишинин пайгамбары». Ал дагы мындай дейт: «Араб пайгамбардан мурунку пайгамбарларды жана расулдарды да урматтаган Исламдай дин жок. Ал ушул пайгамбарларды урматтап, аларга ишенүүнү момундарга буйруган. Вахий жана нузул менен келген мурдагы башка диндерди урматтаган Исламдай башка дин жок».

Гюстав Лебон мындай дейт:

«Куръандын жайылышын фактору күч болбогон. Арабдар согушта жеңилгендерди өз дининде эркин калтырышкан. Эгер бирер насраний коом Исламды кабыл алган жана араб тилин өз тилине айланткан болсо, демек, мунун себеби – алар өз жетекчилеринен көрбөгөн адилетти согушта жеңген арабдардан көрүшкөн о.э. мурда эч бир көрүшпөгөн Исламдагы жеңилдик.

Сигрид Гунке мындай деген:

«لا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ» Динге мажбурлап киргизүү жок» – бул Куръани Каримдин буйругу. Ушул буйрукка ылайык арабдар өздөрү жеңген калктарды Исламга киргизүүгө мажбурлашпаган. Христиандар, зардушийлер жана яхудийлер Ислам келишинен мурда диний фанатизмде эң ыфлас жана жийиркеничтүү болушкан. Ислам келип, алардын баарына өз динине ылайык ибадат кылууга эч кандай бир тоскоолдуксуз урухсат берди. Мусулмандар аларга «эч кандай азар көрбөстөн өз үйүңөрдө ибадат кылышыңар, чокунушуңар жана рахибдик кылышыңар мүмкүн» деди. Мына ушундай чексиз жеңилдик-урухсат болушу мүмкүнбү?! Тарыхта ушундай нерселер мурда болгонбу, качан болгон?! Византиялыктардын ачык-айкын зулumu, испандардын үрөй учурган кылмыштары жана яхудийлердин репрессиясы артынан эркин дем тарткан адам барбы?! Мусулман акимдер жана жетекчилер бул калктардын ички иштерине бүтүндөй аралашпады. Он тогузунчу кылымда Куддус патриархы Константинополь патриархына жазган катында арабдар жөнүндө: «Алар адилеттүүлүгү менен өзгөчөлөнүп турушат, бизге таптакыр зулум кылышпайт, бизге эч кандай зомбулук кылышпайт», - деген». □

(Израиль) ички иштер министри: Араб акимдери минип жүрүүгө гана жарактуу

(Израиль) ички иштер министри Арье Дери ибраний «Хидабрут» веб-сайтына берген интервьюда Эмираттар менен (Израиль) ортосундагы мамилелерди нормалдаштыруу келишиминде көрсөтүлгөн айрым пунктуларды каралап, мындай деди: «Араб акимдери өлкөбүзгө яхудийлерге кызмат кылуу үчүн келиши керек, аларды шериктеш катары кабыл албашыбыз керек». Ал дагы мындай деди: «Яхудийлер менен мусулмандар ортосунда эч кандай стратегиялык тынчтык болушу мүмкүн эмес. Арабдар – Мусанын мине турган айбаны. Биз аларды акыркы дарекке жетип алуу үчүн айбан кылып гана минишибиз керек! Айбанга жаңы ээр токум сатып алуу, жакшы жем-чөп даярдоо ээсинин вазыйфасы. Бирок, ээси ага миниле турган каражат гана деген этибарда карашы лазым! Айбандын жайы аткана, алардын эч бири кабылдамага барууга акылуу эмес! Куръан мусулмандардын китеби болуп турган соң, алар яхудийлердин душманы бойдон кала беришет. Арабдар – Ибрахимдин күңү Хажардын балдары. Ошондуктан алар яхудийлердин кулдары болушу керек. Яхудийлер – Аллахтын тандалган калкы. Ал рисаланы көтөрүп чыккан калк, бул макамга андан башка эч ким акылуу эмес. Ким бул акыйкатты талашса, азапка кириптер болот».

Ал-Ваъй: яхудийлер – Кыяматка чейин Аллахтын каарына калган эл. Алар жөнүндө Хак Таала мындай дейт:

﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ﴾

«Ошондо Роббиң аларды Кыямат күнүнө чейин жаман азап менен кыйнай тургандарды шексиз жиберишин билдирди»

[7:167]

Яхудийлер Кыямат күнүнө чейин хидаятты кабыл алышпайт. Яхудийлер бул дүйнөдө Аллахтын момун пенделеринин кордоосуна туш болушат, аларга кошулган саткын амирлер да ошондой абалга жүз тутушат. Яхудийлер мусулмандардын бул саткын акимдерин минилүүчү айбан деп кемсинтип жатканын көрүп турабыз... ал эми ахыретте Аллах Субханахунун адилеттүү хукмуна туш болушат. Биз Аллахтан бул нажастарды Ахыреттен мурда эле бул дүйнөдө жазалашын сурайбыз.

Исламды дагы акаарат кылышты

Ырчы Рианнанын клиби көптөгөн мусулмандардын ачуусун келтирди. Бул ырчы өз видеоклибинде ички кийимдер көрсөтүлүп жатканда хадистеги сөздөрдү колдонгон. Модель кыздар продюссер Куку Хлоинин 2017-жылы чыккан «Doom» ыры астында ички кийимде бийге түшүшкөн жана бул клип өткөн жума күнү «Amazon Prime Video» телеканалында көрсөтүлгөн. Ырда хадистеги кээ бир сөздөр, мисалы, «биз азыр бир жыл ичинде мушриктерди өлтүрөбүз» деген сөз кошулган. Ырда колдонулган сөздөр Абу Муса Ашъарийдин риваятында келген, хадисте Расулуллах ﷺ айтат:

«إِنَّ بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ هَرَجًا، قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْهَرَجُ؟ قَالَ الْقَتْلُ فَقَالَ بَعْضُ الْمُسْلِمِينَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَقْتُلُ الآنَ فِي الْعَامِ الْوَاحِدِ مِنَ الْمُشْرِكِينَ كَذَا وَكَذَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ بِقَتْلِ الْمُشْرِكِينَ، وَلَكِنْ يَقْتُلُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا حَتَّى يَقْتُلَ الرَّجُلُ جَارَهُ وَابْنَ عَمِّهِ وَذَا قَرَابَتِهِ، فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَعَنَا عَقُولُنَا ذَلِكَ الْيَوْمَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا، تُنَزَعُ عَقُولُ أَكْثَرِ ذَلِكَ الزَّمَانِ وَيُخْلَفُ لَهُ هَبَاءٌ مِنَ النَّاسِ لَا عَقُولَ لَهُمْ...».

«Кыямат алдында харж болот. Абу Муса: «Я Расулуллах, харж эмне?», - деп сурады. Расулуллах: **«Адам өлтүрүү»**, - деди. Мусулмандардан бири: **«Я Расулуллах, биз азыр бир жыл ичинде ушунча мушрик өлтүрөбүз?»**, - деди. Расулуллах айтты: **«Мушриктерди эмес, бири-биринерди өлтүрөсүңөр, ал тургай, киши өз кошунасын да, абасынын баласын да, туугандарын да өлтүрө баштайт. Бир адам: «Я Расулуллах, ошол күндө акылыбыз ордунда болобу?»**, - деди. Расулуллах айтты: **«Жок. Ал заманда көпчүлүктүн акылы ордунда болбойт, аз гана адамдын акылы ордуна болот...»**.

Ал-Ваъй: Ислам турмуш майданына кайтуу менен Батыш жетекчилерине кооп туудуруп, тынчын бузган соң, алар кадыржам боло алышпайт. Исламды акаарат кылган шайтандардын саясатын жетектеп жаткан Батыш башчыларына ушул душмандыктарыңар менен өлүп кеткиле, Аллах Субханаху силер коркуп жаткан нерсени албетте жүзөгө чыгарат, дейбиз.

Түркия ирандык активисттерди Иран режимине өткөрүп берүүдө

Иран активисттерге, оппозиция мүчөлөрүнө өлкө ичинде да, сыртында да басым өткөрүүдө. Буга активист Хамида Сарий Ахвазиянын абалы жаркын мисал. Твиттер колдонуучулары

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذَلُهُ وَلَا يَخْرُقُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>
<p>таркаткан видеодо Хамида Сарий: «Түркиянын миграция бөлүмү мага 20 күн ичинде Түркиядан чыгып кетишимди айткан, бирок, учурда мени Иран режимине тапшырып жатат», - деп айткан. Хамида Сарий мындай абалга түшкөндөрдүн биринчиси эмес. Түркия режими мурун да Түркия аймагында болгон бир нече ирандык оппозиция мүчөлөрүн депортация кылуу менен коркутуп жана айрымдарын экстрадициялаган. Соңку жылдарда араб, күрд жана башка улуттагы көптөгөн ирандык качкындар кысымдарга учурап, Түркия режими тарабынан Иранга экстрадицияланган. Ал тургай, Түркия аймагында Иран режиминин разведкасы ирандык активисттердин өмүрүнө кол салуу жана уурдап кетүү операцияларын да өткөрүштү. Түркия режими 2018-жылы Ирандагы демонстрацияга катышкан активисттерди да экстрадициялаган. Алар Түркияга качып келип, БУУнун качкындар боюнча жогорку комиссариатынан башбаанек сурашкан болчу. Түркия болсо аларды Иран режиминин колуна тапшырды, алардын арасында ушул активисттер болгон: Мухаммад Ражабий, Саид Тамжидий, Амирхусайн Мурадий, Иран аларды өлүм жазасына өкүм кылды.</p> <p>Ал-Ваъй: Эрдаган жетектеген Түркия режими кожоюну АКШнын буйругун аткарып бардык тармакта Аллах Субханахуга жакпаган саясатты алып барууда. Бул баарына ачык-айкын көрүнүп турат, муну сокурлар гана көрбөйт.</p>		
<p>Али Хаменеи региондогу Иран саясатын АКШ планына ылайык өзгөртүү үчүн элди даярдап жатабы?!</p>		
<p>Иран Республикасынын руханий жол башчысы Али Хаменеи Иран-Ирак согушунун 40 жылдыгын белгилеп, андан мурунку Иран жогорку диний лидери Хумайнийдин «уу ичүү» (Ирак менен согушууну токтотуу) чечимин мактады. Белгилүү болгондой, бул согушта жүз миңдеген адамдар каза болду, жеңген да, жеңилген да болбогон бул согуштан Иран оор жоготуу менен чыкты. Хаменеинин билдирүүлөрү ал АКШ санкцияларынан улам «уу ичүүгө» даярданып жаткандыгына ишара катары чечмеленди. Хаменеи Касим Сулайманий өлтүрүлгөндөн кийин моюн сунгандай мүнөздө Твиттерде мындай сөздөрдү жазганы айтылат: «Мен имам Хасан Мужтабаны Ислам тарыхындагы эң эр жүрөк адам деп билемин. Себеби, ал Исламды жана Куранды сактоо жана келечек</p>		

урпактарга жол көрсөтүү үчүн талапкерлери арасында өзүн жана өз аброюн курман кылууга даяр болуп, сулхка моюн сунган».

Ал-Ваъй: Иран – АКШнын региондогу саясаты үчүн эң маанилүү мамлекеттердин бири. Америка таратып жаткан билдирүүлөрдү дыкат күзөткөн киши ушуга күбө болот: Трамп Ирандын региондогу Америкага кызмат кылган саясатын мурунку багыттынан башка тарапка өзгөртүүнү каалап жатат. Бул жаңы роль Тармптын каалоосун эмес, ал АКШнын тышкы саясаты алкагында иштелип чыккан план.

Ошондуктан, бүгүнкү күндө мусулмандардан ушул жаңы ролдун маңызын жакшылап түшүнүү, аны ачыктап, андан этият болуу талап кылынууда. Иран режимине келсек, ал ушул өзгөрүүгө даяр. Бирок, ал Иран калкын буга ишендириши керек жана бул оңой иш эмес. Себеби, Иран режими мурунку ураандарынан баш тартуу менен элдин ишениминен чыгып калышы турган кеп. Иран режими мурунку ураандары менен көптөгөн ирандыктарды алдап келди. Ошондуктан бул Твиттердеги билдирүүлөр эң оболу Иран калкына багытталган.

Саудия, Эмираттар, Мисир уйгурларды мажбурлап Кытайга депортация кылышкан

«Би-Би-Си» жарыялаган макалада Саудия, Эмираттар, Мисир режимдери өз аймагындагы уйгурларды кармап Кытайга мажбурлап депортация кылышканы белгилүү болду. Макалада мындай делет: «Биз Саудияда, Эмираттарда, Мисирде жана башка мамлекеттерде адамдарды атайылап куугунтуктоого байланыштуу көп иштерди аныктадык. Камакка алынган жана депортациялангандар арасында илим алганы келген студенттер жана хаж зыяратчылары бар экендиги жөнүндө уктук». Макалада бир уйгурдун Саудияда 67, Мисирде 762 камакка алуу операциясы болду деген сөздөрү жазылган. Британияда чыккан «Обсервер» гезитиндеги дагы бир макала Кытайда уйгурларга каршы мыйзамбузууларга карата мусулман мамлекеттеринин сүкүт сактап жатышканынын себеби иликтенген. Гезитте келишинче, 2019-жылы Пакистан, Саудия, Эмираттар жана Алжир сыяктуу мамлекеттер ушул маселе боюнча БУУ тарабынан резолюция кабыл алынышына каршы чыгышып Кытайга жардам беришкен. Ал

<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>	<p>قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذَلُهُ وَلَا يَخْرُقُهُ» «Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p>ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАБАРЛАРЫ</p>
<p>резолуцияда Кытайдан уйгурлар жашаган Шинжанга эл аралык инспекторлорду киргизүүгө урухсат берүү талап кылынган.</p>		
<p>Саудия тышкы иштер министри Файсал ибн Фархан үстүбүздөгү жылдын 7-июлунда ачыктаган билдирүүдө анын мамлекети Кытайдын бүтүндүгүн колдоп-кубаташканын билдирди, ошол эле учурда, Пекиндин азчылык уйгур мусулмандарга карата зулумун билмексен болду. Кытай массалык маалымат каражаттары тараткан кабарларга ылайык, канзада Мухаммад ибн Салман королдук «Кытайдын терроризм жана экстремизмге каршы иш-чараларды кабыл алуу укугун колдойт» деди. «Франс-Пресс» маалымат агенттиги январь айында жарыялаган макалада Саудиядагы бир нече жүздөгөн уйгурдун «сырдуу тагдыры» жөнүндө айтылды.</p>		
<p>2019-жылы июлда «Биз кытайлык расмийлер Шинжан аймагында ишке ашырып коопсуздук кампаниясын колдоп-кубаттайбыз» дегени үчүн Кытай Эмираттарга ыраазычылык билдирди. Мисир режими 2017-жылы июлда өткөргөн колго алуу кампаниясында Аль-Азхарда билим алып жаткан чыгыш түркстандык студенттердин 500гө жакынын камакка алды... Мисирдин бул иш-чарасы укук коргоочулардын кескин сынына себеп болду.</p>		
<p>Ал-Ваъй: бүгүн Исламдын турмуш майданына кайтышына каршы бүткүл дүйнөлүк согушта мусулман өлкөлөрүнүн акимдери ууланган канжар вазыйпасын аткарууда, Батыш бул канжарды Умматка саюуда. Уммат акимдерге жана алардын артындагы кожоюндарына каршы козголоң көтөргөндөн кийин бул акимдер Умматка, анын динине каршы согуш ачып, анын ыйык жайларынан жана маселелеринен баш тартууну башташты. Бүгүн Уммат өз динин турмуш майданына кайтарууга жана бул жолдон кайтпоого бекем чечим кабыл алды, бул акыйкатты малай акимдер терең түшүнүп жетишти, ошондуктан алар ачык эле кимдин тарабында турушканын көрсөтүшүүдө.</p>		
<p>Туткундуктан азат кылынган француз аялы Исламды кабыл алды</p>		
<p>Малинин түндүгүндөгү Гао шаарында куралдуу топ тарабынан уурдалган, төрт жыл туткундукта кармалган франциялык Софи Петронин 2020-жылы 9-октябрда азат кылынды. Аэропортто аны</p>		

президент Макрон өзү күтүп алды. Бирок, азат кылынган аял ушул күтүлбөгөн сөздөрү менен баарын таң калтырды: «Мен Аллахтан Малиге береке жана рахмат сурайм, себеби, мен мусулман болгонмун. Мени Софи дейт элеңер, бирок, алдыңарда Марям турат». Бул жарыя бүткүл массалык маалымат каражаттары үчүн кокустук, Исламды жек көргөн Макрон үчүн күтүлбөгөн сокку болду. Макрон Исламды жамандоо үчүн Софинин кайтышынан пайдаланууну көздөп жаткан. Мындан бир нече күн мурун Макрон чагымга себеп болгон билдирүү берип, Исламды кризисти башынан өткөрүп жаткан дин деп атаган. Бирок, Макрон аэропорттон ун катпастан, үмүтсүз чыгып кетти.

Бандар ибн Султандын билдирүүсү Саудия (Израилди) моюнга алышына жакын калганы туурасындагы сөздөргө себеп болду

Саудиянын Вашингтондогу мурунку элчиси жана мурунку разведка директору канзада Бандар ибн Султандын «Арабия» телеканалына берген интервьюдан Саудия (Израиль) менен мамилелерди нормалдаштырууга өтө кызыкдар экендигин, ошол эле учурда, фалестиндиктерге катаал позицияда экендиги белгилүү болду. Өз кезегинде, анын билдирүүсү Саудия (Израилди) моюнга алышына жакын калгандыгы туурасындагы сөздөргө себеп болду. Бандар Фалестиндин расмийлерин сындап, фалестиндиктердин чабуулдарын «агрессивдүү», «каралоого татыктуу» жана «алгылыксыз» деп атады. Ал: «Мен Фалестин жетекчилигинен уккан сөздөр төмөн деңгээлди, оорулуу жана сүрөттөп болгус реалдуулукту билдирет», - деди. «Алар «арттан бычак саюу» жана «кыянаттык» деген сөздөрдү колдонушу таң калычтуу, бул алардын мамиле кылуу ыкмасы», - деп кошумчалады ал. Канзада айтат: «Алар Фарс булуңунун жетекчилерин сындоосу алгылыксыз».

Бандардын билдирүүлөрүнөн Саудия жетекчилиги Фалестин жетекчилигине катаал позицияда турганы көрүнүп турат. Мурун АКШ президенти Дональд Трамп администрациясы Жакынкы Чыгыштын эң ири экономикалык мамлекети о.э. исламий ыйык жайлардын борбору эсептелген Саудиянын (Израиль) менен дипломатиялык мамилелердин эшигин ачышына үмүт кылып жатканын билдирген. (Израиль) расмийлери Саудияны ири сыйлык деп билишет.

<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>	<p style="text-align: center;">قال رسول الله ﷺ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذَلُهُ وَلَا يَخْرُقُهُ» «Муслман муслмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	<p style="text-align: center;">ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ</p>
<p>Америка Мароккону яхудийлер менен мамилелерди нормалдаштырууну тездетиши үчүн Батыш Сахара маселеси менен шантаж кылууда</p>		
<p>Бириккен Араб Эмираттары менен (Израиль) мамилелерди нормалдаштыруу келишимине кол коюшкандан кийин Нетаньяху бир нече араб мамлекеттери менен жашыруун мамилелерди кылып келе жатканын ашкере кылууга умтулду. Бул мамлекеттердин негизгилеринин бири Марокко. Марокко менен (Израиль) жетимиш жылдан бери мамиле кылып келишет. Алардын мамилеси бир нече тармакта алып барылат, разведка жана аскерий тармак эң маанилүүсү. Марокко бул баскынчы мамлекеттен курал-жарак сатып алат, жакында 2020-жылдын башында андан учкучсуз башкарылган самолётторду сатып алды. Эки мамлекеттин ортосунда марокколук яхудийлердин колдоосу астында ири соода жүргүзүлөт. Демек, мамилелерди нормалдаштыруу деген нерсе Марокко менен (Израиль) ортосунда илгертеден келе жатат. (Израиль) паспорту аркылуу Марокко аймагына кирүүгө болот. Марокконун шаар жана айылдарында яхудийлер зыярат кылган жайлар бар, ал жерлерге (Израиль) туристтери тынымсыз келип турат. Мароккодогу иш-чараларда, фестивалдарда жана телепрограммаларда (Израилдик) артисттердин, ырчылардын жана бийчилердин катышып жатканы маал-маалы менен уктурулуп турат. Алар теги марокколук экендиктери айтылат.</p> <p>Америка Марокко яхудийлер менен мамилелерди нормалдаштыруу кербенине эртерээк кошулушу үчүн ага басым кылууда. Эгер Марокко бул кербенге эртерээк кошулса, анда Америка Марокконун ПОЛИСАРИО фронту менен талаштуу түштүк вилайаттардагы суверенитетин моюнга алат деп Америка шантаж кылууда. Мындан тышкары, массалык маалымат каражаттарында «Тазадан мурун Газа» (Таза – Фес шаарынын чыгышындагы кичине Марокко шаары), «Биздин кызыкчылык башкалардын кызыкчылыгынан үстөм» (башкалар – фалестиндиктер), «Биз фалестиндиктерден өткөн фалестиндик боло албайбыз» деген кеп-сөздөр айтылууда. Бирок, Марокко жана (Израиль) жетекчилери үчүн эң башкы тоскоолдук Марокко эли болууда. Алар арабдар арасында фалестиндиктерди эң биринчи колдоого алышкан.</p>		

Ал-Ваъй: Марокко яхудий вужуду менен мамилелерди нормалдаштыруу маселесинде алдыңкылардан болот. Бул алдыңкылык король Хасан II заманынан бери уланып келүүдө. Ошондо 1986-жылы июлда король ошол убактагы (израиль) премьер-министри Шимон Перести туристтик шаар Ифрандагы өз резиденциясында ачык-ашкере күтүп алган, бул кылмышы менен бардык марокколуктарды-арабдарды таң калтырган. (израиледе) чыккан «Едиот ахронот» гезитинде жакында жарыяланган кабарда айтылышынча, Моссад 1965-жылы Хасан II Рабатта өткөргөн араб мамлекеттеринин жогорку даражадагы саммитинин толук отчетун алган. Мунун акысына Моссад Марокко режими менен кызматташып королдун негизги каршылашы, солчулдардын лидери Махдий ибн Бараканы жок кылган. □

КУРЪАНИ КАРИМ САБАГЫНДА

КУРЪАНДАГЫ РАСУЛУЛЛАХ ﷺ ЖӨНҮНДӨГҮ АЯТТАР

Куръани Каримде Расуллаллах ﷺдын фазилаттары жөнүндө аяттар келген. Бул орунда биз ушул аят карималардын тафсирине киришпейбиз. Балким, ушул аяттардагы Аллахтын ал затка берген улуу күбөлүгүн көрсөтүп өтөбүз. Аллах Өзү жетиштүү күбө.

– Аллах Таала Анбия сүрөсүнүн 107-аятында мындай дейт:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

«Чындыгында Биз сени бардык ааламдарга рахмат кылып жибердик». Ибн Аббас айтат: «Аллах Өзүнүн набийи Мухаммад ﷺды бүткүл ааламга, момундарга да, кафирлерге да рахмат кылып жөнөттү. Демек ал – Аллах Өзүнүн пенделерине тартуу кылган рахматы». Абу Хурайра رضي الله عنه риваят кылат: «Я Расуллаллах, мушриктерди дуаибад кылыңыз», - дешти. Ошондо ал айтты:

﴿إِنِّي لَمْ أُبْعَثْ لِعَانًا، وَإِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً﴾

«Мен наалаттоочу болуп жиберилбедим, балким, рахмат болуп жиберилдим». (Имам Муслим риваяты).

Таиф калкы ааламдар саййидинин нусрат талабын четке кагып, ага азарларды жеткиришкенде Маликулжибал саййидибиз Мухаммад ﷺга кайрылып: «Роббиң мени сенин каалаган буйругунду аткарышым үчүн жиберди, кааласаң алардын башына эки ахшабды (тоону) оодарып саламын», - деди. Расуллаллах صلوات الله وسلامه айтты:

﴿بَلْ أَرْجُو أَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ مِنْ أَصْلَابِهِمْ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ وَحْدَهُ، لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا﴾

«Жок, мен Аллахтан алардын урпак муунунан жалгыз Аллахка ибадат кылган, Ага эч нерсени шарик кылбаган урпак муунду чыгарышын сураймын».

– Аллах Таала Ахзааб сүрөсүнүн 45-46-аяттарында айтат:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۚ ۴٥ وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ ۚ وَسِرَاجًا مُنِيرًا﴾

«Эй пайгамбар, чындыгында Биз сени күбөлүк берүүчү, сүйүнчү кабар жеткирүүчү жана эскертүүчү о.э. Аллахтын каалоосу менен Ага даъват кылуучу жана нурлуу чырак кылып жибергенбиз».

Саид Катададан риваят кылат: «*شَهِيدًا*» (күбөлүк берүүчү) – бул пайгамбар экендигин өз Умматына жеткиргенине, башка умматтарга алардын пайгамбарлары пайгамбарлар экенин жеткиргенине күбөлүк берүүчү дегени. «*وَمُشِيرًا*» (сүйүнчү кабар жеткирүүчү) – бул момундарга Аллахтын рахматын жана бейишинин сүйүнчү кабарын жеткирүүчү дегени. «*وَنَذِيرًا*» (эскертүүчү) – бул күнөөкөрлөрдү жана жалганга чыгаруучуларды тозоктон, түбөлүк азаптан эскертүүчү дегени. «*وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ*» (Аллахка даъват кылуучу) – бул таухид динди жеткирип, аны кабыл алууга даъват кылуучу дегени. «*وَسِرَاجًا مُنِيرًا*» (нурлуу чырак кылып) – бул адашуудан-караңгылыктан нурга жетектөөчү дегени.

– Аллах Таала Калам сүрөсүнүн 4-аятында айтат:

﴿وَأِنَّكَ لَعَلَّ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

«Албетте, сен улуу Хулк үстүндөсүң». Катада мындай дейт: Мен Аиша رضي الله عنهاдан Расулуну ﷺдын хулку жөнүндө сурадым, ал: «Анын хулку Куръан эле», - деди. Т.а. Куръандын буйругуна жана кайтарууларына моюн сунуу анын фазилатына айланды, Аллах эмнени буюрса, аны аткарды, эмнеден кайтарса, андан тыйылды. Мына ушул нерселер Аллах анын табиятына жайгарган улуу ахлак, уят, берешендик, кайрат, мээримдүүлүк, ырайымдуулук сыяктуу чырайлуу хулкуна айланды. Эки сахихте Анас رضي الله عنهдан риваят кылынат: Мен он жыл Расулуну ﷺдын кызматын кылдым, бир жолу да мага «үф» дебеди, кылган ишимди эч качан «эмне үчүн мындай кылдың» дебеди, кылбаган ишимди «эмнеге кылбадың» дебеди.

– Аллах Таала Шуара сүрөсүнүн 3-аятында айтат:

﴿لَعَلَّكَ بَخِيعٌ نَفْسِكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾

«А балким, сен момун болушпаганы үчүн өзүңдү жок кылмакчысыңбы?!».

Бул Расулуну ﷺтын көңүлүн алган аят болду. Себеби, Расулуну ﷺ адамдар хидаят табышсын, Аллахтын жолуна кайтышып, жердеги Халифалыгына татыктуу болушсун деген ниетте пайгамбарлыкты аткарууда чыдамынан ашыкча нерсени өзүнө жүктөгөн о.э. Роббиси андан талаб кылгандан ашыкча аракет кылган эле. Анткени, адам өзү жакшы көргөн нерсени бурадарына ыраа көрүүсү – ыйман шарттарынын бири. Ошондуктан, Хак

Табарака ва Таала Расулунун көңүлүн тынчтандырды. Кахф сүрөсүндө мындай делген:

﴿فَلَعَلَّكَ بَدِخٌ نَّفْسَكَ عَلَىٰ آثَرِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا﴾

«Эгер алар ушул Сөзгө ыйман келтиришпесе, ыктымал сен алардын артынан бушайман менен өзүңдү жок кылышың мүмкүн» [18:6]

Аллах Фатир сүрөсүнүн 8-аятында айтат:

﴿فَلَا تَذْهَبْ نَفْسَكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ﴾

«Демек, жаның алардын үстүндө кайгы тартпасын». Т.а. өзүңө оор кылып жибербе, өзүңө ашыкча аракет жүктөбө.

– Аллах Таала Анфаал сүрөсүнүн 24-аятында айтат:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ۖ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ ۗ وَأَنَّهُ إِلَٰهٌ مُّحْتَشَرُونَ﴾

«Эй момундар, Аллах жана Расулу силерди түбөлүк жашоо бере турган нерсеге чакырганда, аны кабыл алгыла жана билип койгула, шек-күмөнсүз, Аллах ар бир киши менен анын жүрөгүнүн ортосун ээлеп турат. Албетте, Анын алдына топтолосуңар». Т.а. эй Аллахты Роббим, Мухаммадды пайгамбар жана Расулум деп итикад кылгыла, качан Аллах жана Расулу силерди түбөлүк жашоо бере турган хакка чакырса, итаат кылуу менен аны кабыл кылгыла. Мына ушинтип жооп берсеңер бул дүйнө жана Ахыретте жашооңор жакшы болот. Бул болсо Аллах Субханаху – көптөгөн аяттарда келгендей – Расулунун чакырыгын кабыл алууну, Анын чакырыгын кабыл алуу даражасына көтөрүү менен аны кайраттандырууда.

– Аллах Таала Тауба сүрөсүнүн 128-аятында айтат:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

«Силерге өзүңөрдөн чыккан, силердин кыйынчылык тартканыңардан кыйналган, силерге камкор жана момундарга боорукер, мээримдүү пайгамбар келди!». Аллах Таала момундарга алардын арасынан бир адамды пайгамбар кылуу менен сыйлап жатат. Т.а. бул Пайгамбар алардан жана алардын тилинде сүйлөйт, адамдар анын тегин жана сыфатын билет, кайдан келип чыкканын, каерден экендигин, чынчыл жана аманаткөй экенин билишет...

Али رضي الله عنه риваят кылат: Расулуллах صلى الله عليه وسلم айтат:

«حَرَجْتُ مِنْ نِكَاحٍ وَلَمْ أَخْرُجْ مِنْ سِفَاحٍ مِنْ لَدُنْ آدَمَ إِلَى أَنْ وَلَدَنِي أَبِي وَأُمِّي، لَمْ يُصْنِنِي مِنْ سِفَاحِ الْجَاهِلِيَّةِ شَيْءٌ»

«Мен никеден туулдум. (Менин санжырам да) Адам атадан баштап энем мени төрөгөнгө чейин зынадан төрөлбөдү, жахилият доорунун зына иштеринин кымындайы мага тийбеди».

Жогорудагы ушул аят «عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ» (силердин кыйынчылык тартканыңардан кыйналган) Расуллуллах Уммат оор жана кыйын абалга түшүп калганына кыйналат дегенди түшүндүрөт. «حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ» (силерге камкор) – силерди хидаятка баштоого катуу аракет кылуучу. Расуллуллах Умматка бейишке жакындаштыра турган жана тозоктон алыстата турган бардык нерсени калтырбай баян кылып калтырды. «بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ» (момундарга боорукер, мээримдүү) – ырайымдуулук анын сөздөрүндө, амалдарында, мамилелеринде жана пайгамбарлык жолундагы ар бир кадамдарында камтылганын түшүндүрөт.

– Аллах Таала Аали Имран сүрөсүнүн 31-аятында айтат:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

«Айткын: «Эгер Аллахты жакшы көрсөңөр, мени ээрчигиле. Ошондо Аллах силерди жакшы көрөт жана күнөөңөрдү магфират кылат. Аллах магфират кылуучу, мээримдүү»». Табарийдин тафсириде мындай делген: «Абу Жаъфар айтат: Ушул аят кариманын түшүшүнүн себептери туурасында муфассирлердин бири мындай дейт: Бул аяттын түшүшүнө Пайгамбар ﷺ дин заманында бир топ адамдар «биз Роббибизди сүйөбүз» дешкени себеп болгон. Ошондо Аллах Азза ва Жалла Набийи Мухаммад ﷺ га аларга «Эгер сөзүңөрдө чынчыл болсоңор, мени ээрчигиле. Себеби, сөзүңөрдүн акыйкат экенинин белгиси мына ушул» деп айтууну буйруду. Бул болсо, Набий Роббисинен жеткирип жаткан рисалада чынчыл экендигинин белгиси.

– Аллах Таала Тауба сүрөсүнүн 24-аятында айтат:

﴿قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِمَّنْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾

«Айткын: «Эгер ата-энеңер, балдарыңар, ага-иниңер, жубайларыңар, тууган-уругуңар жана кесип кылып тапкан байлыгыңар, өтпөй токтоп калуусунан корккон соодаңар о.э. жакшы көргөн үй-жайларыңар силерге Аллахтан, Анын пайгамбарынан жана Анын жолунда жихад кыдуудан кымбатыраак болсо, анда Аллах Өз буйругун келтиргенге чейин күтүп тура бергиле. Аллах моюн сунбаган коомду хидят кылбайт». Ушул аятта Аллах Таала Расулуна өз үй-бүлөсүн, туугандарын, мал-дүйнөсүн, соодасын, кооз үй-жайларын Расулунан жана Аллахтын жолунда жихад кылуудан жакшы көргөн кимселерге Аллахтын азабын жана өч алуусун күтүп туруу менен коркутууну буйруду жана андайларды фасыктар деп атады. Сахих хадисте Расулунан мындай дегени айтылат:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ»

«Жаным колунда болгон Затка ант, эч бириңер мен ага ата-энесинен да, перзенттеринен да жана бардык адамдардан да сүйүктүүрөөк болмоюмча момун боло албайт».

– Аллах Таала Нур сүрөсүнүн 63-аятында айтат:

﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

«Расулунан чакырууну ортоңордо бири-бириңерди чакыруу сыяктуу кылбагыла. Силерден жашынып суурулуп чыгып кете турган адамдарды Аллах жакшы билет. (Расулунан) буйругуна тескери иш кылган кимселер өздөрүнө бирер фитна жетип калышынан же катуу азап жетип калышынан этият болушсун!».

Ушул аяттын тафсиринде Катада мындай дейт: Аллах Өз Набийи ﷺ ды кадырлоого, улуулоого, жогору жана саййид деп кароого буйруду. Мукатил мындай дейт: Бул жерде эгер аны чакырсаңар, эй Мухаммад деп да, эй Абдуллахтын уулу деп да чакырбагыла, балким, урматтап, я Набийюллах (эй Аллахтын пайгамбары), я Расулунан (эй Аллахтын Расулу) деп чакыргыла деп айтылууда. Бул Расулунан адептүү болууга кирет. Аллах Тааланын ушул:

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

«(Расулунан) буйругуна тескери иш кылган кимселер өздөрүнө бирер фитна жетип калышынан же катуу азап жетип калышынан этият болушсун» деген аяттындагы «буйрук» Расулунан минхажын, жолун, сүннөтүн жана

шариятын билдирет. Ошондуктан, сөздөр жана амалдар Расуллаллахтын сөздөрү жана амалдары менен өлчөнөт. Анын сөздөрүнө жана амалдарына туура келгени кабыл алынат, тескери келгени – айткан адам же кылган адам ким болушуна карабастан – четке кагылат. Имам Ахмад Абу Хурайрадан риваят кылат: Расуллаллах ﷺ айтты:

«مَثَلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْفَدَ نَارًا، فَلَمَّا أَصَاءَتْ مَا حَوْهَا جَعَلَ الْفَرَّاشَ وَهَذِهِ الدَّوَابُّ الَّتِي فِي النَّارِ يَقَعْنَ فِيهَا، وَجَعَلَ يَحْجُرُهُنَّ وَيَغْلِبِنَهُ فَيَتَقَحَّمَنَّ فِيهَا، قَالَ فَذَلِكُمْ مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ، أَنَا آخِذٌ بِحُجْرَتِكُمْ عَنِ النَّارِ، هَلُمَّ عَنِ النَّارِ، هَلُمَّ عَنِ النَّارِ فَتَغْلِبُونِي تَفَحْمُونَ فِيهَا»

«Мен от жаккан киши сыяктуумун. От айлананы жарык сыккан соң, көпөлөктөр, отко өзүн таштаган чымыр-чиркейлер отко өзүн таштай башташат. (От жаккан киши) аларды кармап калмакчы болот. Алар болсо адамдан өтүп, баары бир өзүн отко ташташат. Силер менен менин мисалым ушундай, мен белбооңордон кармап оттон сактап калуучумун, оттон алыс болгула, оттон алыс болгула, деймин. Силер болсо менден өтүп, өзүңөрдү отко таштайсыңар».

– Аллах Таала Ахзааб сүрөсүнүн 21-аятында айтат:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾

«Силер үчүн — Аллах жана Ахырет күнүнө үмүткөр болгон о.э. Аллахты көп жатка алган кишилер үчүн Аллахтын Пайгамбарында чырайлуу үлгү бар».

Аяттагы «أُسْوَةٌ» сөзү үлгү дегенди түшүндүрөт. Расуллаллахтын ар бир амалын үлгү кылып ээрчүү, ар бир ахвалына жан тартуу керек. Мисалы, коому анын жүзүн канатканына, тиштери сындырылганына, абасы Хамзанын өлтүрүлгөнүнө кайгырып, ачкалыкка сабыр кылып, Аллахтан ажр күткөнүнөн жана Ага шүкүр келтирип ыраазы болгонунан үлгү алынат. Имам Тирмизийдин риваятында Анас رضي الله عنه айтат: Биз Расуллаллах ﷺ га ачкалыкка арыздандык жана курсагыбыздан (ачкалыкты жеңүү үчүн байланган) ташты алдык, ошондо Расуллаллах ﷺ эки ташты алды. Ал эми, жүзү кан жалатылганда:

﴿اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِقَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

«Аллахым, бул коомду кечиргин, себеби, алар билбей жатышат», - деди. Булардан башка дагы көп аяттар бар, алардын баарын келтирип өтүү кыйын. Алардын айрымдары:

– Аллах Таала айтат:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

«Албетте Аллах да, Анын периштелери да пайгамбарга дуа жана салам айтышат. Эй момундар, силер да ага дуа жана салам айткыла!» [33:56]

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُضَلِّهِ ۗ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾

«Ким хак жолду анык билгенден кийин пайгамбарга каршы иш кылса жана момундардын жолунан башка жолду ээрчип кетсе, Биз аны кеткен жагына коё беребиз. Кийин тозокко киргизебиз. Ал кандай гана жаман жай!» [4:115]

﴿مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ۗ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا﴾

«Кимде-ким пайгамбарга моюн сунса, демек, Аллахка моюн сунганы. Кимде-ким баш тартса (муун сага зыяны жок)» [4:80]

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ﴾

«Аллах тарабынан болгон бир мээрим себептүү аларга жуушак сөздүү болгун. Эгер одоно, жүрөгү катуу болгонуңда, албетте, айланаңдан таркап кетишкен болоор эле. Эми, сен аларды кечиргин, алар үчүн Аллахтан кечирим сурагын жана иштериңде аларга кеңеш салгын! Эми касд кылсаң, Аллахка таваккал кылгын! Албетте, Аллах Ага таянуучуларды сүйөт»

[3:159]

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا﴾

«Мухаммад силердин араңардан бирээр кишинин атасы эмес, тескерисинче, ал – Аллахтын пайгамбары жана пайгамбарлардын акыркысы. Аллах бардык нерсени билүүчү»

[33:40]

Бул айтылгандар Аллах Субханаху ва Таала Өз Расулу жөнүндө айткан баалоосунун бир тамчысы гана. Демек, Аллах Өз Расулуна берген күбөлүктөн кийин дагы кандай күбөлүк болушу мүмкүн. Биздин айтоор сөзүбүз: ким саййидибиз Мухаммад ﷺ ды жаман көрсө, демек, ал хакты жаман көрүптүр. Бул жерде проблема Аллахтын эң сыйлуу адамында эмес, ошол кимселерде. □

**БЕЙИШ
БАКТАРЫ**

قال رسول الله ﷺ: «إِذَا مَرَّشُمُ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا»
Расулудла ﷺ айтты: «Эгер бейиш бактарынан
өтсөңөр, (анын мол-көл мөмөлөрүнөн)

**БЕЙИШ
БАКТАРЫ**

**РАСУЛУЛЛАХТЫН ЖАНА АНДАН МУРУНКУ
АНБИЯЛАРДЫН ПАЙГАМБАР ЭКЕНДИКТЕРИ
ТУУРАСЫНДА ХАДИСТЕР**

– Аллах Таала Расулу акрам ﷺ га салават айтууну ибадат кылып белгиледи. Т.а. шарый түрдө ага ар кандай учурда көп салават жана салам айтуу айтылган. Бирок, кээ бир орундарда өзгөчө баса белгиленип, көптөгөн ахли илимдер фарз намаздарында, нафил намаздарында жана акыркы ташахудда Расулудлахка салават жана салам айтуу важиб дешкен.

Шариятта мусулман азандан кийин Расулудлах ﷺ га салафат айтуусу айтылган. Т.а. муаззин азанды бүткөндө, анын чакырыгы кабыл алынып, Набий ﷺ га салафат айтылат жана кийин мындай делет:

«اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ
وَالدَّرَجَةَ الرَّفِيعَةَ، وَابْعَثْهُ الْمَقَامَ الْمَحْمُودَ الَّذِي وَعَدْتَهُ، إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادِ»

«Аллахым! Оо, ушул жетик даъваттын жана окула турган намаздын Роббиси! Мухаммадга васила (бейиштеги бийиктик) жана фазилатты о.э. жогору даражаны бергин. Аны Кыяматта Өзүң убада кылган макаму-махмудда (кунөөкөр умматтарды шафаат кылуучу макамда) тирилт, Сен убадаңа тескери кылбайсың».

Расулудлахтын ысымдары айтылганда да ага салават айтылат. Бул Расулудлах ﷺ дын ушул сөздөрүнө ылайык болот:

«رَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عَنْهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ»

«Мен айтылганда мага салават айтпаган киши кыйрап калсын». Дагы бир риваятта мындай делет:

«قَالَ جَبْرِيلُ: يَا مُحَمَّدُ رَغِمَ أَنْفُ أَمْرِي ذُكِرْتَ عَنْهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْكَ فَقُلْ: آمِينَ،

فَقُلْتُ: آمِينَ»

«Жабраил عليه السلام айтты: «Эй Мухаммад, сен айтылганда салават айтпаган киши кыйрасын, сен буга «аамийн» дегин». Мен: «Аамийн» дедим». Расулуллах عليه السلام айтат:

﴿لَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا، وَصَلُّوا عَلَيَّ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلَغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ﴾

«Кабырымды зыярат кылчу жайга айлантпагыла жана мага салават айткыла. Себеби, кайда болсоңор да салаватыңар мага жетип барат». Бул хадисте Расул عليه السلام га тирүү кезинде да, дүйнөдөн кайтканда да салават айтууга үндөлүп, чакырылууда.

Аллах периштелер алдында Расулуллах عليه السلام га салават, санаа жана рахмат жолдоду. Аллах Таала айтат:

﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

«Албетте Аллах да, Анын периштелери да пайгамбарга салават жана салам айтышат. Эй момундар, силер да ага салават жана салам айткыла!» [33:56]

Сахих хадисте мындай делет:

﴿إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً سَيَّحِينَ فِي الْأَرْضِ يُبَلِّغُونِي عَنْ أُمَّتِي السَّلَامَ﴾

«Аллахтын жер жүзүндө ушундай бир саякатчы периштелери бар, алар мага Умматымдан салам-салават жеткирип турушат». Момун киши шарыйй түрдө Расулуллах عليه السلام га ар дайым, айрыкча, жума күнү көп салам-салаваттарды айтышы лазым.

– Расулуллах عليه السلام айтат:

﴿لَا تُظْرُونِي كَمَا أَطْرَبَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ إِنَّمَا أَنَا عَبْدٌ فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ﴾

«Мени кудум христиандар ибн Марямды көккө көтөрүп макташкандай, көккө көтөрбөгүлө, балким, Аллахтын пендеси жана Расулу, дегиле». Т.а. кудум христиандар Ийсаны макташкандай, мени мактаганда ашырып жиберип, кудай даражасына көтөрүп жибербегиле. Мени улуулоо – бул мени ээрчүү жана сүннөтүмдү укармануу. Ал эми, Расулуллахка عليه السلام га мактоо жана санаа айтууга келсек, бул шарыйй түрдө талап кылынган. Аллах Таала айтат:

﴿لَتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَفِّرُوهُ﴾

«(Биз Расулуллахты) улуулап урматташыңар үчүн
(жибердик)» [48:9]

Бул аяттагы «وَتَعَزَّوْهُ» ага жардам беришиңер, «وَتُوَقِّرُوهُ»
урматтап, макташыңар үчүн дегени.

– Анас Ибн Малик رضي الله عنه риваят кылат: Расулуллах صلى الله عليه وسلم
айтты:

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وُلْدِهِ، وَوَالِدِهِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ»

«Эч бириңер мен ага перзентинен да, ата-энесинен да
жана бардык адамдарынан да сүйүктүүрөөк болмоюнча
момун боло албайт». Муслим риваятында мындай делген:

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَهْلِهِ، وَمَالِهِ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ»

«Эч бириңер мен ага үй-бүлөсүнөн, малынан жана
бардык адамдарынан да сүйүктүүрөөк болмоюнча момун
боло албайт».

– Имам Бухарий Абдуллах ибн Хишамдын хадисинен
риваят кылат: Умар ибн Хаттаб Набий صلى الله عليه وسلمга: «Я Расулуллах,
сиз мага жанымдан башка бардык нерседен сүйүктүүсүз», -
деди. Ошондо ал صلى الله عليه وسلم:

«لَا، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ»

«Жок, жаным колунда болгон Затка ант, мен сен үчүн
өзүңдүн жаныңдан да сүйүктүүрөөк болмоюнча (момун
боло албайсың)», - деди. Умар: «Мына эми, Аллахка ант, мен
үчүн өз жанымдан да сүйүктүүрөөксүз», - деди. Расулуллах

صلى الله عليه وسلم айтты:

«الآن يَا عُمَرُ»

«Эми болду, Умар». Демек, Аллах мусулмандарга Расулду
жакшы көрүүнү буйруду. Анткени, бул иште ага сый-урмат
көрсөтүү камтылган. Бул Аллах Таалага болгон ыймандан
келип чыгышы зарыл болгон сый-урмат. Набий صلى الله عليه وسلمды жакшы
көрүү анын сүннөтүнө жардам берүү, шариятын өкүмдар
кылуу жана жолун жолдоо, сийратын коргоо, ага татыктуу
мактоолорду айтуу, үй-бүлөсүн, мухажир жана ансарлар
сахабаларын жакшы көрүү менен болот.

— Анас ибн Малик رضي الله عنه Расулуллах ﷺдын мындай дегенин риваят кылат:

«ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ مِنْ حَلَاوَةِ الْإِيمَانِ مَنْ كَانَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَكْفُرَ بَعْدَ أَنْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَدَّفَ فِي النَّارِ»

«Үч нерсе бар, ким аларды өзүндө камтыса ыйман тынчтыгын табат. Т.а. анын назарында Аллах жана Расулу башкаларга караганда сүйүктүрөөк болушу, бирөөнү Кудай үчүн жакшы көрүшү, куфрга кайтуудан отко ташталып жаткандай коркушу». (Муттафакун алайх).

— Расулуллах ﷺ айтат:

«إِنَّ مَثَلِي وَمَثَلَ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بَيْتًا، فَأَحْسَنَهُ وَأَجْمَلَهُ إِلَّا مَوْضِعَ لَبْنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ، فَجَعَلَ النَّاسُ يَطْفُؤُونَ بِهِ، وَيَعْجَبُونَ لَهُ، وَيَقُولُونَ: هَلْأُ وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبْنَةُ؟ فَأَنَا اللَّبْنَةُ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ»

«Менин жана менден мурунку анбиялардын мисалы кудум бир үйдү жакшылап, кооздоп куруп, бир бурчунда бир кыштын ордун калтырганга кишиге окшойт. Адамдар аны көрүп, таң калышат жана: «Ушул кыш да ордуна коюлганда эле» дешет. Мен ошол кышмын. Мен набийлердин акыркысымын».

— Имам Ахмад Абдуллах ибн Масъуддан риваят кылат, Расулуллах ﷺ айтат:

«إِنَّ اللَّهَ لَمْ يُحَرِّمْ حُرْمَةً إِلَّا وَقَدْ عَلِمَ أَنَّه سَيَطَّلِعُهَا مِنْكُمْ مُطَّلِعٌ، أَلَا وَإِنِّي آخِذٌ بِحُجْرِكُمْ أَنْ تَهَافُتُوا فِي النَّارِ كَتَهَافَتِ الْفَرَاشِ أَوْ الدَّبَابِ»

«Аллах бирер нерсени арам кылган болсо, албетте силерден кимдир бирөө аны жасап коюшун билген. Эсиңерде болсун, Мен белбооңорду кармап, көпөлөк же чымын отко умтулуп, ага түшүп кеткендей, тозокко түшүүңөрдөн сактап каламын».

— Имам Ахмад Ибн Аббастан риваят кылат: «Расулуллах ﷺдын түшүндө эки периште келип, бири анын буту алдына, экинчиси башы алдына отурду. Буту алдындагысы башында турганганга: «Бул адам менен Умматы жөнүндө икая

айт», деди. Ал айтты: «Бул адам менен Умматынын икаясы мындай: бир коом сафарга чыгып, чөлгө келишти. Бирок, аларда чөлдү басып өтүү үчүн да, андан кайтып келүү үчүн да жетиштүү азыктары жок эле. Ушинтип баштары катып турганда, жол-жол болгон кийим кийген бир киши алардын алдына келип: «Силерди жап-жашыл бактары, таттуу суу көлдөрү бар жайга жетелесем, артымдан ээрчийсиңерби, эмне дейсиңер?», - дейт. Алар: «Ооба», - дешти. Киши аларды жетелеп, жап-жашыл бактары, таттуу суу көлдөрү бар жайга алып келди. Алар жешти, ичишти жана семиришти... Киши аларга: «Мен силерди ушул абалга салбадымбы т.а. жап-жашыл бактары, таттуу суу көлдөрү бар жайга жетелесем, артымдан ээрчийсиңерби, дегенимде ээрчибедиңерби?», деп сурады, алар: «Ооба, ошондой болду», - деп жооп беришти. Ал киши аларга карап: «Алдыңарда мөмөлөрү мындан да таттуу, суулары мындан да чүчүк дагы бир бак бар, ошол жерге баруу үчүн мени ээрчигиле», - деди. Коомдун бир тобу: «Туура айтты, Аллахка ант, аны ээрчийбиз», деди. Экинчи тайпасы болсо: «Биз ушуга ыраазыбыз, ушул жерде жашайбыз», - дешти».

– Табароний Робиа Хархийден хасан санад менен риваят кылат: Набий ﷺ га көзүңүз жумулсун, кулактарыңыз уксун, жүрөгүңүз түшүнсүн, деп айтты. Ал ﷺ айтты:

«فَنَامَتْ عَيْنِي وَسَمِعَتْ أُذُنِي وَعَقَلَ قَلْبِي. قَالَ: فَقِيلَ لَهُ: سَيِّدَ بَنِي دَارًا وَصَنَعَ مَأْدُبَةً فَأَرْسَلَ دَاعِيًا فَمَنْ أَجَابَ الدَّاعِيَ دَخَلَ الدَّارَ، وَأَكَلَ مِنَ الْمَأْدُبَةِ، وَرَضِيَ عَنْهُ السَّيِّدُ، وَمَنْ لَمْ يَجِبِ الدَّاعِيَ لَمْ يَدْخُلِ الدَّارَ، وَلَمْ يَنْلِ الْمَأْدُبَةَ، وَسَخَطَ عَلَيْهِ السَّيِّدُ، فَالَسَيِّدُ اللَّهُ، وَالدَّاعِيَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَالْمَأْدُبَةُ الْجَنَّةُ»

«Көзүм жумулду, кулагым укту жана жүрөгүм түшүндү. Ага мындай делди: Бир кожоюн үй-жай курду, зыяфат даярдады жана жарчыга адамдарды конокко чакыр деди. Жарчынын чакырыгын кабыл алгандар үйгө кирип, зыяфаттан жеди жана кожоюн алардан ыраазы болду. Жарчынын чакырыгын кабыл албагандар үйгө кирбейт, зыяфаттан жебейт жана кожоюн да аларга ачууланат. Кожоюн – Аллах, жарчы – Мухамад ﷺ, зыяфат болсо – бейиш». □

ПАЙГАМБАР ﷺ ДЫ МОЮНГА АЛЫП ИСЛАМГА КИРГЕН ЯХУДИЙЛЕР

– Зайд ибн Саънанын Исламга кириши

Табароний Абдуллах ибн Салам رحمته الله عليه дан риваят кылат: Аллах Зайд ибн Саънанын хидаят табышын каалады. Зайд ибн Саъна өзү икая кылат: «Мен Мухаммад ﷺ дын жүзүнөн башка эч кимде пайгамбарлыктын белгилеринин эч бирин көрбөдүм. Ага назар салдым жана бул белгилердин экөөсүн эч кимден кезиктирбедим: анын кичи пейилдиги ачуусунан жогору болчу, ал кишинин ачуусу басаң, кичи пейилдиги бат эле. Мен ал киши менен баарлашып, ачуусунан кичи пейилдигин билүү үчүн мамиле кылып көрдүм».

Зайд ибн Саъна дагы мындай дейт: «Бир күнү Расулуллах ﷺ хужрасынан чыкты. Али ибн Абу Талиб رضي الله عنه аны менен бирге эле. Бир киши келип, бадавий сыяктуу төөсүнүн үстүндө отуруп мындай деди: «Я Расулуллах, баланчанын тукуму болгон Бусра айылынын калкы Исламга кирди. Мен аларга «Эгер Исламга киришсе ырызкылары көп болот» деген элем. Бирок, алар оор жылга, жаансыз кургакчылыкка туш болушту. Мен, я Расулуллах, алар Исламга суктанып киришкендей, Исламдан суктанып чыгып кетүүлөрүнөн коркуп жатамын, аларга жардам берүү үчүн бирер нерсе жөнөтөсүзбү, деп ойлоп жатам». Расулуллах ﷺ жанындагы Али رضي الله عنه га карады, ал: «Я Расулуллах, эч нерсе калбаган», - деди».

Зайд ибн Саъна сөзүн улантат: «Мен ага жакын барып: «Оо Мухаммад, мага баланчанын коргонунан белгилүү бир өлчөмдөгү курманы баланча убакытка насыяга сата аласыңбы?», - дедим. Ал: «Жок, эй яхудий, мен сага карызга белгилүү бир өлчөмдө курма сатамын, баланчанын коргонун сүйлөбө», - деди. «Макул», - дедим жана келишим түздүк. Капчыгымды ачып Расулуллахка сексен мискал алтын бердим, ал мага белгилүү бир убакытка, белгилүү бир өлчөмдө курма бере турган болду. Расулуллах алтынды баягы кишиге берип: «Бул каражатты эртең менен аларга жардам катары алып барып бер», - деди».

Зайд ибн Саъна дагы мындай дейт: «Келишилген мөөнөткө эки күн калганда анын алдына барып, чапанынын жакасынан кармадым жана көзүмдү чакчайтып мындай дедим: «Эй Мухаммад, менин акымды төлөбөйсүңбү, мен Абдулмутталибдин урпагынан кечендетүүнү көрбөгөм. Силер менен мамиле кылып жүрүп, сынагам». Мен ушундай деп Умарга карадым, ал ачууланып кабагын салып турган экен, мага карап: «Эй Аллахтын душманы,

сенден угуп жана көрүп турган бул кылмышты Аллахтын Расулуна кылып жатасыңбы? Аны хак менен жиберген Затка ант болсун, анын алдында болбогонумда кылыч менен башыңды алмакмын». Расуллалах Умарга зейректик жана оор басырыктуулук менен карап, кийин мындай деди: «Эй Умар, азыр мага да, ага да сүйлөй турган сөзүң бул эмес, сен мага карызды чырайлуу өтөшүмдү, чырайлуу сабыр кылууну буйругун. Аны алып барып, акысын бергин жана аны коркутуп жибергениң үчүн жыйырма саъ курма кошуп бер».

Зайд айтат: «Умар ﷺ мени алып барып акымды берди жана жыйырма саъ курма кошуп берди. «Бул ашыкчасы эмне, Умар?», - деп сурадым. Умар: «Расуллалах ﷺ сени коркутканым үчүн жыйырма саъ кошуумду буйруду», - деди. «Умар, мени тааныйсыңбы?», - деп сурадым. «Жок, кимсиң?», - деди. «Мен, Зайд ибн Саънамын», - дедим. «Рохибсиңби?», - деди. «Рохибмин», - дедим. «Сени Расуллалах ﷺ га мындай кылууга жана мындай сөздөрдү айтууга эмне мажбур кылды?», - деди. Мен айттым: «Мен Мухаммад ﷺ дын жүзүнөн башка эч кимден пайгамбарлыктын белгилеринин эч бирин көрбөдүм. Ага назар салдым жана бул белгилердин экөөсүн эч кимде кезиктирбедим: анын кичи пейилдиги ачуусунан жогору болчу, ал кишинин ачуусу басаң, кичи пейилдиги бат эле. Мен ал киши менен баарлашып, ачуусунан кичи пейилдигин билүү үчүн мамиле кылып көрдүм. Бул экөөсүн эми билдим жана Аллах Роббим, Ислам диним, Мухаммад Пайгамбарым болушуна ыраазымын. Сен күбө бол, мүлкүмдүн тең жарымын Мухаммаддын Умматына садака кыламын, мен бул Умматтан байыраакмын». Ошондо Умар ﷺ: «Жок, сен айрымдарынан баймын, дегин, анткени сен Мухаммаддын Умматын билбейсиң», деди. Мен: «Ооба, мен айрымдарынан баймын», - дедим. Умар менен Зайд Расуллалах ﷺ дын алдына кайтышты. Зайд анын алдында: «Ашхаду алла илаха иллаллаху ва ашхаду анна Мухаммадан абдуху ва Расулху», - деп Расуллалахка ыйман келтирип, тастыктады, ага байъат берди жана кийинчерээк көп иштерде бирге болду». («Мужами Кабир» Табароний, «Мустадрак» Хаким жана Хаким санадды сахих деген).

– Абдуллах ибн Саламдын Исламга кириши

Имам Бухарий Анса ﷺ дан риваят кылат: «Абдуллах ибн Салам талаада дыйканчылык кылчу, Расуллалах ﷺ дын келгенин угуп калды. Ал Набий ﷺ дын алдына барып, мындай деди: «Мен сизден

үч нерсени сураймын, аларды пайгамбардан башка эч ким билбейт: Кыямат күнүнүн алгачкы белгилеринин бири эмне? Бейиш калкы жей турган алгачкы тамактардын бири эмне? Кандай нерсе менен бала атасын же энесин тартат, окшойт?». Расулунна: «Мага азыр эле **Жабраил** ﷺ алардын хабарын берди», - деди. Абдуллах ибн Салам: «Жабраилби?», - деп сурады. Пайгамбар ﷺ: «**Ооба**», - деп жооп берди. Ал: «Жабраил – яхудийлердин душманы болгон периште», - деди. Расулунна ﷺ ушул аятты кыраат кылды:

﴿قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلٰى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾

«Айткын: «Ким Жабраилге душман болсо, (ал Аллахка душман). Анткени, ал (Жабраил) Аллахтын урухсаты менен сенин жүрөгүңө (Куръанды) түшүрдү» [2:97]

Ал сөзүн улантты: «Кыямат күнүнүн алгачкы белгилеринин бирине келсек, бир от адамдарды чыгыштан батышка топтойт. Бейиш калкы жей турган алгачкы тамактардын бири – киттин боору. Эгер эркектин суусу үстөм келсе, бала атага окшойт, эгер аялдын суусу үстөм келсе, энеге». Ошондо Абдуллах ибн Салам: «Ашхаду алла илаха иллаллах ва ашхаду анна Мухаммадан абдуху ва Расулунна», деди. Ал: «Я Расулунна, яхудийлер бирөөнү жаманатты кылып айыптоону жакшы билишет, эгер алардан сурашыңыздан мурда менин Исламга киргенимди билишсе, мага тухмат кылышат», - деди. Кийин яхудийлер келишти. Расулунна алардан: «**Араңардагы Абдуллах кандай киши?**», - деп сурады. Алар: «Ал арабызда эң жакшыбыз, саййидибиз жана саййидибиздин уулу», - дешти. Расулунна: «**Эгер ал Исламга кирген болсо, эмне дейсиңер?**», - деп сурады. «Аллах сактасын, андай болбосун», - дешти. Ошондо Абдуллах ибн Салам чыгып: «Ашхаду алла илаха иллаллах ва ашхаду анна Мухаммадан абдуху ва Расулунна», - деди. Яхудийлер: «Ал биздин эң жаманыбыз, эң жаманыбыздын уулу», - дешти. Абдуллах: «Мен ушундан корккон элем, я Расулунна», - деди».

– Яхудийлердин жакшысы – Мухайрик

Мухайрик – хак жолдон адашууга түшүүсүнө аз калган, бирок, көзү ачылып, ахли китеп болгон коомуна Расулуннанын Тооротто келген сыфатын эске салган яхудий. Расулунна ﷺ ага «яхудийлердин жакшысы Мухайрик» деген бааны берген.

«Сирати набавия»да Ибн Хишам Ибн Исхактан риваят кылат: «Мухайрик айтышыңча, ал аалым, рохиб жана өтө бай киши болгон. Анын чоң курмабагы да болгон. Ал илимине таянып

Расулунна ﷺ-ды сыфаттарын баамдап аны моюнга алды. Бирок, ал өз динин жакшы көрүүсү үстөм эле, ушинтип Ухуд күнүнө чейин жүрдү. Ухуд күнү хижраттын үчүнчү жылы, шаввал айынын ишемби күнү болгон. Ал: «Оо яхудийлер, Аллахка ант болсун, Мухаммад силерди жеңиши – акыйкат!», деди. Яхудийлер: «Бүгүн ишемби, ыйык күнүбүз», - дешти. Ал: «Силерде эч кандай ыйык күн жок», - деп кылычын колуна алып, жолго чыкты жана Ухудда Расулунна ﷺ-дын алдына барды. Ал артындагы коомуна: «Эгер бүгүн өлсөм, мүлкүм Мухаммад ﷺ-га калсын, аны каалаган жерине сарфтасын», - деп убада берди. Эки тарап согуш башташты, Мухайрик да мусулмандар тарапта согушуп курман болду. Расулунна ﷺ: «Яхудийлердин жакшысы – Мухайрик», - деди. □

РАСУЛУЛЛАХ ﷺ ДЫН ПАЙГАМБАРЛЫГЫН МОЮНГА АЛЫП, БИРОК ИСЛАМГА КИРБЕГЕН ЯХУДИЙЛЕР

– **«Сиздей жана сиздин көрүнүшүңүздөй... тапканмын»:**

Табароний «Муъжами Кабир»де Фалтан ибн Асимдин мындай дегенин риваят кылат: «Биз Набий ﷺ менен мечитте отурган элек, ал мечитте жүргөн бир кишиге көңүл коюп карап: «Эй баланча», - деп чакырды. Ал: «Лаббей, я Аллахтын Расулу», - деди». Фалтон анын «Я Аллахтын Расулу» дегенине күмөн жоктугун баса белгилеп, сөзүн улантат: «Расулуллах ﷺ Аллахтын Расулу экениме күбөлүк бересиңби?», - деп сурады. «Жок», - деп жооп берди. «Тоорот окуйсуңбу?», - деп сурады: «Ооба, Инжил дагы», - деп жооп берди. «Куръанчы?», - деп сурады. Киши: «Жаным колунда болган Затка ант болсун, кааласам албетте окуймун», - деди. Расулуллах Тооротту түшүргөн Затка ант ичип сурады: «Мен жөнүндө Тоорот жана Инжилде хабар берилгенин таптыңбы?». «Сиздей жана сиздин көрүнүшүңүздөй, сиз туулган жерден чыга турган кишини тапканмын. Биз ал биз яхудийлердин арасынан чыгат деп үмүт кылганбыз. Бирок, сиз чыккандан кийин ал сиз болгонуңузга таң калып калдык, кийин кайра текшердик, ал сиз эмес экенсиз». Расулуллах: «Эмнеге?», - деп сурады. Ал: «Ал пайгамбар менен бирге анын жетимиш миң умматы бейишке сураксыз жана азаптоосуз кирет. Ал эми, сиз менен бирге болгон кишилер аз», - деди. Ошондо Расулуллах ﷺ айтты:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَنَا هُوَ، وَإِنَّهُمْ لَأُمَّتِي لَأَكْثَرُ مِنْ سَبْعِينَ أَلْفًا وَسَبْعِينَ أَلْفًا»

«Ошол менмин жана ошол уммат менин Умматым. Алар жетимиш миң жана жетимиш миңден да көп».

– **«Биз ушул китебибизде сиздин сыфатыңызды жана төрөлө турган жериңизди тапканбыз»:**

Имам Ахмад өзүнүн «Муснад»ында Абу Сахр Укайлиден, ал бир бадавий кишиден ушуну риваят кылат: «Мен Расулуллах ﷺ дын заманында Мадинага товар алып бардым. Соода-сатыгымдан бошоп, «ал киши менен жолугушуп, анын сөздөрүн угайын» деген ойго келдим. Мен аны Абу Бакр жана Умар менен бирге бара жаткан жеринен таптым жана артынан ээрчидим. Алар бир яхудий кишинин алдына барышты. Ал Тооротту адамдарга көрсөтүп, окуп, өлүм төшөгүндө жаткан уулун айтып, ал эң жакшы жана чырайлуу жигит деп өзүн сооротуп жатты. Расулуллах ага: «Ушул Тооротту түшүргөн Затка ант болсун, бул китебинде менин сыфатым

жана туулган жерим жөнүндө бирер нерсе таптыңбы?», - деп сурады. Ал башын чайкап, «жок» деп ишара кылды. Ошондо анын уулу айтты: «Мен, Тооротту түшүргөн Затка ант ичип айтамын, биз ушул китебибизде сиздин сыфатыңызды жана төрөлө турган жериңизди тапканбыз» деп, «ашхаду алла илаха иллаллах ва ашхаду анна Мухаммадан Расуллаллах», - деп шахадат айтты». Расуллаллах: «Бул бурадарыңар болду, аны жаназасын яхудийлердин ордуна силер окугула», - деди. Кийин аны кепиндешип, жаназа намазын окушту».

– Бану Назирдин эки саййиди:

Ахли китептер Расуллаллах ﷺ-ди кудум өз перзенттерин тааныгандай моюнга алышкан, бирок, ачык-айкын далилдерге жана даана белгилерге көп жумуп, анын Пайгамбарлыгын четке кагышканы жөнүндө кызык икаялардын бири Бану Назирдин эки саййиди тууралуу хабар. Ал экөөсү: Хуйай ибн Ахтаб жана анын агасы Абу Ясир. Бизге бул хабарды момундар энеси Сафия Хуйай ибн Ахтабдын кызы Исламга киргенден кийин риваят кылган. Сират китептеринде момундар энеси Сафия Хуйай ибн Ахтабдын кызы мындай дейт: «Мен атама жана абам Абу Ясирге өтө сүйүктүү перзент элем. Алар мени жолуктуруп калышса, колдорунда бала болсо да аны таштап мени алышчу. Расуллаллах ﷺ Мадинага келип, Амр ибн Авф уруусундагы Кубага жайгашкандан кийин атам Хуйай ибн Ахтаб жана абам Абу Ясир түнү менен үйгө келишпеди, ал тургай, эртеси күн батканда келишти. Мен ар дайымкыдай алдына кубанып чуркап бардым. Бирок, Аллахка ант болсун, экөөсү мени карап да коюшпады, өтө кайгырып алышыптыр. Мен алардын сөздөрүн уктум:

Абам: «Бул ошол адамбы?!».

Атам: «Аллахка ант болсун, ооба, ошол».

Абам: «Сен аны моюнга аласыңбы, ошол экенине толук ишенесиңби?!».

Атам: «Ооба, толук ишенем».

Абам: «Ал жөнүндө ичинде эмнени туюп жатасың?!». «Аллахка ант болсун, душмандык».

– Нажран христиандары жана дуняны сүйүү:

Дуняны сүйүү жана мансаппарастык сүйүү себептүү хак эмес, адашуу жолун кармангандар жөнүндөгү дагы бир окуя – Нажран делегациясы менен Расуллаллах ﷺ. Алар да Расуллаллахтын Пайгамбарлыгын билишкен, рисалатын моюндашкан. Расуллаллах

аларга кат жиберип, Исламга даъват кылды. Алардын епискобу катты окуп коркуп кетти. Кийин Нажран арасындагы даанышмандарды чакырды жана кат менен тааныштырып, алардан кеңеш сурады. Натыйжада, баары Расуллалах ﷺга делегация жөнөтүү фикирине келишти. Алтымыш атчан, алардын өн төртү ак сөөктөрдөн турган делегация түзүлдү. Алар үч кишини жетекчи болушту: делегациянын жардамчысы, саййиди жана епискобу. Жардамчынын ысымы Абдулмасих, ал Нажрандын ишеничтүү, фикирлүү, анын фикирисиз эч кандай чечим кабыл алынбаган киши эле. Делегациянын саййиди алардын аалымы, сафардын жана жамааттын жетекчиси болду. Үчүнчүсү Абу Бакр ибн Ваилдин агасы Абу Хариса ибн Алкама, ал делегациянын эң чоң епискобу жана рохиби, башчысы жана муфаккири болду.

Абу Хариса Нажранда атагы чыгып, алардын дини боюнча жакшы илим алды. Румдуктардын христиан падышалары Абу Харисаны урматтап, ага чиркөө куруп беришти.

Делегация Нажрандан Расуллалах ﷺга жолго чыкты. Абу Хариса Мадинага өз качырына минип жолго түштү. Аны агасы Караз ибн Алкама коштоп барды. Жолдо Абу Харисанын качыры мүдүрүлүп кеткенде агасы: «Тигил шордууну деп болду», - деди жана бул сөзү менен Расуллалах ﷺды назарда алды. Ошондо Абу Хариса: «Өзүң шордуусуң!», - деди. «Эмнеге андай деп жатасың, иним?!», - деди. «Аллахка ант болсун, ал биз күтүп жаткан пайгамбар!», - деди. Караз ага: «Муну билет экенсиң, эмнеге аны ээрчибең?!», - деди. Абу Хариса айтат: «Биздин коомубуз бизге эмне кылды? Бизди улуулап, урматтап, өздөрүнө кеңешчи кылбадыбы? Мен буга тескери иш кыламынбы? Эгер бу пайгамбарга ээрчий турган болсом, мени бул бардык кызматтан куру калтырышат». Ал эми, анын агасы Караз ибн Алкама ичинде Исламды жашырган жана кийинчерээк мусулман болгон.

– **Нажран делегациясы жана наалаттоо:**

Нажран христиандарынын кылмыштары муну менен гана чектелбейт. Ибн Исхак айтат: «Нажран христиандарынын делегациясы Мадинада Расуллалах ﷺдын алдына барганда ал мечитте аср намазын окуп жаткан. Алар мечитке киришти, алардын үстүндө рохибдердин (монах) кийими жана чапаны болгон. Расуллалах ﷺдын сахабаларынын бири: «Биз алардан кийин алар сыяктуу кийинген делегат көрбөдүк», - деди. Ошондо делегаттардын ибадат убактысы болуп калган. Алар Расуллалах

ﷺ-дын мечитинде ибадат кылууга киришишти. Расуллаллах: «Коё бергиле, чыгышка карап намаздарын окуп алышсын», - деди. Кийин делегаттар менен Расуллаллах ﷺ ортосунда сүйлөшүү башталды. Расуллаллах ﷺ аларды Исламга даъват кылды жана Ислам жөнүндө хужжаттарды келтирди, бардык күмөндөрүн жокко чыгарды. Расуллаллах эки рохиб менен сүйлөшүп, аларга: «**Экөөң Исламды кабыл алгыла**», - деди. Алар: «Биз Исламды кабыл алганбыз», - дешти. Расуллаллах: «**Силер Исламга кирбегенсинер, Исламга киргиле**», - деди. «**Жок, биз сизден мурун Исламга киргенбиз**», - дешти. Ошондо Расуллаллах мындай деди: «**Жалган айтып жатасыңар, «Аллахтын уулу бар» деген сөзүңөр, крестке чокунганыңар жана чочконун этин жегениңер силерди мусулман болуудан тосуп жатат**». Экөөсү: «Анын атасы ким?», - деп сурашты. Расуллаллах ﷺ үнчүкпай жооп бербеди. Ошондо Аллах Таала Аали Имран сүрөсүнүн сексенден ашык аятын алардын ушул сөздөрүнүн жана иштеринин тескерилиги жөнүндө түшүрдү. Ошентип, Аллах Расуллаллах ﷺ-га хабар кылып, аларды ажырым кылды, эгер буга ыраазы болушпаса, эки тарапка «жалганчыларга Аллахтын наалаты болсун» деп ант ичүүнү буйруду. Ошондо алар: «Эй Абулкасим, бул нерсени өзүбүз үйрөнүп чыгуубузга жол бериңиз. Кийин алдыңызга келип, бул чакырыңызга кантип жооп беришибизди айтабыз», - деп ал заттын алдынан кетишти. Алар жардамчылары менен олтуруп сүйлөшүштү. Фикирлүү жардамчыдан: «Эй Абдулмасих, буга эмне дейсиң?!», - деп сурашты. Жардамчы мындай деди: «Эй христиандар жамааты, Мухаммаддын пайгамбар экенин билдиңер, силерге эгеңер (Ийса) жөнүндө ажырым кылынды. Билгениңердей, кайсы коом пайгамбар менен наалатташууга барса, алардын чоңдору калган, жаштары чоңойбогон, эгер пайгамбар менен наалатташа турган болсоңор, тамырыңар менен жок болосуңар. Эгер диниңерге бек туруудан о.э. эгеңер жөнүндө өз сөзүңөргө баш ийүүдөн башка нерсени четке каксаңар, ал киши менен коштошуп, журтуңарга кайткыла».

Алар Набий ﷺ-дын алдына келип мындай дешти: «Эй Абул Касим! Биз сиз менен наалатташпоону, сизди диниңизде калтырып, өзүбүздүн динибизге кайтууну туура деп таптык». □

«ШАРЛИ ЭБДО» ПАЙГАМБАР ﷺ ДЫ КАЙРА ДАГЫ АКААРАТ КЫЛДЫ, ДАГЫ ЭЛЕ ИСЛАМ АЙЫПТУУ

«Шарли Эбдо» журналында Пайгамбар Мухаммад ﷺ ды акаараттаган карикатура жарыяланганына жооп катары 2015-жылы 7-январда журналдын редакциясына чабуул кылынган. Чабуул натыйжасында журналдын бир катар кызматкерлери, коопсуздук кызматкерлери жана яхудийлер дүкөнүнүн кардарлары набыт болгон. Чабуул кылгандардын айрымдары өлтүрүлгөн жана айрымдары кармалган. Чабуулга байланыштуу 14 кишинин сот процесси башталышы алдында «Шарли Эбдо» журналы 2020-жылы 2-сентябрда Пайгамбар ﷺ ды акаараттаган карикатураны кайрадан жарыялады. Карикатура кайрадан жарыяланышы артынан 2020-жылы 25-сентябрда журналдын редакциясынын жанында 18 жаштагы теги пакистандык жигит атылбас курал менен чабуул жасады. Расмий булактар билдиришинче, Париждеги журналдын мурунку кеңсесинин жанындагы көчөдө атылгыс курал менен куралданган кишинин чабуулунан эки киши жараат алган, чабуулчу жана бир нече шектүү адамдар камакка алынган. Ошентип, Франция «уу ок» ролун ойноп Исламга каршы кампанияны жалындатты. Франциянын жообуна келсек, Президент Макрон «кастыкты козутуучу» чакырыктарды каралады. Бирок, ал бул нерсе Шарли Эбдо сүрөттөрүнө ылайык келбешин жана «карикатура сүрөттөр» кастыкты козутуучу сүрөттөр эместигин айтты...

Ички иштер министри Жеральд Дарманен бул чабуул беш жарым жыл мурун журналдын редакциясына жасалган чабуулдагы шектүүлөрдүн сот процесси менен бир убакта жүз бергенин эсепке алып, аны «исламий террорчулук аракети» деп божомолдошун айтты. «Чегарасыз кабарчылар» уюмунун башкы катчысы Кристоф Делуар Твиттердеги баракчасында мындай деди: «Шарли Эбдого жасалган чабуулдун тасмаларын көрүүбүз кайгылуу. Бул – Францияда жана дүйнөнүн башка жайларында баарыбызга кооп туудурган зомбулук»... Франциялык журналист жана философ Бернар-Анри Леви Твиттердеги баракчасында Франция басма сөзүн карикатураны кайрадан бөлүшүүгө чакырып мындай деди: «Шарли Эбдонун директору туура кылды, эгер башка журналдар да карикатураны жарыяласа журнал редакциясында эч ким өлмөк эмес. Бул сүрөттөр – күлкүлүү болгону үчүн гана эмес, фанатизмден сактанууда биз таянган «коллективдүү иммунитет» болгону үчүн – кайрадан биргелешип бөлүшүү керек». Апталык журналдын директору Лоран «Рис» Суриссо: «Биз эч качан моюн сунбайбыз», - деп жазды... Гезит, журналдар, каналдар жана радио сыяктуу жүздөгөн массалык маалымат каражаттары франциялыктарды сөз эркиндиги үчүн массалык сапарбарлыкка чакырган ачык кат жарыялашты.

Ал-Ваъй: Исламга каршы бүткүл дүйнөлүк кампания уланып, жаңыланышынын себеби бирөө болуп, ал да болсо, Батыш көздөгөн максатын ишке ашыра албай калганында. Ислам ага каршы алып барылып жаткан бул адилетсиз кампаниядан күчтүү. Жакында Малиде туткундуктан азат кылынган Софи Петронин Макрондун алдында Исламга киргенин жана ысымын Марям деп өзгөрткөнүн жарыялады. Макрондун бир нече күн мурда «Ислам бүткүл дүйнөдө кризисти башынан өткөрүп жаткан дин» деп билдирүү бериши талкуу-тартышууларга себеп болгон. Ислам хидаят дини, ага каршы алып барылып жаткан кампания адилетсиз жана зомбулук. Бүткүл дүйнөдө, ал тургай, өз үйүндө Ислам эмес, илманийлик кризисти башынан өткөрүп жатат. Буга Софи Петрониндин жогорудагы жарыясынан күчтүүрөөк далил барбы?! □

ИРАН РЕЖИМИНИН АЗЕРБАЙЖАН-АРМЯН ЖАҢЖАЛЫНА КАРАТА ПОЗИЦИЯСЫ ИРАН БҮТҮНДҮГҮНӨ КОРКУНУЧ САЛЫШЫ МҮМКҮН

Иран учурдагы Армения менен Азербайжан ортосундагы жаңжалдан кабатырланууда. Иран жана Азербайжандагы азерлер шиа мазхабын кармануусуна карабастан, Ирандын бул жаңжалга карата тарыхый позициясы Азербайжанга каршы Арменияны жашыруун колдоп-кубаттоого негизделет. Мамлекетте азерлер фарс улутунан кийинки экинчи эң чоң жамаатты түзөт жана алардын саны болжол менен 28 миллионго жетет. Ирандагы азерлер Азербайжандагы азерлерден эки эсе көп. Алар өтө чоң экономикалык кубатка о.э. бийликте, диний чөйрөдө жана Иран базарында чоң таасирге ээ. Алар Азербайжандагы азерлерди колдошот, армяндарга душман. О.э. аларды түркий тек бириктирет. Иран Арменияны жашыруун колдоп-кубатташынынын себеби – Иран режими Ирандагы азерлердин улуттук туйгулары жалындап, алардын арасында сепаратизм жайылышынан, келечекте Азербайжанга кошулуу талабы менен чыгуусунан коркууда. Түркия режими азерлердин түркийлерге таандыктыгынан пайдаланып жаңжалга күчтүү аралашуусу Ирандын кабатырларын дагы да күчөттү жана армяндардын тарабын алууга үндөдү. Ушул жаңжалга карата Ирандын позициясында текчилдик мазхабчылыктан үстөмдүк болууда... Бирок, бул позиция Иран режимин ирандыктар алдында кыйын абалга салып койду жана дүйнөдө шиалар маселесин колдоп-кубаттоодо эки жүздүүлүк кылып жатканын ачыктады. Ал Иран коому ичинде бөлүнүп коркунучу бар экенин сезди жана бул абал анын позициясын өзгөртүп, Арменияга узак убактардан бери алгачкы эсептелген сын айтууга мажбур кылды.

Бул ушуну көрсөтөт: Иран азерлерден олуттуу коркууда, эгер жаңжалга мамиле билдирүүдө катага жол койсо, азерлер Ирандын бүтүндүгүнө коркунуч туудурушу мүмкүн деп эсептөөдө. Көпчүлүгү азерлерди турган шаарларда жана Тегерандын түштүк-чыгыш региондорунда Ирандын ушул жаңжалга карата саясатына ачууланган элдик демонстрациялар башталышы Иранды өз позициясын шашылыш өзгөртүүгө мажбур кылды. Бул демонстрациялар Иран режими үчүн эскертүү болду. Ушул орунда айтып өтүү орундуу, Ирандын азыркы рухий жол башчысы Али Хаменеи азер улутунан болот. Бирок, ал шиа мазхабына жан тартуудан көрө көбүрөөк фарс улутуна жан тартат.

Ал-Ваъй: Иран фарс улутунан баштап азер, күрддөн баштап арабдардан турган түрдүү тектерден түзүлгөн мозаикадан турат. Эгер Америка региондогу башка мамлекеттерди ыдыраткандай, Иранды ыдыратууну кааласа Иран аман калбайт. Ирандын тынчсыздануулары көп жана чоң, бирок, бул тынчсыздануулар Аллах үчүн эмес. Биз Иран режимин баарынан мурда Роббиси менен болгон эсеп-китебин кайра карап чыгууга чакырабыз. Себеби, Иран режиминин мусулмандарга каршы «чоң шайтан» менен кызматташуусу бул дүйнөдө мусибатка, Ахыретте болсо азапка кириптер кылат. □